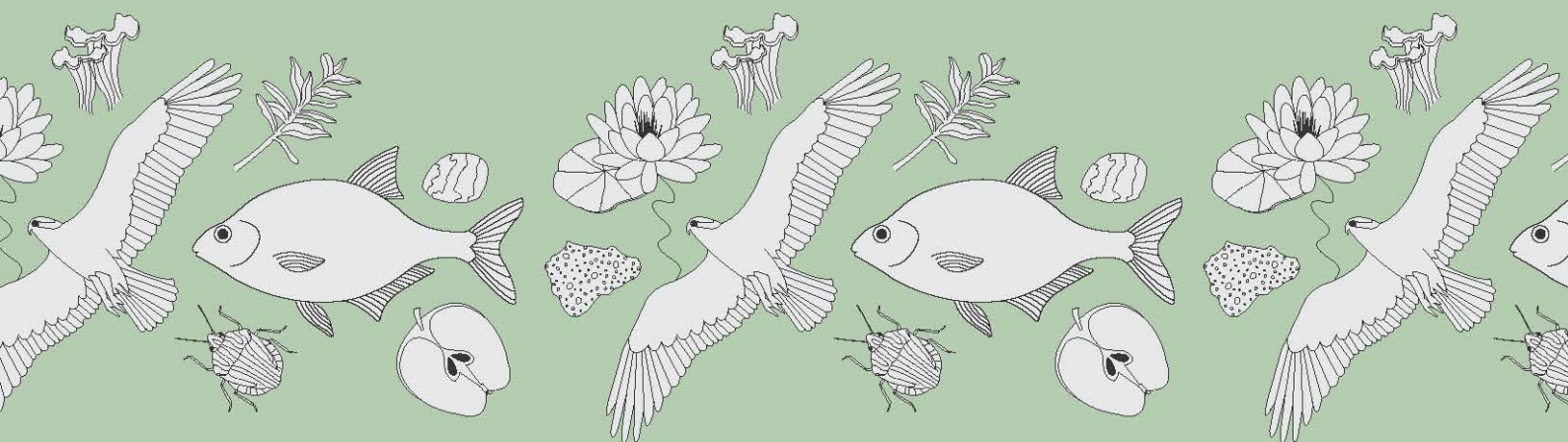

Å R S R E D O V I S N I N G

2017



Hållbar utveckling ger framtiden möjligheter i ett Södermanland för alla.

LANDSKAPSSYMBOLER FÖR SÖDERMANLAND

På omslaget syns illustrationer av de nio växter, djur och mineraler som utsetts till landskapssymboler för Södermanland.

ILLUSTRATION & OMSLAG: KREAM.SE



BLOMMA

Vit näckros (*Nymphaea alba*)

Vit näckros finns det gott om i Södermanlands många insjöar och vattendrag. Namnet har den fått därför att man tidigare trodde att Näcken gömde sig under näckrosens stora blad. Den är flerårig, har stora runda flytblad och stora vita blommor, de största hos någon svensk växt. Blomningstiden är från juni till augusti och när blomman blivit befruktad böjs frukten ner under vattnet för att mogna.



DJUR

Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Fiskgjusen är 60 cm lång och har ett vingspänn på uppemot 150 cm. Ovansidan är brun och undersidan vit medan benen är gråblå. Fiskgjusen håller till vid stora insjöar eller vid kusten där den bygger bo i toppen av gamla träd, gärna tallar. Den får 2-4 gulvita, fläckiga ägg. Fiskgjusen äter fisk som den fångar med klorna. I månadsskiftet augusti/september flyttar fiskgjusen till medelhavsländerna och Afrika och den kommer tillbaka i mars/maj.



FISK

Braxen (*Abramis brama*)

Braxen är en karpfisk som kan uppnå en vikt av hela nio kilo och fiskar på två till tre kilo är inte ovanliga. Den är allmän i södra och mellersta Sverige och i vårt län är den vanlig i näringsrika sjöar och havsvikar. Nu förekommer inget riktat fiske på braxen, men den var tidigare en mycket uppskattad matfisk. Braxen leker i stora stim i maj-juli och lever av maskar, insektslarver, kräftdjur och blötdjur.



STEN

Granatådergnejs

Gnejs är den dominerande bergartstypen i Södermanland och bildas då äldre bergarter deformeras och omvandlas djupt nere i jordskorpan. Södermanlands berggrund utsattes för knappt 2 miljarder år sedan för en bergkedjeveckning. Spår av denna bergkedjeveckning kan man än idag se i form av bland annat granatådergnejs runt om i landskapet men främst i de centrala delarna. Granatådergnejsen, som är typisk för Södermanland, vittnar om att vid denna tid så skedde det stora omvandlingar av den tidigare berggrunden.



MOSSA

Vågig praktmossa (*Plagiomnium undulatum*)

Vågig praktmossa är en stor och lätt igenkännlig mossa som trivs i lövskogar och blandskogar. Skotten är 5-10 cm långa och har stora, kraftigt tvärvågiga blad. Vill man hitta vågig praktmossa bör man leta på skuggiga platser på lite fuktig mull- eller lerhaltig skogsmark. Mossan är allmän i de södra och mellersta delarna av Norden, så även i Södermanland.



ÄPPLE

Åkerö

Åkerö eller Åkerö glas som äpplet har hetat alltsedan 1800-talet. Åkerö är stor njutning, det vet alla som har smakat. Det gamla moderträdet – troligen planterat i början av 1700-talet – finns kvar vid Åkerö säteri i Södermanland där det trots sin höga ålder fortfarande blommar och bär frukt. Skönt, tunnskaligt, saftigt, krispigt, begärligt – det avlånga Åkeröäpplet har allt. Förekommer i en rad färger från mörkt tegel till gulvit. Skördas i senare delen av september och håller nära nog till jul.



SVAMP

Svart trumpetsvamp (*Craterellus cornucopioides*)

Svart trumpetsvamp är en utmärkt matsvamp som växer i små grupper på marken i lövskog, gärna i anslutning till ek, hassel eller asp, men också i mossig barrskog. Man känner igen svampen på den trumpetformade fruktkroppen. Hattens insida är nästan svart medan utsidan är grå eller blågrå.



INSEKT

Strimluse (*Graphosoma lineatum*)

Den vackra svart- och rödrandiga strimlusen är egentligen ingen lus utan en skinnbagge eller stinklus. Systematiskt tillhör den familjen egentliga bärfsisar. Strimlusen är vanlig i Mälardalen men finns även i stora delar av sydöstra Sverige. På våren samlas stora mängder strimluse på hundkåx för att käka, para sig och lägga ägg. Strimlusen blir cirka en centimeter lång.



GRUNDÄMNE

Kobolt

Kobolt finns i varierande halter i jordskorpan och räknas till de essentiella spårmetallerna och har brutits i gruvor belägna utanför Nyköping under 1400-1600-talen.

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Titel: Årsredovisning 2017

Utgivare: Länsstyrelsen i Södermanlands län

Författare: Länsstyrelsen i Södermanlands län

Publikationsnummer: 2018:3 ISSN 1400-0792

Diarienummer: 100-391-2018

Innehåll

Landshövdingen har ordet.....	4
Länsstyrelsen i korthet	7
Organisation	9
Resultatredovisning.....	10
Ny länsstyrelseinstruktion.....	11
Övergripande samordningsuppdrag	12
Övrig förvaltning	18
Trafikföreskrifter	20
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.....	21
Regional tillväxt.....	29
Infrastrukturplanering	47
Hållbar samhällsplanering och boende.....	50
Energi och klimat	54
Kulturmiljö	57
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.....	67
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.....	72
Lantbruk och landsbygd	93
Fiske	100
Folkhälsa	105
Jämställdhet.....	108
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	112
Integration.....	117
Organisationsstyrning.....	119
Personaluppgifter	120
Året i siffror	123
Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017	123
Tabell B - Verksamhetskostnader 2017.....	125
Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017	127
Tabell D – Representation.....	128
Tabell E – Lokaler	128
Tabell F – Redovisning av ärenden 2017	129
Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017	131
Tabell H – Handläggningstider	133
Avgiftsbelagd verksamhet	135
Sammanställning över väsentliga uppgifter	136

Finansiell redovisning	138
Resultaträkning	138
Balansräkning	139
Anslagsredovisning	141
Tilläggsupplysningar och noter	142
Bilaga	158
Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen	158

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2017

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Nyköping den 22 februari 2018



Liselott Hagberg
Landshövding

Landshövdingen har ordet

När jag summerar 2017 slås jag återigen av Södermanlands utveckling och hur vi alla som verkar i länet bidrar till den på olika sätt! Södermanland har ett fantastiskt läge mellan två storstadsregioner, här finns unika natur- och kulturmiljöer och framförallt: En stadigt växande skara stolta sörmlänningar.

På Länsstyrelsen i Södermanlands län har vi under året arbetat vidare i stort som i smått och vår årsredovisning för 2017 års verksamhet ger en bild av vad vi gör för att ge framtida möjligheter i Södermanland för alla. Andra delar av vår verksamhet, rapporteras i särskild ordning till olika statliga myndigheter.

Myndighetens instruktion är grunden för vår verksamhet. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som vi tar hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Vår utgångspunkt är att vårt arbete ska gynna Södermanlands utveckling och framtid.

Det finns flera goda exempel på hur vi inom Länsstyrelsen arbetat med att förbättra och utveckla vårt arbetssätt, bemötande och samverkan. Årets brukarundersökning ger oss ett kvitto på att Länsstyrelsens långsiktiga arbete med service och bemötande lönar sig. I Nöjd-index för övergripande resultat fick Länsstyrelsen det tredje högsta resultatet i landet. Brukarundersökningen visade också mycket goda resultat för arbetet inom fornminnen, kyrkliga kulturminnen, byggnadsvård och djurskydd. Inom jakt och viltvård fick vi högsta betyg i helhetsintryck, bemötande, personalens kompetens och nöjdhet med handläggningstiderna. Resultaten visar på mycket väl godkänt för oss i förhållande till de nationella målen.

Från och med 2019 kommer Sörmland att bilda en region, här ser vi fram emot att fortsätta den goda och väl utvecklade samverkan vi idag har genom Regionförbundet Sörmland, med den nybildade Regionen. Under 2017 har samarbetet mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet innefattat förberedelser för den kommande regionbildningen 2019 och arbete med den så kallade Sörmlandsstrategin, som pekar ut en riktning för länets samlade utveckling.

I detta förord lyfter jag fram några av de många uppdrag och delar som utgör Länsstyrelsens breda arbete. För en djupare inblick hänvisas till respektive verksamhetsområde. Förordet är på intet sätt heltäckande och jag vill därför, i detta sammanhang, tacka och uppmärksamma alla fantastiska medarbetare på Länsstyrelsen och det viktiga arbete de utför varje dag, i och för vårt län.

Ett län som kan hantera samhällets beredskap tillsammans

Vikten av samhällets beredskap för att hantera kriser och samhällsstörningar har under året varit mer aktuellt än på länge. Vi ska stå väl rustade och vi ska tillsammans hantera framtidens eventuella utmaningar. Arbetet i länet följer den av aktörerna inom området - kommuner, Försvarsmakten, Polisen och Landstinget - gemensamt framtagna strategin Regional Samverkan och Inriktning (RSI).

Länsstyrelsen har bedrivit regional samordning och inriktning och länets aktörer har tagit beslut om att genomföra ett antal förmågehöjande uppdrag. Länets förmåga till samordning och inriktning har höjts både genom ökad samordning i vardagen och under samhällsstörningar. Länsstyrelsen har sin egen organisation höjt krisledningsförmågan genom flera utbildningar och övningar. I och med den stora övningen Aurora-17, har den civila militära samverkan i länet utvecklats positivt. Vi har fått ökad kunskap om varandras behov, roller och ansvar. Personalen på Länsstyrelsen fick stort beröm från Försvarsmakten för arbetet före, under och efter genomförandet av Aurora.

Södermanlands befolkning växer!

Sedan början av 2000-talet har länets befolkning vuxit med drygt 30 000 invånare. Vid halvårsskiftet 2017 var vi 289 887 stolta sörmlänningar, vilket är 3 175 personer fler än samma tid föregående år. Läget mellan två storstadsområden gör Södermanland till en attraktiv plats att bo på, med närhet till stora arbetsmarknader både i nord och syd. Utbyggnaden av Ostlänken kommer att ha stor betydelse för en fortsatt utvidgning av arbetsmarknaden i Södermanland. Arbetet med Ostlänken kommer även de kommande åren kräva särskilda resurser på Länsstyrelsen.

Södermanland, öppet för alla

Nyanlända står för en stor del av Sörmlands befolkningsökning. Detta är en stor tillgång för länet. Att skapa en välfungerande och effektiv process för integration är en av länets viktigaste framtids- och utvecklingsfrågor. Länsstyrelsen har under året gjort flera insatser som kopplar till dessa områden.

Tillsammans med Nyköpings kommun anordnade Länsstyrelsen det öppna arrangemanget Forum Nyköping – Samtalsfestival. Rikskända talare medverkade och diskuterade olika ämnen på temat integration och tusentals människor följde arrangemanget från scener och livesändningar. Årets tema var populism, demokrati och det inkluderande samhället. Forum Nyköping bygger på tanken om att samtal och dialog är en modell som ska föra diskussioner och arbete med svåra frågor framåt.

Under flera år har Länsstyrelsen ägnat särskild uppmärksamhet åt nyanlända som yrkesmänniskor. Inriktningen under 2017 har varit att uppmärksamma integrationen som en tillväxtfaktor. Bland annat anordnades en konferens tillsammans med Regionförbundet Sörmland: Tillväxtfaktor Integration.

Genom pilotprojektet ”Kulturmiljö för alla” har forntidsvandringar organiserats i tre av länets kommuner. Här var syftet att skapa möten mellan människor med utländsk respektive svensk bakgrund. Vandringarna förlades till bostadsområden där många asylsökande och personer med utländsk bakgrund bor och där det finns fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar. Vandringarna har varit uppskattade och även under 2018 kommer forntidsvandringar att genomföras.

Alla behöver en bostad

En väl fungerande arbetsmarknad är av avgörande betydelse för länets fortsatta tillväxt. Länsstyrelsen har sammanställt en årlig bostadsrapport, där kommuner och byggföretag har fått svara på frågor om bostadsmarknaden, behov, möjligheter, utmaningar och framtidsutsikter. Rapporten visar på ett fortsatt underskott av bostäder i länets samtliga nio kommuner. Brist på bostäder är ett stort tillväxthinder för länet. Länsstyrelsen arbetar därför målmedvetet med att möjliggöra byggande för en fungerande bostadsmarknad.

Länsstyrelsen har bland annat arrangerat konferensen ”En bostad för alla” där ca 70 personer från hela länet deltog. Konferensen bidrog till att synliggöra bostättnings, som en tvärssektoriell angelägenhet. Kommunernas olika förvaltningsområden fick här möjlighet att mötas.

Ett hållbart Södermanland för framtida generationer

Genomgående för Länsstyrelsens arbete är hållbarhet, socialt- såväl som ekonomiskt- och miljömässigt.

Arbetet med Agenda 2030 är levande i allt det dagliga arbetet på Länsstyrelsen. Vi har även arbetat med Agenda 2030 internt, i form av workshops som anordnats för samtliga Länsstyrelsens medarbetare. Målet var bland annat att öka kunskapen om målen i Agenda 2030 och att få en diskussion mellan enheter kring hur länsstyrelsen bidrar till genomförandet av Agenda 2030 samt att även finna gemensamma mål för det tvärssektoriella arbetet.

LIFE IP Rich Waters är Sveriges största LIFE-projekt någonsin. Länsstyrelsen i Södermanlands län är en av 35 aktörer i det sjuåriga projektet som samordnas av länsstyrelsen i Västmanland. Syftet med de olika aktiviteterna är att öka möjligheterna att till 2020 nå målen i EU:s vattendirektivs åtgärdsprogram. Länsstyrelsen kommer även fortsatt att arbeta inom LIFE-projekten LIFE Coast Benefit och LIFE Taiga.

Sörmlandsdagen genomfördes för fjärde året, denna gång med hållbarhetsfrågor som tema. Under dagen lyftes goda exempel fram men även diskussioner om fortsatta utmaningar var en del av agendan. Planering pågår för att genomföra Sörmlandsdagen även under 2018.

Den dynamiska sörmländska landsbygden

Det är angeläget att länets unika värden tas tillvara och att fortsatt arbeta för att möjliggöra etablering på landsbygden, både för privatpersoner och företag.

Intresset för bredbandsutveckling är fortsatt hög i länet. Länsstyrelsen har tidigare genomfört en mobiltäckningsmätning i samverkan med Regionförbundet och länets kommuner. Dialogmöten med kommuner och mobiloperatörerna startade 2016 och har även fortsatt under 2017.

Ett arbete har påbörjats för att ta fram en regional livsmedelsstrategi och målsättningen är att arbetet ska bidra till den nationella livsmedelsstrategins mål och vision.

Arbetet med mat som attraktionskraft för länets utveckling har fortsatt som under tidigare år genom projektet Stolt Mat i Sörmland. Det är ett samarbete mellan Länsstyrelsen Regionförbundet Sörmland, Sörmlands Sparbank och Rekarne Sparbanksstiftelse. Arbetet med Stolt Mat i Sörmland har bidragit till att samtliga länets kommuner har ett mycket stort intresse för lokal mat vilket i förlängningen förväntas ge en vinst för länets invånare och besökare både avseende attraktionskraft och en social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling. Intresset från företagare fortsätter att växa och föreningen Sörmlands Matkluster har utökat sitt medlemsantal ytterligare. Det visar att arbete i Stolt Mat ger företagen framtidstro och möjlighet att utvecklas.

Ett län med möjligheter och utmaningar

Södermanland har en bra grund att stå på även om det finns strukturella utmaningar som länet står inför. Trots ökande befolkning och de betydande investeringar i ny infrastruktur som genomförts, har länet särskilt under senare delen av 2000-talet, haft en förhållandevis svag tillväxt. År 2015 var Södermanland det län i Sverige som hade lägst bruttoregionalprodukt per invånare. Länets arbetslöshet var år 2017 högst i landet och Södermanland är det län som har flest invånare som saknar gymnasieutbildning i förhållande till befolkningen.

Flera av de områden Länsstyrelsen arbetar med idag kommer vi behöva fortsätta arbetet med även de kommande åren; arbetet med integrationen och minskat utanförskap, arbetet med Ostlänken, frågor som rör bostadsbyggande, miljö- och klimatfrågor, jämställdhetsfrågor samt landsbygdsutveckling.

Södermanland är ett fantastiskt län som har framtiden för sig och genom fortsatt samverkan med länets intressenter når vi ännu längre mot en hållbar utveckling i ett Södermanland för alla!

Länsstyrelsen i korthet

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet*	2017	2016	2015
Inkomna och initiativärenden (st)	13 916	7 626	7 341
Beslutade ärenden (st)	13 952	7 523	6 871
Utgående ärendebalans (st)	9 328	2 138	2 177
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	1 052	172	194

* Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöd, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Kommentar till tabellen verksamhet

Den stora ökningen av ärenden finns förklarad i fotnoten under tabellen. Ökningen av antalet ej beslutade ärenden äldre än två år representeras till största delen av ansökningar inom jordbrukarstödet. Den största förklaringen till detta är att man redan 2014 kunde lägga in sina ansökningar men att det inte gick att handlägga ärenden i BLIS förrän 2016. Ej beslutade ärenden äldre än två år som inte är kopplade till jordbrukarstöd har sjunkit med 43%. I samband med månadsuppföljningar står handläggningstider och ärendebalanser i fokus.

Medarbetare	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter (st)	142,7	133,8	138,6
– varav kvinnor	87,7	81,1	88,1
– varav män	55,0	52,7	50,5
Total sjukfrånvaro (%)	3,3	4,5	3,9
– varav kvinnor	4,1	6,0	4,7
– varav män	2,1	2,1	2,4
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	15,1	10,8	9,0
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	11,5	13,1	9,7

Kommentar till tabellen medarbetare

Av det totala antalet anställda är 62 % kvinnor och 38% män. I ledande befattningar är 12 kvinnor och 8 män. Årets sjuktal har sjunkit totalt sett med 1,2 procentenheter. Nedgången förklaras främst bland kvinnor där sjukfrånvaron sjunkit med 1,9 procentenheter. De två senaste åren har personalomsättningen ökat vilket får konsekvenser för verksamhetens kvalitet. Konkurrensen om personal har blivit större där Länsstyrelsen har svårt att konkurrera med andra aktörer, både offentligt och privat, vad gäller löner.

Ekonomi	2017	2016	2015
Verksamhetsintäkter (tkr)	148 469	138 070	133 952
- varav anslag (tkr)	86 210	76 981	80 348
- varav bidrag (tkr)	53 315	55 879	46 457
- varav avgifter och övrigt (tkr)	8 943	5 209	7 147
Verksamhetskostnader (tkr)	148 253	138 070	133 936
- varav kostnader för personal (tkr)	99 449	87 304	90 867
- varav kostnader för lokaler (tkr)	6 455	7 105	9 082
- varav övriga kostnader (tkr)	42 348	43 661	33 987
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	18 189	14 064	15 737
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	56	53	59
OH-kostnad av total kostnad (%)	26,67	26,30	26,89
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	44,5	49,3	46,7

Kommentar till tabellen ekonomi

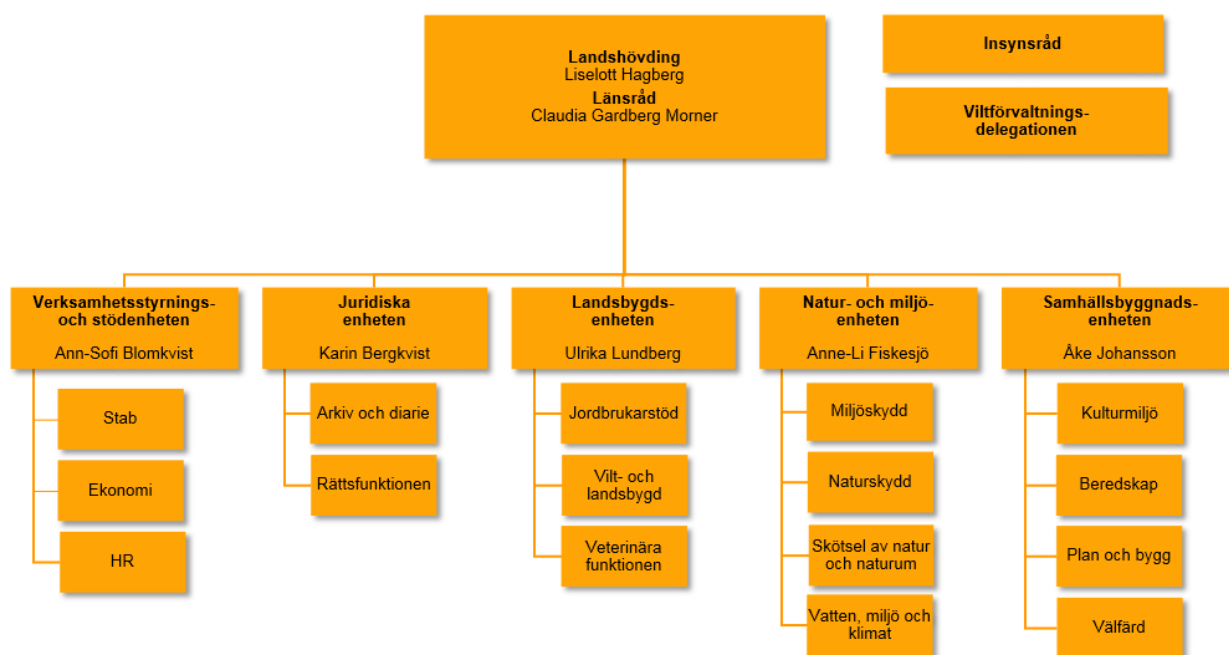
Ett ökat bostadsbyggande ger ökade intäkter avseende avgifter och övrigt. Jämfört med 2016 är personalstyrkan nu i slutet av 2017 uppe på en mer normal nivå vilket ger högre personalkostnader. Lokalkostnaderna har varit lägre under året beroende på hyresreduktion eftersom en del lokaler inte har använts.

Organisation

Organisation 2017-12-31.

Länsstyrelsen är organiserad i tre sakenheter; Landsbygdsenheten, Natur- och miljöenheten och Samhällsbyggnadsenheten. Övriga enheter kan definieras som stödenheter. Respektive enhet leds av en enhetschef. Enhetscheferna och länsledningen utgör myndighetens ledningsgrupp. Under våren 2017 genomfördes en organisationsförändring vilken resulterade att Administrativa enheten och Staben slogs ihop och bildade Verksamhetsstyrnings- och stödenheten. Under samtliga enheter sorterar funktioner. Dessa leds av funktionschefer.

Kopplat till Länsstyrelsen organisation finns också ett Insynsråd och en Viltförvaltningsdelegation.



Resultatredovisning

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS) som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Vissa verksamhetsområden är sammanslagna då de har ett tydligt samband. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena, en samlad bedömning av verksamhetsområdets sammantagna resultat, samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de uppdrag som följer av länsstyrelseinstruktionen samt av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från år 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar.

Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Årsredovisningsmallgruppen har haft en dialog med Finansdepartementet och enats om att regleringsbrevsuppdrag som rapporterats direkt till ett specifikt departement eller verk inte ska redovisas i årsredovisningen för att undvika dubbelrapportering.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2017 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

”Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.”

Ny länsstyrelseinstruktion

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion upphävdes 2017-11-01 och ersattes av Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. ÅR-mallen för år 2017 utgår likafullt från den upphävda förordningen (2007:825) inklusive de upphävda tilläggen 5 § p. 9 (Förordning (2017:222)) samt 6 § p. 13 (Förordning (2017:250)). Skälen härför är att länsstyrelserna har arbetat utifrån den upphävda förordningen större delen av året, samt att den nya förordningen enligt Finansdepartementets ambition inte skall innebära någon ändring i sak. Slutligen hänvisas också till den upphävda förordningen i gällande Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna (ändringsbeslut 2017-06-29).

Övergripande samordningsuppdrag

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Förordning (2008:1346).

På Länsstyrelsen verkar vi för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som vi tar hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsens arbete med de nationella målen sker i olika former och i olika sammanhang informerar Länsstyrelsen om hur de nationella målen ska få genomslag i länet. Genom samverkan, internt och externt, arbetar vi för social-, ekonomisk- och miljömässig hållbarhet, på kort och lång sikt. Samverkan sker med andra statliga myndigheter, kommuner, Regionförbundet i Sörmland, Landstinget Sörmland, företrädare för näringslivet, intresseorganisationer och enskilda företag.

Den övergripande prioritering som gäller för myndighetens verksamhet är att:

- uppdrag som har en tydlig förankring i Länsstyrelsens regleringsbrev, instruktion och som beskrivs i lagar och förordningar har företräde mot andra typer av uppdrag,
- uppdrag som innebär utbetalning av medel har företräde och
- sektorssamordning – att väga olika samhällsintressen mot varandra. Genom denna avvägning utför Länsstyrelsen ett av sina viktigaste uppdrag: att den nationella politiken förverkligas utifrån ett regionalt helhetsperspektiv.

Länsstyrelsens uppdrag omfattar många verksamhetsområden. För att underlätta i prioriteringsarbetet finns ett antal strategier, nationella såväl som regionala, att utgå ifrån. Strategierna ska vägleda i prioriteringsarbetet, inte bara i syfte att nå Länsstyrelsens vision och övergripande mål, utan också som ett stöd i genomförandet av den politik som uppdragsgivaren beslutat.

Att genomföra nationell politik utifrån ett regionalt helhetsperspektiv förutsätter att Länsstyrelsen har god kännedom om länets unika förutsättningar. Länsstyrelsen identifierar fyra områden där vi särskilt behöver fokusera våra resurser. Vi behöver arbeta för att:

- möjliggöra byggande och investeringar
- ta tillvara och utveckla länets värden
- möjliggöra landsbygdens utveckling
- ta tillvara mänskliga resurser

Läs mer om hur Länsstyrelsen verkar för att de nationella målen nås under respektive verksamhetsområde.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Tillsammans med andra arbetar Länsstyrelsen för Södermanlands utveckling och framtid och för att länet ska vara en attraktiv plats att bo och verka i. Länsstyrelsens uppdrag med ansvar för miljö, natur, djur, kultur, landsbygd, människor och samhälle innebär att vi är en viktig aktör för länets utveckling. Länsstyrelsen är den sammanhållande kraften för ett hållbart och öppet Södermanland. Landshövdingen och länsrådet för regelbundet samtal med länets kommuner, Regionförbundet i Sörmland, Landstinget och med statliga myndigheter i och utanför länet. De frågor som behandlas är sådana som påverkar eller har betydelse för myndigheternas och kommunernas verksamhet samt länets utveckling.

Länsstyrelsens breda uppdrag inom många viktiga verksamhetsområden förutsätter samverkan över sektorsgränser och med många aktörer. Uppdraget att samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser utformas på olika sätt inom olika områden. Gemensamt är att Länsstyrelsen ska vara en samlande, opartisk och kunnig aktör inom alla områden. Inom de flesta verksamhetsområdena sker samverkan på regional och nationell nivå inom sektorsnätverk. Länsstyrelsen är också en mötesplats där skilda intressen samlas för överläggningar.

Länsstyrelsen driver och deltar i flera regionala råd och partnerskap bl.a. Länsstyrelsens Insynsråd, Integrationsrådet, Miljö- och klimatrådet, Bostadsnätverket, Partnerskap för landsbygdsfrågor och Jämställdhetskommittén. I dessa grupper samlas länets kommuner, Landstinget Sörmland, Regionförbundet Sörmland, frivilligorganisationer, myndigheter och näringslivets intresseorganisationer.

Även om de flesta av myndighetens uppdrag genomförs med någon form av intern samverkan och samordning, är ett antal uppdrag av sådan karaktär att de också behöver hanteras i den tvärsektoriella styrgruppen. I den tvärsektoriella styrgruppen deltar enhetscheferna för myndighetens olika sakenheter och länsrådet leder styrgruppens arbete. Styrgruppen säkerställer att uppdragen genomförs så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och att olika samhällsintressen vägs mot varandra.

Länsstyrelsens arbetsordning med tillhörande bilagor och enheternas handlägningsordningar är centrala i styrningen av myndigheten och inte minst i arbetet med att samordna uppdragen mellan enheterna och för att säkerställa att helhetsperspektivet tillgodoses.

Läs mer om hur samverkan bedrivs under respektive verksamhetsområde.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Ett län i stark utveckling

Sedan början av 2000-talet har länets befolkning vuxit med drygt 30 000 invånare. Vid halvårsskiftet 2017 var vi 289 887 stolta sörmlänningar, vilket är 3 175 personer fler än samma tid föregående år, enligt Statistiska centralbyråns rapporter. Befolkningen ökar i städer såväl som på landsbygden. Inte minst i kommunerna med närhet till Stockholms län är landsbygden attraktiv. Enligt Framskrivningar av befolkning och sysselsättning i Östra Mellansverige (2017:02) beräknas Södermanland öka befolkningsmässigt med mellan 35 000 – 120 000 personer till år 2050.

De senaste årens befolkningsökning består huvudsakligen av inflyttade människor varav många från utlandet. Södermanland tillhör de län som tar emot flest nyanlända relativt vår befolkningsstorlek.

Samtliga av länets kommuner med undantag för Eskilstuna och Nyköping har en midja i befolkningspyramiden. Det betyder att den åldrande befolkningen växer, medan antalet personer i arbetsför ålder minskar. Utan tillväxt av nyanlända skulle barnafödandet och den arbetsföra befolkningen minska ännu mer i länets kommuner. De större tätorterna i länet, Strängnäs, Nyköping och Eskilstuna, har en fördel av att många nyanlända i arbetsför ålder väljer att stanna kvar i kommunerna.

Behov av ökat bostadsbyggande

Länsstyrelsen bedömer i rapporten ”Bygg mer här och nu - En rapport om bostadsmarknaden i Södermanlands län år 2017” att behovet av bostäder har accelererat sedan år 2000 då det var bostadsbrist i två av länets kommuner, Trosa och Strängnäs. Samtliga kommuner i länet anser nu att det är underskott på bostäder, både på deras centralorter och totalt sett. Detta gäller år 2017 och även om tre år enligt kommunernas bedömningar.

Det är underskott på bostäder i samtliga av länets nio kommuner och för fyra av kommunerna råder det också en brist på bostäder i andra kommundelar än centralorten. Bristen på hyresrätter är störst och det är begränsad rörlighet på bostadsmarknaden. Många personer har svårt att få tag i bostad och företag får svårt att rekrytera personal. Positivt är ändå att bostadsbyggandet ökat det senaste året.

Under 2017 tillsattes en särskild statlig utredare med uppdrag att lämna förslag på hur bedömningar av bostadsbyggnadsbehovet framtagna av Boverket ska fördelas på kommunerna.

Behovet av hyresrätter är fortsatt stort i länets alla kommuner. Det finns en ackumulerad bostadsbrist och det är stor konkurrens om de hyreslägenheter som blir lediga. Det är viktigt att skilja på behov och efterfrågan. Flera grupper har inte råd att bosätta sig i nyproducerade lägenheter. Det finns ett behov av större rörlighet på bostadsmarknaden. Inlåsnings effekterna i det befintliga beståndet innebär ett större tryck på att de nybyggda bostäderna möter den ökande efterfrågan.

Kommunerna tar upp olika begränsande faktorer för byggandet. De vanligast förekommande är höga produktionskostnader, svårigheter att få lån, brist på detaljplaner på attraktiv mark samt brist på arbetskraft inom byggbranschen. Två kommuner, Gnesta och Trosa, anser nu att det inte längre finns några begränsande faktorer för bostadsbyggandet i sina kommuner.

Arbetsmarknadens utveckling

Sysselsättningen har ökat på bred front under 2017 och den fortsätter att stiga under 2018. Ett ökat antal invånare i arbetsför ålder är en viktig förklaring till att även antalet sysselsatta har ökat i länet. För närvarande kan arbetsmarknadsläget för inrikes födda beskrivas som nära full sysselsättning, medan motsatsen gäller för dem som är födda utomlands.

Arbetsförmedlingen skriver i sin prognos för Södermanland 2018 (Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017 Södermanlands län - Prognos för arbetsmarknaden 2018) att arbetsmarknaden i Sörmland väntas fortsätta utvecklas positivt. Arbetslösheten förväntas sjunka och nya jobb skapas i både privat och offentlig sektor.

Trots glädjande siffror för sysselsättningens utveckling under 2018 har Södermanland under andra kvartalet 2017 fortsatt de högsta arbetslöshetssiffrorna i landet enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar. Andelen arbetslösa i Södermanland uppgick till 10,3 procent

som ett genomsnitt för perioden april 2017 - september 2017, jämfört mot rikets 7,3 procent. Det är stora skillnader på arbetslöshetens nivå inom länet. I de östligaste kommunerna är arbetslösheten oftast lägre än riksgenomsnittet och den är oftast högre i den centrala och västra länsdelen. I Trosa, Gnesta och Strängnäs kommuner är arbetslösheten lägst, en förklaring är närheten till Stockholm.

Trots en hög arbetslöshet i delar av Södermanland tilltar samtidigt bristen på arbetskraft med relevant kompetens. Bristen på efterfrågad arbetskraft ligger på höga nivåer inom såväl privata näringslivet som den offentliga sektorn. Svårigheten att rekrytera rätt kompetens förväntas vara ett bekymmer även under 2018. Att hitta en effektivare matchning av arbetskraften och att få in fler nyanlända på arbetsmarknaden är två nyckelfrågor för en framtida ökning av sysselsättningen. Det framstår som allt viktigare att på bästa sätt utbilda och anpassa den lediga arbetskraften till de kompetenser som efterfrågas. Det nya campus som Mälardalens högskola uppfört i Eskilstuna, kan förhoppningsvis locka fler till vidareutbildning.

Södermanland har en varierad näringslivsstruktur med de största arbetsmarknadssektorerna inom vård-omsorg och tillverkning som också är betydligt större jämfört med riksgenomsnittet. Även inom utbildning och byggverksamheten har länet en högre sysselsättningsandel jämfört med riket. Struktumvandlingen inom svensk industri påverkar Södermanland mycket.

Regionförstoring

Södermanlands läge mellan Stockholm och den fjärde storstadsregionen Norrköping-Linköping ger utmärkta möjligheter till arbetspendling och en nära marknad för avsättning för länets växande livsmedelsindustri.

Utbyggnaden av Ostlänken kommer att ha avgörande betydelse för länets framtida utveckling. Förbättrad infrastruktur medför en större arbetsmarknadsregion och att Södermanland kommer ännu närmare tillväxtregionen Stockholm-Mälardalen. Länet har redan idag en hög andel utpendlare. Med förstärkta kommunikationsmöjligheter och därmed kortare restider, blir det än attraktivare att flytta till länet. Förra året invigdes ett nytt resecentrum i Strängnäs vilket bidrar till att underlätta för en framtida växande arbetsmarknad och attraktivitet i de norra delarna av vårt län. Dessutom infördes ett pendlarkort i länet under förra året som gör det möjligt att åka med såväl SJ som SL13 på ett och samma kort, vilket även det underlättar arbetspendling.

Satsningarna på fortsatt utbyggnad av fiber på landsbygden är också nödvändigt både för att människor och företag ska se den sörmländska landsbygden som ett rimligt alternativ till bosättning och etablering.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346)

En grundläggande prioritering för myndigheten är uppdrag som har en tydlig förankring i Länsstyrelsens regleringsbrev, instruktion och som beskrivs i lagar och förordningar. Myndighetsutövning i form av tillsynsarbete är därmed ett prioriterat område.

Länsstyrelsen har ansvaret för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt myndigheten. Det innebär att Länsstyrelsen bedriver tillsynsarbete inom en mängd olika områden och i olika former. Tillsyn har bedrivits bland annat i form av handläggning, tillsynsbesök, väglednings- och informationsinsatser.

Inom ANDT-området har länsstyrelsen förstärkt personalresurserna för tillsyn under 2017. Länsstyrelsen har prioriterat att främja samverkan mellan kommunerna, Polismyndigheten

och Skatteverket samt att bistå kommunerna med råd och stöd kopplat till införandet av tobaksproduktsdirektivet och den nya lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Med hjälp av medlen för uppdraget ”Minskat tobaksbruk” kommer detta arbete fortsätta under 2018.

Läs mer om tillsynsinsatserna och resultaten av dessa inom respektive verksamhetsområde.

Regleringsbrevsuppdrag 1.1

Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen.

Se redovisning under avsnitt Länsstyrelseinstruktion 2 §.

Regleringsbrevsuppdrag 1.2

Länsstyrelserna ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna ska också bistå regeringen (Finansdepartementet) i arbetet med Agenda 2030.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har arbetat med Agenda 2030 genom först ta fram ett dokument vilket kartlägger de 17 Agenda 2030-målen och ställer dem i jämförelse med EU 2020-målen, Miljömålen från Länsstyrelseinstruktionen 5a § och Perspektivfrågorna från Länsstyrelseinstruktionen 2017. Syftet har varit att sedan matcha detta med samtliga enheters direkta och indirekta arbete med dessa områden och föra fram vilken enhet som varit den huvudansvariga för varje enskilt mål samt kartlägga där vi till stor del redan arbetar med målen. För att genomföra denna matchning har varje enhet sedan anordnat två workshops där de diskuterat vilka uppdrag som enheterna har som överensstämmer med de olika målen. En avslutande workshop genomfördes för hela länsstyrelsen där handläggarna lottades ut i olika grupper för att gemensamt diskutera ett par mål som tilldelats varje grupp och därmed få fram en diskussion mellan enheter över hur länsstyrelsen bidrar till genomförandet av Agenda 2030 för att även finna gemensamma mål för det tvärssektoriella arbetet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.3

Länsstyrelserna ska arbeta för att inom sina verksamhetsområden bidra till att uppfylla regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Länsstyrelsen har under år 2017 arbetat med förberedelser för att från och med 1 januari 2018 gå över till digital ärendehantering. Detta har vi gjort för att förenkla för medborgare, företag och organisationer genom bland annat digitala tjänster. Detta leder till en snabbare ärendehantering med digital tillgång till handlingarna i vårt ärendehanteringssystem Platina vilket innebär högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Under året har en grupp arbetat med genomförandet av digital ärendehantering. Gruppen har gått på en utbildning om processkartläggning för att kunna leda utbildningar inom verksamheten för att se över processer i ärendehantering. Diskussioner har skett med både länsledning, chefer och medarbetare för att utveckla verksamheten.

Länsstyrelsen valde att först utbilda alla handläggare grundligt i Platina så att de behärskar de verktyg som finns i Platina. Arbetet med processkartläggning på nuvarande hantering i ärendegrupper ur ett handläggarperspektiv kommer att ske senare. När det är klart bör man göra en nylägeskartläggning för varje verksamhetsområde genom att ta in perspektivet hur vi kan arbeta annorlunda i de fall vår hantering går in i andra myndigheters, kommuners eller verks handläggning och där vi tillsammans eventuellt kan effektivisera.

Alla nyanställda får grundutbildning i Platina (länsstyrelsens ärendehanteringssystem) samt information om hur man diarieför. All personal får information/utbildning om nyheter i Platina och om nya e-tjänster som länsstyrelserna gemensamt skapat under året inom olika verksamhetsområden.

I maj 2018 lanseras Nya länsstyrelsen.se, en extern webbplats för alla 21 länsstyrelser med både nationellt och regionalt innehåll. Utvecklingen av webbplatsen är ett resultat av länsstyrelsernas gemensamma webbstrategi som beskriver hur vi strategiskt och övergripande ska arbeta med vår webbnärvaro för att kunna erbjuda den service våra brukare kräver och behöver samt nå den effektivitet vi internt eftersträvar.

Den nya webbplatsen tas fram inom ramen för projektet Nya länsstyrelsen.se som satte igång i januari 2017 och har som mål är att skapa en extern webbplats som är användbar, tillgänglig, effektiv och förtroendeskapande. Projektet tar fram en webbplats som utgår från brukarnas behov och för att kunna göra det har vi gått igenom vad brukarna är mest intresserade av och hur de beter sig på våra webbplatser. Svaret är att brukarna vill kunna få rätt och tillgänglig information och utföra ärenden genom enkla e-tjänster som anpassar sig till mobiltelefoner och surfplattor.

Projektets övergripande syfte är att genom den nya externa webbplatsen bidra till att länsstyrelserna kan möta de behov och utmaningar som den digitala utvecklingen innebär och därmed uppfylla regeringens mål för digitalisering.

Övrig förvaltning

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 20* och 21*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,8	1,9	1,2
Årsarbetskrafter kvinnor	3,2	2,4	2,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,53	3,22	2,84
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	6 705	5 710	5 229
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,54	4,14	3,91
Antal ärenden, inkomna och upprättade	700	704	625
Antal beslutade ärenden	682	718	631
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	2	5
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	444	127	180

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet inkomna ärenden har minskat marginellt jämfört med 2016. Trenden från 2016 fortsätter dock med ökade verksamhetskostnaderna och årsarbetskrafter.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 218, Jakt och viltvård ¹⁾	72

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 218 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 63.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Nöjdindex i brukarundersökningen för verksamhet 218, Jakt och viltvård hamnar på 72. Det betyder att 72 procent av de som svarat på brukarundersökningen som helhet är nöjda eller mycket nöjda med den kontakt de haft i ärenden som hör till verksamhetsområde Jakt och viltvård. Nöjdindex 72 är det högsta värdet i landet. Södermanland hamnar på de högsta värden i Sverige även på bedömningen helhetsintryck, engagerad personal, personalens kompetens och nöjdhet med handläggningstiden. För målgruppen företag hamnar nöjdindex på 79 procent nöjda eller mycket nöjda. Resultatet för jakt och viltvård visar att det finns flera saker som redan görs idag som ska bevaras och utvecklas vidare. Sammantaget har arbetet på verksamhetsområdet varit väldigt bra enligt brukarnas mening.

Södermanland deltar inte i brukarundersökningen i delarna om stiftelser och lönegaranti.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen arbete med bidragsutbetalningar har ökat med drygt 70 procent jämfört med året innan. Den stora skillnaden i bidragsutbetalningar under 2017 jämfört med året innan beror av stora skador orsakade av fredat vilt.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Det finns inte något övrigt att rapportera under detta avsnitt.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen.

Under året har Länsstyrelsen haft 62 ärenden om efterträdarval. Under året har kommunerna gjort en översyn av deras valkretsar och valdistrikt. Länsstyrelsen har fastställt tre beslut om ändrade valkretsindelningar i länet samt även fastställt beslut om justeringar av valdistrikt i två kommuner.

Länsstyrelsen har påbörjat förberedelserna för kommande års aktiviteter bl.a. genom att ta fram en projekt- och tidplan för olika åtgärder.

Länsstyrelsen har deltagit i en konferens anordnad av Valmyndigheten inför förberedelserna inför 2018 års val. Ett tema på konferensen var den ökade säkerhetsrisken.

Enligt vallagen har Länsstyrelsen ansvar att utbilda kommunerna. Utbildningsinsatser för valhandläggare på kommunerna har planerats att genomföras i början av år 2018. Utbildningen har som syfte att ge baskunskaper i valdatasystemet och hur ett val ska genomföras i kommunen, vilka förberedelser de behöver göra med mera.

En planering för information till de lokala partierna i Södermanlands län har påbörjats för att genomföras i början av år 2018.

Trafikföreskrifter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 25*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,2	0,3	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	0,6	0,4	0,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,53	0,54	0,70
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	608	570	825
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,41	0,41	0,62
Antal ärenden, inkomna och upprättade	128	169	133
Antal beslutade ärenden	131	172	136
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet inkomna ärenden under 2017 har minskat med 25 % i jämförelse med 2016 då antalet ärenden kraftigt hade ökat jämfört med tidigare år. Ärendenivån under 2017 motsvarar därmed tidigare år.

Sammanfattande bedömning av resultat

Inom området finns flera olika ärendetyper såsom lokala trafikföreskrifter, sjötrafikföreskrifter, tävling på väg, överklaganden av väghållningsmyndighetens beslut och överklaganden av kommuns beslut om parkeringstillstånd för rörelsehindrade. De lokala trafikföreskrifterna utgör merparten av ärendena. Ansökningar om hastighetsbegränsning har liksom tidigare år dominerats av privatpersoner och vägsamfällighetsföreningar. Effekten av prövningar av trafikföreskrifter innebär ökad trafiksäkerhet och avseende parkeringstillstånd en förbättrad delaktighet i samhället för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 28*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,9	1,1	1,9
Årsarbetskrafter kvinnor	8,4	7,8	7,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,53	6,61	6,94
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	9 342	9 430	9 568
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	6,32	6,84	7,16
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 534	1 614	1 957
Antal beslutade ärenden	1 531	1 785	1 743
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	12	7
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antal ärenden har minskat de senaste två åren då myndigheten under 2015 och 2016 arbetat med att slutföra uppbyggnaden av register för primärproduktion. Registret är färdigställt och underhålls löpande vilket inte kräver lika stora insatser som tidigare. I övrigt har myndigheten prioriterat att få bort äldre ärenden och minska handläggningstiderna vilket framgår av Antal beslutade ärenden och Antal ej beslutade ärenden äldre än två år.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 281, Livsmedelskontroll ¹⁾	58
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 282, Djurskydd (tillstånd § 16 Djurskyddslagen) ²⁾	77
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28231, Djurstallar (förprovning) ³⁾	55
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 283, Smittskydd ⁴⁾	72
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 284, Allmänna veterinära frågor ⁵⁾	70
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 285, Foder och animaliska biprodukter ⁶⁾	60

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 281 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 60.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 282 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 70.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 28231 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 65.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 283 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 75.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 284 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 65.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 285 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 60.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Brukarundersökningen visade på mycket gott resultat gällande djurskydd och allmänna veterinära frågor. Övriga områden visade på genomsnittligt resultat utom för förprovning av djurstallar som låg något under medel. Avseende verksamhetsområdet förprovning av

djurstallar har insatser gjorts bland annat genom att tillsätta mer resurser till handläggningen samt att en metod med tidiga samråd för sökande har införts. Effekten kommer att kunna mätas först om något år.

Sammanfattande bedömning av resultat

På Landsbygdsenheten tydliggörs målsättningarna som personalen ska arbeta mot i den gemensamma handlingsplanen. Målsättningarna utgår ifrån uppdragen i regleringsbrev och länsstyrelseinstruktion och beskrivs utifrån mål och återrapporteringskrav, aktiviteter och förväntat resultat. På det stora hela har Veterinära funktionen lyckats nå målen. Målen kommer att redovisas till Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Nedan följer kortare beskrivningar av de väsentligaste aktiviteterna som genomförts under året:

Livsmedel

Två länsmöten har hållits med kommunernas livsmedelsinspektörer. På vårmötet informerade Livsmedelsverket om aktuella frågor inom livsmedelsområdet som till exempel nya lagstiftningsområden, effektmålen i den nationella kontrollplanen och Sante F. På samma möte informerade också smittskyddsläkaren om smittläget i länet och om campylobakter. Inspektörerna deltog även i gruppdiskussioner där frågor rörande livsmedelskontroll diskuterades. Grupperna var blandade med deltagare från olika kommuner för att främja samverkan mellan kommunerna. På höstmötet informerade Livsmedelsverket om vad som är på gång inom livsmedelskontrollen och importkontroll efter gränskontrollen. Livsmedelsverket genomförde även en övning med deltagarna som utgick från olika fall. Huvudsyftet var att öva på hur kontroller ska rapporteras in utifrån de nya lagstiftningsområdena samt att öka kunskapen om de operativa målen. På mötet informerade Länsstyrelsen om det gångna årets revisioner av kommunernas livsmedelskontroll i syfte att informera framför allt nya livsmedelsinspektörer om hur en revision går till och för att sprida goda exempel. Under mötet diskuterades även eventuella framtida gemensamma projekt. För närvarande finns varken intresse eller tid hos kommunerna att medverka i miljösamverkan. Effekterna av länsmötena är samverkan mellan central- och regional myndighet samt lokala myndigheter. De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för livsmedelskedjan. Deltagarlistor från mötena finns.

Länsstyrelsen har utfört revisioner på andra län tillsammans med Livsmedelsverket i egenskap av teknisk expert på området primärproduktion livsmedel. Länsstyrelsen har också haft ett tvärspektoriellt arbete med andra län och stöttat kontrollanter i området primärproduktion livsmedel. Utbildning i området honung har skett genom att följa med ett annat läns handläggare ut på kontroll.

Länsstyrelsen har också blivit reviderad av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket gjorde kontroll på Länsstyrelsen och följde därefter med på en skuggkontroll när Länsstyrelsen reviderade en kommun.

Djurskydd

Länsstyrelsen har deltagit i Jordbruksverkets samrådsgrupp för slakt och avlivning. I gruppen deltar representanter från några länsstyrelser, Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Swedish Centre for Animal Welfare (SCAW). I gruppen lyfts och diskuteras aktuella och gemensamma frågor inom området slakt och avlivning.

Länsstyrelsen har deltagit i Jordbruksverkets arbete med att ta fram en kontrollvägledning vid tillsyn på slakterier. Vägledningen riktar sig till länsstyrelsernas och Livsmedelsverkets personal.

Jordbruksverket genomförde en revision av djurskyddskontrollen. Revisorerna var som helhet nöjda och pekade endast på att några mindre förbättringar beträffande vissa rutiner behöver genomföras. Dessa kommer att införas från och med 2018.

Djurskyddshandläggarna har gått på ett seminarium som handlade om ”sambandet” mellan våld i nära relation, våld mot djur och barnperspektivet i djurskyddsärenden. På seminariet medverkade representanter från såväl länsstyrelser som socialtjänsten. Det diskuterades bland annat att handlingen ”skada ett djur” kan ha en dubbel avsikt; att skada djuret men även att skada, kontrollera och straffa kvinnor och barn. Länsstyrelsen i Västmanland presenterade sin samverkansplan som ska bidra till ökad upptäckt av våldsutsatta människor och djur. Efter deltagandet på seminariet påbörjades utformningen av en intern rutin för orosanmälan till socialtjänsten samt en mall för denna anmälan.

Foder

Länsstyrelsen har blivit reviderad av EU. I kontrollrapporten framgår blanda annat att foderinspektörerna i landet behöver öka användningen av provtagning som kontrollmetod.

Smittskydd

Länsstyrelsen har deltagit i Smittskyddsmöte arrangerat av Länsstyrelsen i Östergötland och Ridsportförbundet.

Länsstyrelsen har deltagit i kvarkamöte arrangerat av SLU under mars 2017.

Uppdrag 52. Förenklingsarbete för företag

Länsstyrelsen jobbar aktivt med att förenkla för företagen.

Handläggningstiderna bedöms som mycket bra. Bekräftelsebrev skickas ut till företagen inom 1-2 dagar med bland annat information om handläggningstid. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att ha möten med företagen för att påskynda ärendegången. Dessa möten upplevs som mycket positiva. Frågeställningar hanteras på plats och tjänsteanteckning fås med hem direkt.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Länsstyrelsen har genomfört 88 kontroller av djurhälsopersonal. Totalt har 27 enskilda personer varit föremål för kontroll. Kontrollerna har omfattat tillsyn av legitimerade veterinärer och legitimerade djursjukskötare. Av dessa har 72 kontroller varit administrativa och övriga har genomförts som inspektioner på respektive klinik alternativt genom telefonintervjuer. De administrativa kontrollerna har rört veterinärer som beviljar villkorad läkemedelsanvändning. Vid 31 administrativa kontroller har brister konstaterats. Dessa brister har till övervägande del varit bristfälliga instruktioner till djurhållare. Andra vanligt förekommande brister har varit felaktig karenstid eller att det saknas en djurskyddsdeklaration. Länsstyrelsen har påtalat de brister som har konstaterats till personerna som har varit föremål för tillsyn och följt upp att bristerna har åtgärdats. Ett

föreläggande avseende veterinär som beviljar villkorad läkemedelsanvändning har skrivits. I övrigt gör Länsstyrelsen bedömningen att djurhälsopersonalen i stort följer lagstiftningen avseende regelverket för djurhälsopersonal.

Enligt Jordbruksverkets vägledning ska cirka 14 veterinärer i Södermanlands län kontrolleras varje år (beviljar villkorad läkemedelsanvändning), cirka 14 veterinärer ska kontrolleras vart 3:e år (veterinärer som behandlar livsmedelsproducerande djur) och cirka 113 personer ur djurhälsopersonalen ska kontrolleras vart 5:e år (övriga veterinärer, djursjukskötare och hovslagare). Detta medför enligt Jordbruksverkets vägledning att Länsstyrelsen i Södermanlands län ska kontrollera cirka 41 personer per år. Att utföra kontroller enligt Jordbruksverkets vägledning är inte genomförbart och Länsstyrelsen har valt att utföra riskbaserad kontroll genom att prioritera veterinärer som beviljar villkorad läkemedelsanvändning samt att göra urval baserat på tidigare brister samt anmälningar. Även konstaterade brister vid kontroll av läkemedel på gård utgör underlag för riskbedömning.

I samband med tillsyn av djurhälsopersonal har veterinärer kontrollerats avseende regelverket som gäller meticillinresistenta *Staphylococcus aureus* (MRSA) och meticillinresistenta *Staphylococcus pseudintermedius* (MRSP). De veterinärer som har varit föremål för tillsyn har inte haft några fall av MRSA eller MRSP och de har därför främst kontrollerats avseende kännedom om regelverket och beredskap. Även fysiska kontroller av hygienplaner hos veterinära verksamheter har genomförts i samband med tillsyn av djurhälsopersonal. Se vidare åiterrapportering av regleringsbrev uppdrag 1.6 avseende kontroll som bedrivs enligt kontroll lagen (2006:806) om provtagning på djur med mera.

Länsstyrelsen har genomfört 10 kontroller av läkemedel på gård. Kontrollerna innebär tillsyn över att både djurhållare och behandlande veterinär följer gällande lagstiftning. Kontroll har utförts genom inspektion på gården samt i ett av Jordbruksverkets register (DAWA) där uppgifter finns om vilka läkemedel varje veterinär förskriver.

Enligt Jordbruksverkets vägledning ska cirka 52 gårdar i Södermanlands län kontrolleras varje år (villkorad läkemedelsanvändning), cirka 1865 gårdar ska kontrolleras vart 3:e år (livsmedelsproducerande djur) och övriga djurhållare (t ex häst, sällskapsdjur) ska kontrolleras vart 5:e år. Detta medför enligt Jordbruksverkets vägledning att 674 kontroller av läkemedel på gård ska genomföras årligen om endast gårdar med livsmedelsproducerande djur kontrolleras. Övriga djurhållare som enligt vägledningen ska kontrolleras vart femte år är inte medräknade då det saknas uppgifter om hur många dessa är. Att utföra kontroller enligt Jordbruksverkets vägledning är inte genomförbart och Länsstyrelsen har valt att prioritera de djurhållare som har villkorad läkemedelsanvändning. Målet är att dessa ska kontrolleras vart tredje år.

Länet har haft ett fall av fågelinfluensa, flera positiva fall av salmonella, två fall av Enterohemorragisk *E. coli*-infektion (EHEC) med misstanke om smitta från djur samt kvarka. Länsstyrelsen har reviderat epizootiberedskapsplanen och genomfört en seminarieövning avseende ett fiktivt utbrott av epizootisjukdomen afrikansk svinpest. Under seminariet deltog personal från Länsstyrelsen, smittskyddsläkare, personal från kommuner och närliggande län samt Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Länsstyrelsen har arbetat samordnat med Jordbruksverket, SVA, smittskyddsläkaren, distriktsveterinärerna och andra länsstyrelser avseende smittskydd.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.5

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen för livsmedelskontrollen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Myndighetsmål A; Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen inom sitt område för att utföra kontroll i tillräcklig omfattning:

Länsstyrelsen har (kontroll)planer för kontrollen inom området primärproduktion livsmedel samt revision av kommunernas kontrollplaner för kommunal livsmedelskontroll. Målen bedöms vara uppfyllda.

Myndighetsmål B; Alla kontrollmyndigheter planerar och utför kontroll med fokus på de största hälsoriskerna och på det som på ett avgörande sätt kan vara vilseledande för konsumenterna:

Länsstyrelsen gör uttag enligt Livsmedelsverkets prioriteringsmodul vilket inneburit att cirka 33 procent spannmålsproducenter kontrollerats. Vi har även kontrollerat alla primärproducenter som hanterar opastöriserad mjölk. Foderkontrollerna har fokuserat på kontroll av de företag som blandar in läkemedel/coccidiostatika i foder, kontroll av inköpta fodermedel/egna fodermedel samt användningen av växtskyddsmedel (journalföring) då dessa områden uppfattas ha de största hälsoriskerna. Målen bedöms vara uppfyllda.

Myndighetsmål C, Alla kontrollmyndigheter har rätt kompetens för att upptäcka avvikelser och bedöma dess risker.

Länsstyrelsen bedöms ha rätt kompetens inom området primärproduktion livsmedel samt revision av kommunal livsmedelskontroll. Kompetensen säkerställs genom kompetensinventering i form av kompetensros och medarbetarsamtal samt kontinuerlig vidareutbildning. Länsstyrelsen genomför revision av området kompetens vid revisioner av kommunernas livsmedelskontroll. Målet bedöms vara uppfyllt.

Myndighetsmål D, Alla kontrollmyndigheter använder de kontrollmetoder som är bäst lämpade för att upptäcka avvikelser inom de områden man kontrollerar:

Vid kontroll av primärproduktion livsmedel används kontrollmetoderna inspektion, revision och provtagning. Kontrollmetoden provtagning har inte utförts i den utsträckning som skulle kunna vara önskvärt. I samband med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll har inga skuggkontroller utförts. Målet bedöms delvis vara uppfyllt. Anledningen till att provtagning inte har utförts i så stor utsträckning och att inga skuggkontroller har utförts är att andra områden har prioriterats. Kontrollmetoden provtagning har använts vid misstanke om kontaminerings.

Myndighetsmål E, Alla kontrollmyndigheter vidtar de åtgärder som är nödvändiga så att de avvikelser som upptäckts i kontrollen åtgärdas inom utsatt tid samt följer sedan upp (verifierar) att avvikelser åtgärdas:

Både vid kontroll av primärproduktion livsmedel och vid revisioner av kommunal livsmedelskontroll vidtas nödvändiga åtgärder så att avvikelser som har upptäckts åtgärdas inom utsatt tid. Av 29 kontrollerade objekt (ca 3 procent) har brister uppdragats vid sju av dessa. Vid tre har fysisk uppföljning gjorts och tre har skickat in dokumentation på åtgärder. Den fjärde skall göra det under 2018. Brister som följts upp fysiskt har rört avsaknad av informationsfolder över risker med opastöriserad mjölk, dåliga hygienrutiner samt dålig lokal

vid mjölkproduktion samt ingen täckning av spannmål i lokal med fågelförekomst. Övriga tre har rört vattenprov för bevattningsvatten, trasiga fönster vid spannmålslagring (där spannmål som inte var täckt förvarades) samt en försvunnen behandlingsjournal. Den kvarvarande rör brister i lokal vid honungsproduktion.

När avvikelser har konstaterats vid revision av kommunal livsmedelskontroll har kontrollmyndigheten lämnat en åtgärdsplan till Länsstyrelsen som har bedömts. Åtgärdsplanerna kommer att följas upp kommande år. Målet bedöms vara uppfyllt.

Länsstyrelsen har haft som mål att genomföra revisioner av livsmedelskontrollen i två kommuner och har uppfyllt detta mål. Revisionerna har inneburit att samtliga revisionsområden enligt Livsmedelsverkets vägledning har reviderats förutom skuggkontroll. Revisionerna har inneburit en inledande dokumentgranskning av inskickat material och därefter en granskning av kontrollverksamheten på plats med deltagare från kommunen (företrädare för nämnden, förvaltningen samt kontrollpersonal). Efter avslutade revisioner har Länsstyrelsen upprättat revisionsrapporter som har skickats till berörda nämnder på kommunerna. Kommunerna har därefter upprättat åtgärdsplaner som beskriver de åtgärder som kommunerna ska vidta för att korrigera de brister som har konstaterats vid revisionerna. Revisionerna är utförda enligt de mål som finns i kontrollplanen för revision av kommunal livsmedelskontroll 2013 -2017. Effekterna av revisionerna är att brister i kommunernas uppfyllande av EU's kontrollförfordning upptäcks och åtgärdas, vilket i sin tur bidrar till att konsumenterna får säkra livsmedel samt att verksamhetsutövarna får tilltro till myndigheternas övervakning och kontroll.

Mål 12 gällande inventering och kontroll av kemiska faror vid spannmålstillverkning (hos primärproduktionsanläggningar). Länsstyrelsen har genomfört 21 kontroller i samband med tvärvillkorskontroller. Resultatet har rapporterats till Livsmedelsverket enligt anvisning. Målet anses vara uppnått.

Regleringsbrevsuppdrag 1.6

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. För djurskyddskontrollen avses de specifika mål som Statens jordbruksverk och länsstyrelserna har satt upp och för kontrollen av foder och animaliska biprodukter och den kontroll som bedrivs enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. och lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. avses de specifika mål länsstyrelsen har satt upp. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Djurskyddskontroll

Flera av målen inom området djurskyddskontroll har uppnåtts, som exempelvis;

- dokumenterad kompetensutvecklingsplan,
- användandet av Jordbruksverkets riskklassificeringsmodell, användandet av djurskyddskontrollregistret och gemensamt framtagna mallar i Platina och egna rutiner för olika områden för att säkerställa att kontrollen är ändamålsenlig
- antalet normalkontroller ska vara minst lika många som antalet anmälningskontroller

Mål: Från och med 1 januari 2016 finns dokumenterad samverkansplan för kommunikation med myndigheter och andra aktörer.

Dokumenterad samverkansplan saknas då Länsstyrelsen aldrig har haft det som mål, men vi har samverkat och kommunicerat med andra aktörer. Vi har deltagit och informerat vid möten med bland annat Lantbrukarnas Riksförbund och flera djurslagsvisa intresseföreningar.

Mål: Minst 10 procent av objekten som ska ha regelbunden kontroll kontrolleras

Målet är uppfyllt.

Mål: Från och med 1 januari 2017 är träffsäkerheten så bra att högst 20 procent av de djurskyddskontroller som görs till följd av anmälningar är utan anmärkning.

Målet nås inte. Antalet obefogade anmälningar, det vill säga anmälningar, där djurhållningen vid kontroll på plats inte uppvisar några brister, kommer även att vara högre än för 2016. Vi har genomfört analyser av orsaken efter varje tertial genom att gå igenom samtliga obefogade ärenden under perioden. Vi har i de flesta fall kommit fram till att bedömningen av om kontroll på plats ska ske är rätt. Slutsatsen blir att procentsatsen ändras snabbt på grund av att vi kontrollerar så få anmälningsärenden genom kontroll på plats. Ett enda obefogat ärende ger en påtaglig höjning av procentsatsen.

Foder och animaliska biprodukter

Länsstyrelsens mål inom kontrollområdet primärproduktion foder har varit att kontrollera cirka 20 kontrollobjekt, följa upp anmälningar samt att riskklassificera kontrollobjekten. Kontrollobjekten riskklassificeras vid uttaget samt fortlöpande och 20 kontroller har utförts. Vid kontrollen har 3 brister uppdagats varav 2 brister har följts upp. Den sista kontrollen var så sent utförd att uppföljning kommer ske i början på 2018. Samtliga brister har gällt förvaring av spannmål. Inga anmälningar har kommit in. Målen bedöms vara uppfyllda.

Länsstyrelsen mål inom kontrollområdet animaliska biprodukter har varit att kontrollera 1-2 transporter. Två kontroller har genomförts och målet är därmed uppfyllt.

Förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m

Länsstyrelsens mål har varit att genomföra 1-6 kontroller av seminverksamhet. Tre kontroller av seminverksamhet har genomförts. Kontroller i fråga om organiserad hälsokontroll avseende tuberkulos hos kronhjortar och dovhjortar i hägn samt organiserad hälsokontroll avseende maedi visna hos får har varit nedprioriterade områden och länsstyrelsen har inte haft som mål att genomföra sådana kontroller. Organiserad kontroll avseende avelsfrågor anordnade av organisationer genomförs inte då det inte finns några avelsorganisationer i länet. Målen bedöms vara uppfyllda.

Lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m.

I Södermanlands län är samtliga besättningar med nötkreatur anslutna till Växas frivilliga bekämpningsprogram för bovint virus diarré (BVD) vilket innebär att Växa utför kontroll av dessa. Länsstyrelsen har därför inte haft som mål att utföra kontroller av provtagning av BVD.

Länsstyrelsens mål avseende att kontrollera efterlevnaden av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien med mera, för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen (K112), har varit att göra en riskklassificering av besöksverksamheter. Förutom riskklassificeringen har länsstyrelsens mål varit att genomföra riskbaserade kontroller av särskilda hygienregler hos besöksverksamheter, genomföra kontroller av allmänna hygienregler hos djurhållare, genomföra kontroller av behandlande veterinär av MRSA/MRSP samt kontrollera hygienplaner hos veterinära verksamheter. Dessa mål har uppfyllts fullt ut.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	27	11	20
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	4,8	5,3	5,3
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,5	0,7	1,2
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,2	0,4	0,9
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,2	0,1	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	2	0	3

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (Regleringsbrevsbilaga)

Antalet personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal har varit 27 stycken. Antalet kontroller som Länsstyrelsen har genomfört är 88 stycken och av dessa har 72 kontroller varit administrativa. Anledningen till att antalet kontroller som har genomförts är högre än antalet personer som har varit föremål för tillsyn är att en del personer har kontrollerats flera gånger. Årsarbetskrafter inom djurskydd är lägre dels för att vi tidigare hade förstärkning som vi inte kunde behålla dels har vi haft hög sjukfrånvaro och mindre hjälp från juridiska enheten. Rekryteringen av flera tjänster tog tid vilket ledde till glapp mellan när en person slutade och en ny person var i tjänst. Att årsarbetskrafter sjunker på livsmedelskontroll och kontroll primärproduktion kan bero på att vi blivit effektivare att genomföra kontroller och revisioner men hög sjukfrånvaro kan också ha bidragit. Att foder i primärproduktion höjts kan bero på att vi hade en EU revision som tog mycket tid.

Regional tillväxt

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 30*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,1	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,8	0,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,43	0,64	0,33
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 194	1 612	852
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,81	1,17	0,64
Antal ärenden, inkomna och upprättade	10	15	15
Antal beslutade ärenden	10	13	34
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 312	2 152	2 539

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Minskade årsarbetskrafter på grund av att en medarbetare har slutat under året och att det har varit glapp mellan rekryteringarna.

Bidragsutbetalningar enligt länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017, 4.1 Villkor för anslag 5:1, ap. 3 Södermanlands län. Länsstyrelsen i Södermanlands län ska med 2 028 000 kronor finansiera förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Södermanlands län.

Sammanfattande bedömning av resultat

Sammanfattningsvis har Länsstyrelsen genomfört många aktiviteter och insatser inom området Regional Tillväxt som har gett goda resultat, trots att personresurserna under året varit knappa. Bland annat har ett projekt med flernivåsamverkan kring servicefrågor och ett pilotprojekt med flerlänssamarbete när det gäller grundläggande betaltjänster arbetats fram. Det sedan tidigare goda samarbetet med Regionförbundet Sörmland, både på lednings- och tjänstemannanivå, har utvecklats ytterligare, bland annat i det gemensamma förberedelsearbetet inför regionbildningen 2019 och framtagande av en regional livsmedelsstrategi.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Målet med den regionala tillväxtpolitiken – Utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft – och den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 är tillsammans med Sörmlandsstrategin och förordningen om regionalt tillväxtarbete (SFS 2007:713) vägledande för Länsstyrelsens arbete med regional tillväxt. Länsstyrelsen verkar inom flera olika verksamhetsområden för att målet för den regionala tillväxtpolitiken ska uppnås och samordnar insatser utifrån länets förutsättningar och behov. Bostadsförsörjning, integration, jämställdhet, miljö och klimat samt landsbygdsutveckling är prioriterade områden inom Länsstyrelsen i Södermanlands län arbete med regional tillväxt.

Förutom det som redovisas inom området Regional Tillväxt kan landshövdingens Tema-aktivitet om bostadsbyggandet i länet lyftas fram. Ledningsgruppen hade även en workshop inför revideringen av Sörmlandsstrategin 2020 för att identifiera utvecklingsområden och för att förankra processen internt.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag.

Länsstyrelsen genomför många insatser som bidrar till att förenkla för företag. Under året har arbetet fortsatt med att korta handläggningstider, utveckla e-tjänster och e-handläggning samt förbättra tillgängligheten via webben, e-post och telefon.

Se återslaggning av uppdraget verka för att förenkla för företag under redovisning av regleringsbrev 3:55.

Återslaggning regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.11

Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland samverkar sedan flera år kring frågor om regional utveckling både på lednings- och tjänstemannanivå. Samarbetet grundar sig på insatser med en tydlig koppling till det regionala utvecklingsprogrammet, Sörmlandsstrategin 2020, och Regionförbundet Sörmlands prioriterade frågor: kompetensförsörjning, infrastruktur, näringslivsutveckling och samhällsplanering. Men samverkan sker även i olika utsträckning kring andra frågor som t ex energi- och klimat, bredband och landsbygdsutveckling.

Nedan beskrivs exempel på hur samverkan mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland har utvecklats under 2017 inom följande områden:

- Miljö och klimat
- Jämställdhet
- Integration
- Landsbygdsutveckling
- Bredband, digital agenda
- Samställplanering
- Förberedelser regionbildningen

Miljö och klimat

Miljö- och klimatrådet

Det regionala miljö- och klimatrådet startade på initiativ av Länsstyrelsen med syftet att samordna åtgärder för Södermanlands miljö. Rådets deltagare är förutom Länsstyrelsen, som leder rådet, länets kommuner, Regionförbundet Sörmland, Landstinget med flera. Läs mer om Miljö- och klimatrådet under avsnitt Naturvård samt miljö- och hälsoskydd.

Laddinfra Öst

Som en del av arbetet för en fossilfri fordonsflotta har Länsstyrelserna och regionförbunden i Östra Mellansverige startat projektet Laddinfra Öst. Projektet Laddinfra Öst har pågått sedan hösten 2015 och avslutades under våren 2017. Syftet med projektet var att stimulera till en ökad utbyggnad av laddstationer i regionen Östra Mellansverige. Inom ramen för projektet

har en strategi för utbyggnad av laddstationer i Östra Mellansverige tagits fram. Strategin samt övrigt informationsmaterial från projektet finns på www.laddinfraost.se

Projekresultat: Under 2016 ökade antalet laddpunkter (godkända enligt EU-standard) i Östra Mellansverige från 115 till 284 st.

Länsstyrelserna i Uppsala, Västmanland och Södermanland har lämnat in en ny ansökan för att fortsätta samverkansarbetet kring laddstationer, nu med inriktning på hemmaladdningen. Projektet ska genomföras under åren 2018-2019.

Biogas

Biogas Öst, Regionförbundet Sörmland och Länsstyrelsen samverkar kring möjligheterna för en utökad lokal produktion av biogas i länet. Två biogasanläggningar i länet har beviljats klimatinvesteringsstöd. För att de ska kunna byggas krävs avsättning för gasen. Ett fortsatt omfattande arbete har genomförts även under 2017. Merparten av arbetet utförs av samverkansorganisationen Biogas Öst i dialog med Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland. Under året har bland annat följande insatser genomförts:

- Dialogmöten med nyckelaktörer som Kollektivtrafikmyndigheten och kommunerna.
- Genomförande av busstest i regiontrafik med nyutvecklad biogasbuss från Scania (för att verifiera data avseende energieffektivitet/bränsleförbrukning).
- Uppdatering av tidigare framtaget diskussionsunderlag avseende biogas i regiontrafiken.
- Utredning av nya metoder för kravställning i upphandlingar, som stöd till Kollektivtrafikmyndigheten inför kommande upphandlingar av busstrafik i länet.

Jämställdhet

Länsstrategi för ett jämställt Södermanland

I arbetet med att ta fram *En länsstrategi för ett jämställt Södermanland 2018 – 2020*, har det skett en nära samverkan med Regionförbundet Sörmland. En av utgångspunkterna i strategin tas i de områden som identifierats som särskilt angelägna för länets utveckling, bland annat i den regionala utvecklingsstrategin – Sörmlandsstrategin.

I arbetet med länsstrategins genomförande ska den både kunna ge och få stöd i arbetet med andra utvecklingsarbeten och länsövergripande strategier, exempelvis *Handlingsplan för jämställd tillväxt 2017 – 2020*.

Läs mer i avsnittet Jämställdhet.

Integration

Nyanlända som yrkesmänniskor

Under flera år har Länsstyrelsen ägnat särskild uppmärksamhet åt nyanlända som yrkesmänniskor. Inriktningen under år 2017 har varit att över huvud taget uppmärksamma integrationen som en tillväxtfaktor. Bland annat har en konferens om detta anordnats tillsammans med Regionförbundet Sörmland: Tillväxtfaktor integration. Länsstyrelsens främsta budskap är att tillväxten är beroende av att integrationen fungerar eftersom kompetensförsörjningen framöver till största delen kommer att erbjudas av utrikes födda. Inflyttningen till länet har redan idag stor betydelse för tillväxten.

Intensivsvenska för nyanlända

Länsstyrelsen har också tillsammans med Regionförbundet Sörmland deltagit i ett moment inom Svenska Akademiens projekt ”Intensivutbildning i svenska för nyanlända skolelever”. Projektet handlar om framtagande av en undervisningsmodell som främjar de nyanlända elevernas möjligheter att avancera inom utbildningen eller i yrkeslivet. Det ingår i

Wallenbergstiftelsernas mer omfattande program Utbildning för ökad integration, vilket löper över tio år. Projektet är inne på sitt andra år och tanken var att erbjuda sörmländska skolor att få kontakt med projektet för ett eventuellt deltagande. Så långt som Länsstyrelsen har kännedom så har ingen skola i Södermanlands län nappat ännu, men väl flera skolor i Stockholms län.

Landsbygdsutveckling

Stolt mat i Sörmland

Arbetet med mat som attraktionskraft för länets utveckling har fortsatt som under tidigare år genom projektet Stolt Mat i Sörmland som är ett samarbete mellan Länsstyrelsen Regionförbundet Sörmland, Sörmlands Sparbank och Rekarne Sparbanksstiftelse. Det geografiska området för Stolt Mat i Sörmland omfattar numera hela landskapet och inte enbart länet.

Projektets vision

- Att i Sörmland på ett medvetet sätt ta tillvara på matens alla möjligheter.
- Att förädla, sälja och äta allt mer sörmländsk mat.
- Att det ska finnas en stolthet över vår matkultur som bidrar till ett godare liv för länets invånare, matproducenter, krögare och besökare.

Samarbete har etablerats med projektet Matlust i Södertälje vilket innebär att Matlust har fått kontakter både inom Sörmlands Matkluster och Stolt Mat i Sörmland i syfte att öka den närodlade maten.

Tre nya arbetsområden, så kallade stråk, har bildats utöver de redan pågående stråken. Omkring tre till fyra stråkmöten har hållits inom respektive område. Vid dessa stråkmöten deltar företagare, organisationer, kommuner och myndigheter.

Följande stråk har varit aktuella under 2017:

- Mejeri (nytt 2017)
- Slakteri med styckning, packning och kryddning (nytt 2017)
- Bär, Fukt och Grönsaksodling (nytt 2017)
- Kommunikation
- Matverk (produktävling som arrangeras av många län med final på Gastronomiska samtal)
- Event
- Offentlig mat (bla fungerar stråket som referensgrupp till Landstinget Sörmlands medverkan i Måltid Sverige)
- Kompetensutveckling
- Konsument

Särskilda satsningar har gjorts inom flera områden. Här listas några dessa:

- Det goda resultatet med att få ut viltkött inom den offentliga måltiden har lett till ett samarbete med LRF Sörmland, Örebro och Östergötland för att öka andelen viltkött i den offentliga måltiden inom ett större område, det vill säga utanför länet. Arbetet med viltkött har också medverkat till att Nyköpings kommun tillsammans med Sörmlands sparbank har startat projektet Stockholms vilda skafferier där 13 företag ingår. Syftet är att få ut mer viltkött på den lokala marknaden.
- Den nyetablerade utbildningen inom restaurang och gastronomi, Culinary Craft, i Strängnäs (där Stolt Mat är en samtalspart) har ansökt om riksintag, har ett aktivt advisory board och har bildat en stiftelse. Eleverna har deltagit i hela 24 event i länet.

- En ettårig kockutbildning med namnet Follow Your Star har startats och erbjuds i hela länet. Utbildningen har kommit till genom ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och det upphandlade företaget AStar, Destination Eskilstuna och Stolt Mat i Sörmland. Utbildningen vänder sig till personer som står långt från arbetsmarknaden och personer som fått uppehållstillstånd i Sverige. Cirka 60 personer deltar för närvarande i utbildningen.
- Deltagande vid landsbygdsministerns besök i Sörmland under våren 2017, på bland annat Blaxta Vingård. Samverkanskoordinatoren berättade om Stolt Mat i Sörmlands verksamhet samt var behjälplig inför mötet med att arrangera möte med några mataktörer från länet som fick möjlighet att beskriva sina verksamheter samt samtala med ministern.
- Två producentmöten tillsammans med LRF Sörmland, Lönsamma affärer och Matmöte har arrangerats. Vid dessa möten fick företagarna utbildning och möjlighet att knyta kontakter med handlare, grossister och restauranger i syfte att hitta affärsmöjligheter.
- Utvecklat samarbete med en grupp nötköttsproducenter i syfte att starta ett lokalt slakteri.
- Utvecklat samarbete med en grupp mjölkproducenter i syfte att starta lokalt mejeri.
- Ett matmagasin har tagits fram för fjärde året i rad vilket har varit en viktig faktor för att lyfta länet som besöksmål genom artiklar om företagande, matturism och besöksnäring.
- En banderoll har satts upp vid Skavsta flygplats i syfte att medvetandegöra begreppet Stolt mat i Sörmland för såväl länsinvånare som tillresta besökare och resenärer.

Arbetet med Stolt Mat i Sörmland har bidragit till att samtliga länets kommuner har ett mycket stort intresse för lokal mat vilket i förlängningen förväntas ge en vinst för länets invånare och besökare både avseende attraktionskraft och en social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling. Intresset från företagare fortsätter att växa och föreningen Sörmlands Matkluster har utökat sitt medlemsantal ytterligare och är nu uppe i 110 medlemmar, vilket är mer än en fördubbling jämfört med för två år sedan. Det visar att arbetet i Stolt Mat ger företagen framtidstro och möjlighet att utvecklas.

Regional livsmedelsstrategi

Arbete har påbörjats med att etablera samarbeten kring framtagande av en regional livsmedelsstrategi. Samarbete har formellt startats med Regionförbundet Sörmland och en aktivitetsplan och budget har tagits fram gemensamt med målsättningen att arbetet ska bidra till den nationella livsmedelsstrategins mål och vision.

Det övergripande målet med att ta fram en livsmedelsstrategi för Södermanland är att samla alla intressenter som är involverade i livsmedelskedjan för att tillsammans arbeta mot visionen om att den svenska livsmedelskedjan år 2030 är globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom.

Övergripande mål är också att livsmedelsproduktionen ska öka, bidra till en ökad självförsörjningsgrad, minska sårbarheten i livsmedelskedjan, ökad tillväxt och sysselsättning, bidra till relevanta miljömål och att möta konsumenternas efterfrågan.

Bredband, digital agenda

Intresset för bredbandsutveckling är fortsatt hög i länet. Länsstyrelsen har tidigare genomfört en mobiltäckningsmätning i samverkan med Regionförbundet Sörmland och länets kommuner. Dialogmöten med kommuner och mobiloperatörerna startade 2016 och har fortsatt under 2017.

Bredbandsarbetet drivs i nära samverkan mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland.

Se även Infrastrukturplanering.

Samhällsplanering

Länsstyrelsen har under året startat ett projekt om social hållbarhet i samhällsplaneringen. Bland annat kommer en regional lägesbild tas fram i samverkan med Regionförbundet Sörmland.

Förberedelser regionbildning

Under 2017 har samarbetet mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland även innefattat förberedelser för den kommande regionbildningen 2019. Gemensamma intresseområden som har diskuterats är bland annat flernivåsamverkan Länsstyrelsen – Regionförbundet – kommunerna, arbetet med livsmedelsstrategin och service på landsbygden/regionala serviceprogrammet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.12

Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har en treårig plan för prioriteringar av projektmedel inom regionala tillväxtåtgärder. Planen lyfter fram fyra insatsområden som i sin tur relaterar till Sörmlandsstrategin och nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Områdena är bostadsbyggande, miljö och klimat, integration och landsbygdsutveckling.

Nedan följer en sammanställning över några av de regionala satsningar som gjorts inom ramen för anslag 1:1.

Samhällsplanering

Sociala frågor i samhällsplaneringen i Södermanland

Kartläggning och analys av de sociala aspekterna i kommunernas översiktsplaner som ska resultera i kunskapsunderlag för kompetensutveckling för länets kommunala politiker och tjänstemän.

Se även under avsnittet Hållbar samhällsplanering och boende.

Miljö och klimat

Regionalt Miljö- och klimatråd samt samordning av åtgärder för Södermanlands miljö

Länsstyrelsen har under året genomfört ett projekt med rubriken Projektsamordning för Miljö- och klimatrådet samt ÅFM (Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö).

Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige

Ett samverkansprojekt mellan Länsstyrelserna i Västmanland, Uppsala och Södermanland samt Biogas Öst och sex av länets kommuner har inletts. Projektet syftar till att stötta de offentliga organisationerna samt näringslivet i omställningen till en fossilfri fordonsflotta. Medel till projektet har ansökts ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden för Östra Mellansverige.

Potential för ökat nyttjande av industriell restvärme i Södermanland

Kartläggning av potentialen är ett första steg i arbetet för att öka nyttjandet av industriell restvärme.

Naturvårdens nya målgrupper

Naturinformation till målgrupper som inte nås med dagens insatser. Detta kan bidra till ökad naturturism, bättre folkhälsa och en bredare bas för naturvård och miljöfrågor.

Regional vattenförsörjningsplan

Kartläggning av dricksvattenresurserna i länet och analys av skydd och risker av nuvarande vattentäkter. Kartläggningen sker i samarbete med bland annat kommunerna.

För ytterligare information om ovanstående se avsnitt om Naturvård samt miljö- och hälsoskydd.

Integration

Integrationens organisation

Stockholm Centrum för forskning om offentlig sektor (Score) vid Handelshögskolan i Stockholm och Stockholms universitet genomför på uppdrag av länsstyrelsen en forskningsstudie om organiseringen av integration i Södermanlands län. Syftet är att bidra till lärande om integration. De preliminära resultaten av delstudie 1: "En fallstudie av integrationens organisering i Flens kommun" presenterades i slutet av år 2017.

Kulturmiljö för alla

Pilotprojektet "Kulturmiljö för alla" har de integrations- och kulturpolitiska målen som utgångspunkt. Fornlämningar som ligger i stadsnära miljöer används som besöksplatser för möten och samtal mellan människor med utländsk respektive svensk bakgrund och därmed som en inkluderande kraft för alla. Platserna besöks under forntidsvandringar som har organiserats av Länsstyrelsen vid tio tillfällen på tre platser i länet. På lång sikt är syftet att forntidsvandringarna ska fortlöpa av egen kraft, t.ex. genom att människor med utländsk bakgrund eller andra, organiserar röjning av fornlämningarna eller leder egna vandringar och utvecklar kulturmiljöerna bland annat genom guidning eller som besöksmål för turister. Ambitionen är att genomföra ett regelrätt projekt under år 2018 för att dels utveckla metoder för att stimulera samtal och möten dels förankra projektet lokalt hos ideella föreningar.

Landsbygdsutveckling

Stolt mat i Sörmland

Se redovisning av regleringsbrev 1:11

Satsning på samverkan

Länsstyrelsen har gjort en särskild satsning på samverkan under 2016-2018. Goda kontakter med länets aktörer inom alla olika verksamhetsområden är en förutsättning för att länsstyrelsen ska nå ut och att övriga satsningar och stimulanser ska få genomslag i länet. Möten med många olika aktörer har ägt rum, till exempel i Partnerskapet för landsbygdsutveckling, det årliga Landsbygdstinget och Sörmlandsdagen som de senaste åren har utvecklats till en mötesplats i samverkan med parter som Regionförbundet Sörmland, Mälardalens Högskola, Nyföretagarcentrum, Företagarna, Sörmlands Matkluster, Tillväxtverket.

Regleringsbrevsuppdrag 1.13

Berörda länsstyrelser ska redovisa arbetet i fråga om tillgång till kommersiell service och kommentera genomförda insatser och resultaten av dessa, vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningen ska relatera till målen i det regionala serviceprogrammet och den regionala handlingsplanen för genomförandet av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020.

Södermanlands Regionala serviceprogram 2014-2018

Södermanlands Regionala service program har koppling till länets Regionala Utvecklings Strategi (RUS), Sörmlandsstrategin 2020, och Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Behovet av ökad kommersiell och offentlig service lyftes även fram i nulägesbeskrivningen inför framtagandet av den regionala handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet 2014-2020.

I länets regionala serviceprogram för 2014-2018 har fyra insatsområden identifierats:

- Kommersiell och offentlig service
- IT-infrastruktur
- Bygga och bo
- Jobb och entreprenörskap

Under 2017 har följande insatser genomförts:

Kommersiell och offentlig service

- Projekt med flernivåsamverkan i länet kring servicefrågor är påbörjat.
- Pilotprojekt i samverkan med länsstyrelserna i Södermanland, Kalmar, Blekinge, Gotland och Länsbildningsförbundet angående grundläggande betaltjänster har genomförts och resulterat i ett gemensamt utbildningsmaterial
- Kompetensutvecklingsprojekt 2017-2020 för lanthandlare i Värmland, Dalarna, Gävleborg, Uppsala, Södermanland, Västmanland och Örebro län har startat.
- Stöd har lämnats till en komplett ombudslösning i Björkvik.
- Seniormässor angående betaltjänster har anordnats i Eskilstuna och Katrineholm.
- Årets regionala landsbygdsting har genomförts i samverkan med Länsbyggerådet med gott resultat.

IT-infrastruktur

- Länets IT-strategi har antagits av 8 av länets 9 kommuner.
- Dialog har skett med telekomoperatörerna angående fiberutvecklingen i länet.
- Länsstyrelsen har tillsammans med Regionförbundet Sörmland startat en kommungrupp och en byanätsgrupp för samsyn och förankring i IT-frågor.
- En vitbok har upprättats – en redogörelse över vilka insatser som gjorts i länet inom området it och regional digital agenda.

Bygga och bo

- Projekt för att öka bostadsbyggandet på landsbygden har startat i Stavsjö och Björkvik.
- Projektet Checkpoint Stavsjö, marknadsföring av Stavsjö som bostadsort, har genomförts.
- Landshövdingen anordnade en temasammankomst angående bostadsbyggandet i länet där representanter från organisationer inom lantbruk- och landsbygdsutveckling deltog.

Jobb och entreprenörskap

- Plan för länsstyrelsens insatser för småföretag på landsbygden har arbetats fram och ska genomföras från 2018.

Samverkan inom Södermanlands Regionala serviceprogram

Samverkan har skett med länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Gävleborg, Uppsala, Västmanland, Örebro, Kalmar, Blekinge, Gotland. Samverkan har även skett med Regionalförbundet Sörmland, LRF, länets kommuner, Länsbygderådet, länets bygdegrupper med flera.

Övrigt

En person har rekryterats för att på heltid arbeta med det regionala serviceprogrammet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.14

Berörda länsstyrelser ska bidra till att utveckla de selektiva regionala företagsstöden avseende jämställdhet, integration och miljö. En kartläggning av nuläget och en analys av hur dessa dimensioner kan utvecklas ska genomföras i samarbete med och enligt tidplan från Tillväxtverket.

Länsstyrelsen i Södermanland har inga medel för företagsstöd, det är Regionförbundet Sörmland som ansvarar för dessa medel.

Regleringsbrevsuppdrag 3.55

Länsstyrelserna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelserna ska redovisa insatser kring hur man enligt 5 § punkt 7 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion förenklar för företag. Av redovisningen ska framgå:

en redogörelse för företagens nöjdhet gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstid utifrån den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen samt arbetet med särskilda insatser för att förbättra dessa områden,

en uppföljning av de av länsstyrelserna utvalda fyra ärendetyperna förprovning av djurstallar, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, miljöprövningsdelegationernas prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. samma balk och anmälan om ändring av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet,

mål och måloppfyllelse för handläggningstid för de utvalda ärendetyperna samt motivering till avvikelser, samt hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds inom de utvalda ärendetyperna.

För ärenden om prövning av miljöfarlig verksamhet ska redovisningen avse den totala handläggningstiden (median) och hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål (regeringsbeslut den 1 december 2011 [S2011/10148/SFÖ m.fl.] med uppdrag till vissa länsstyrelser) om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen av samtliga länsstyrelser i de delar där det är tillämpligt. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen. Uppgifterna ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2018.

Länsstyrelsen genomför många insatser som bidrar till att förenkla för företag. Under året har arbetet fortsatt med att korta handläggningstider, utveckla e-tjänster och e-handläggning samt förbättra tillgängligheten via webben, e-post och telefon.

Nedan följer en kortare beskrivning över de mest väsentliga insatser Länsstyrelsen arbetat med under året.

Värdegrund, vision och verksamhetsidé

Under 2015 och 2016 drev myndigheten ett värdegrundsprojekt, projekt V4. I projektet togs avstamp i den gemensamma statliga värdegrunden och för Länsstyrelsen i Södermanlands län fastställdes tre kärnvärden - helhetssyn, ansvar och respekt. Detta arbete, som drevs med hög delaktighet från alla medarbetare, har gett en god grund för att fortsatt hantera och driva frågor kring service och bemötande. I verksamhetsplanerings-processen har samtliga enheter i uppdrag att i sina handlingsplaner konkretisera hur man arbetar med förenkla-aktiviteter och övriga så kallade perspektivfrågor (§ 5).

Brukarundersökningen och förenklauppdraget

Länsstyrelsen har analyserat resultatet av brukarundersökningen och använt det som ett underlag i förbättringsarbetet. I årets undersökning får Länsstyrelsen goda betyg avseende nöjdindex, där Länsstyrelsen placerar sig på tredje plats i jämförelse med samtliga länsstyrelser i Sverige. Det är en avsevärd förbättring jämfört med föregående års mätning. Länsstyrelsen får goda betyg när det gäller bemötande i årets undersökning. Liksom tidigare år är information på vår webb ett utvecklingsområde. Länsstyrelserna arbetar för att under våren 2018 börja använda en ny webbplats. Länsstyrelsen i Södermanland har under 2017 arbetat med att utveckla och förbättra informationen för webben inför genomförandet av den nya webbplatsen.

Länsstyrelsen har valt att få företagens synpunkter särredovisade i brukarundersökningen 2017. För Södermanland finns åtta verksamhetsområden med data redovisade från företag. För övriga verksamhetsområden var svarsunderlaget för litet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ligger i topp vad gäller övergripande resultat för företag i fem av åtta undersökta verksamhetsområden, i jämförelse med övriga län som deltagit i undersökningen av företag. Företagens Nöjd-index hamnar på mellan 63-81 procent nöjda eller mycket nöjda företag, vilket är det tredje högsta nöjd-index värdet i landet. Det höga resultatet för nöjd-index är sannolikt resultatet av ett långsiktigt arbete där Länsstyrelsen aktivt arbetat med målgruppen företag. Länsstyrelsen har analyserat resultaten av brukarundersökningen och använt det som ett underlag i förbättringsarbetet under flera år. Arbetet fortsätter med att förkorta handläggningstider, utveckla e-tjänster, e-handläggning, checklistor, processbeskrivningar även externt och med att förbättra tillgängligheten via webben, e-post och telefoni.

Företagen är som helhet mer nöjda än målgrupperna kommuner och privatpersoner i Södermanland.

Resultaten för bemötande ligger högt i alla undersökta verksamhetsområden. Bemötandet mäts i tre delar, bra bemötande, engagerad personal och lyhörd personal. Bra bemötande och engagerad personal får något högre värden än lyhörd personal. För bra bemötande hamnar resultatet från företag på mellan 50 -100 procent nöjda eller mycket nöjda för de olika verksamhetsområdena. Verksamhetsområdet jakt och viltvård får det högsta betyget för engagerad personal i landet.

Tillgänglighet mäts som hur lätt det är att nå rätt person per telefon. Alla verksamhetsområden undantaget ett område får höga siffror, det vill säga att företagen är nöjda eller mycket nöjda med hur lätt det är att nå rätt person på Länsstyrelsen per telefon. Samtidigt är det här ett område som har förbättringspotential. Länsstyrelsen i Kronoberg, som har ett särskilt ansvarsområde för telefoni har delat med sig av kunskaper om hur det går att förbättra tillgänglighet per telefon på olika sätt. Om den som ringer enbart vill ha guidning

till hur man hittar en viss ansökningsblankett på webben behöver inte heller någon tjänsteman kontaktas utan Länsstyrelsens i Kronoberg telefoniservice kan hänvisa rätt direkt.

Svarstid mäts i brukarundersökningen som hur nöjd företagen är med svarstiden på e-post. Företagens svar visar att 50-81 procent av de svarande är nöjda eller mycket nöjda med svarstiden för e-post, ett bra resultat. Länsstyrelsen har aktivt arbetat med att skicka bekräftelsebrev per e-post när en ansökan kommit in via mejl.

Handläggningstiden mäts i hur nöjd företagen är med längden av handläggningstiden. En hög andel av företagen som svarat är nöjda eller mycket nöjda med handläggningstiden. Verksamhetsområdet jakt och viltvård får de högsta betyget av alla deltagande länsstyrelser för handläggningstiden. Ett av de undersökta verksamhetsområdena har lite lägre nöjdhetsgrad. Länsstyrelsen har arbetat med att förbättra handläggningstiderna, bland annat så kommuniceras förväntade handläggningstider i viss utsträckning på webben för överklagade detaljplaner och bygglov, handläggningstider för vattenverksamhet och förprovning av djurstallar. Se en mer utförlig redovisning av Länsstyrelsens arbete med handläggningstider under avsnitt Handläggningstider i detta avsnitt.

Brukarundersökningarna har under flera år använts som den del i Länsstyrelsens arbete med att förbättra och förenkla för företag. Resultaten analyseras och kommuniceras i en workshop med funktionschefer från Länsstyrelsens samtliga enheter. På grund av hög arbetsbelastning och ny personal planeras en sådan workshop, avseende brukarundersökning 2017, under våren 2018. Planeringsarbete inför den workshopen har genomförts under 2017.

E-tjänster och e-handläggning

Jordbrukarstöd

Att få ansökningarna digitalt ökar effektiviteten i handläggningen genom att ansökningarna är mer kompletta. Länsstyrelsen har under flera år arbetat med att prioritera att öka andelen ansökningar av jordbrukarstöd som skickas in med e-legitimation. Att få ansökningarna digitalt ökar effektiviteten i handläggningen genom att ansökningarna är mer kompletta.

Användandet av de nya IT-systemen och regelverken är avgörande för en effektiv handläggning av både jordbrukarstöd och landsbygdsstöd. Länsstyrelsen har prioriterat att personalen utbildat sig i de nya regelverken och IT-systemen. Detta har varit svårt när det gäller IT-systemen då det varit åtskilliga förseningar i leveranser.

Att programvaran i handdatorerna vid fältkontroller inte fungerat tillfredsställande är en stor brist. Till kommande kontrollsäsong är det vår förhoppning att handdatorerna kan användas fullt ut. Användningen av handdatorer ger en säkrare registrering genom hela kontrollprocessen och minimerar risken för felkällor.

Övrigt

Länsstyrelsen svarar skyndsamt på frågor från sökande och myndigheter samt använder digital hantering av ärendeuppgifter för att förenkla och minska de administrativa utgifterna för företag och myndigheter.

Arbetet med Länsstyrelsernas nya gemensamma webbplats påbörjades i januari 2017 och har som mål är att skapa en extern webbplats som är användbar, tillgänglig, effektiv och förtroendeskapande. Projektet tar fram en webbplats som utgår från brukarnas behov så att brukarna ska ha möjlighet att kunna få rätt och tillgänglig information och utföra ärenden genom enkla e-tjänster som anpassar sig till mobiltelefoner och surfplattor. Det kommer även finnas en särskild ingång för företag på den nya webben.

Länsstyrelsen har under år 2017 arbetat med förberedelser för att från och med årsskiftet 2017/ 2018 gå över till digital ärendehantering. Detta har vi gjort för att förenkla för

medborgare, företag och organisationer genom bland annat digitala tjänster. Detta leder till en snabbare ärendehantering med digital tillgång till handlingarna i vårt ärendehanteringssystem Platina vilket innebär högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Information om stöd och bidrag

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att utveckla vår information om olika bidrag och finansieringsmöjligheter inom hela myndighetens verksamhetsområde. Arbeta pågår även inom hela myndigheten med att ta fram checklistor, ansökningsblanketter och att förbättra informationen på Länsstyrelsens webbplats.

Ett exempel är vår information till dem som driver lantbruk eller andra företag på landsbygden i tidningen Aktiv Landsbygd och på vår webb. Genom tidskriften nås alla sökande av stöd inom Landsbygdsprogrammet. Ett annat exempel är framtagande av ett lättillgängligt processschema för miljöprövning enligt miljöbalken, för att underlätta för företag i Södermanland som ska söka tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken hos endera miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Uppsala eller mark- och miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt.

Länsstyrelsen har också på ett proaktivt sätt informerat stödsökande och konsulter om vanliga brister och fel i ansökningar om jordbrukarstöd. Detta har gjorts genom fysiska träffar och genom länsstyrelsens tidning Aktiv landsbygd. På detta sätt minskar felen i ansökningarna och den administrativa bördan minskar för såväl lantbrukare som myndighet.

En checklista har tagits fram med den viktigaste informationen om ansökan av utbetalning inom investeringsstöden för konkurrenskraft inom lantbruk. Denna skickas som bilaga med de beviljade besluten om stöd till sökande, för att minska antalet fel i utbetalningsansökningarna.

Länsstyrelsen erbjuder lantbrukare att låna en dator och göra sin SAM-ansökan på myndigheten. Detta erbjuds alla lantbrukare genom annons i länsstyrelsens tidning Aktiv Landsbygd. Länsstyrelsen bjuder också in alla konsulter i länet för att delge nyheter och erfarenheter från brister i ansökningarna senaste handläggningsåret. Konsulterna når många lantbrukare och kan ta informationen vidare för att minska fel i ansökningarna vilket förenklar för landsbygdsföretagen.

Länsstyrelsen ger också information om flera andra statliga stöd som kommuner, organisationer och enskilda medborgare kan söka. Sådan information finns på hemsidan, lämnas vid olika möten och ges i de regionala nätverk som t ex arbetar med klimat- och energifrågor (bla Klimatklivet-stöd för att minska koldioxidutsläpp) eller kommunekolognätverk för LONA-stöd (LONA = Lokala naturvårdsåtgärder). För både LONA- och LOVA-stöd (LOVA = Lokala vattenvårdsåtgärder) har ansökningsblanketter utvecklats för att minska behovet av kompletteringar av stödansökningar.

Bekräftelse på inkomna ärenden

All e-post till Länsstyrelsens officiella postlåda får automatiskt ett noreplaysvar på att ärendet är inkommet till Länsstyrelsen. Om ärendet blir diariefört finns möjlighet att skicka bekräftelsebrev till mottagaren vilket görs för vissa ärendegrupper för närvarande.

E-tjänst i komplettering av ärenden utvecklades under 2017. När begäran om komplettering eller yttrande skickas till mottagaren kommer deras svar via e-tjänsten att automatiskt läggas in i Länsstyrelsens ärendehanteringssystem Platina.

Inom verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor skickas bekräftelsebrev ut till företagarna inom 1-2 dagar med bland annat information om

handläggningstid. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att ha möten med företagarna för att påskynda ärendegången. Dessa möten upplevs som mycket positiva. Frågeställningar hanteras på plats och tjänsteanteckning fås med hem direkt.

Alla sökande i E-tjänster får ett kvitto på inskickade handlingar automatiskt via E-tjänsten. För ansökningar om EU-stöd skickas en bekräftelse via Jordbruksverkets system.

Bekräftelsebrev skickas ut till de som ansöker om tillstånd enligt djurskyddslagen samt för ärenden med VÄS-koderna 211 (som gäller ansökan), 258, 403 och 505. Länsstyrelsen införde rutinen i samband med att vi började med förenklad delgivning och då måste vi skicka en bekräftelse med information om detta. Avsikten är att öka användningen av bekräftelsebrev.

Dialogen med kommunerna

Länsstyrelsen träffar kommunerna löpande för plansamråd, både på Länsstyrelsen och hos kommunerna, ibland med platsbesök. Kommunerna skickar i de flesta detaljplaneärenden in tidiga behovsbedömningar till Länsstyrelsen för samråd om behovet av miljöbedömning. Detta innebär att Länsstyrelsen i ett tidigt skede kan bidra med planeringsunderlag och råd inför fortsatt planarbete vilket bidrar till en effektivare planprocess.

Länsstyrelsen har ordnat en plandag för länets planhandläggare med omkring 40 deltagare. Under dagen medverkade sakkunniga från olika delar av Länsstyrelsens verksamhet samt företrädare för Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU). På dagordningen stod bland annat aktuellt om energi och klimat, biotopskydd och strandskydd i detaljplaner, social hållbarhet, parken i ett förändrat klimat aktuella rättsfall, information från Regionförbundet Sörmland och SGU. Plandagen har en förmodad positiv effekt på kvaliteten i kommunernas planarbete genom ökad kunskap om aktuella planeringsfrågor.

Fyra av länets nio kommuner har arbetat med översyn av sina översiktsplaner där Länsstyrelsen har bidragit med underlag och råd och stöd. Länsstyrelsen har tagit fram sammanfattande redogörelser (den kommunspecifika delen) till Nyköpings och Strängnäs kommuner.

Arbete pågår med att ta fram en aktualiserad och webbaserad redogörelse för vilka statliga och mellankommunala intressen som kan vara av betydelse för länets kommuner vid deras prövning av översiktsplanernas aktualitet. Redogörelsen kommer att läggas ut på nätet och presenteras för kommunerna under våren 2018. De förväntade effekterna av webb-publiceringen är att redogörelsen blir tillgänglig för fler och att den lättare kan hållas uppdaterad.

Länsstyrelsen har under året startat ett projekt kring social hållbarhet i samhällsplaneringen där bl.a. en regional lägesbild ska tas fram i samverkan med Regionförbundet Sörmland. Vägledningsmaterial till kommunerna kommer tas fram och kommuniceras under 2018. Förväntad effekt är ökad kunskap om social hållbarhet internt och ökat genomslag för sociala hållbarhetsfrågor i den kommunala översiktsplaneringen

För att skapa regional delaktighet i miljöarbetet har ett regionalt miljö- och klimatråd bildats i Södermanlands län 2015. Rådet bidrar till att miljö- och klimatarbetet får genomslag i regionen. Miljö- och klimatrådet har haft tre möten under året. Rådet har representanter för kommunerna samt för kollektivtrafikmyndigheten, handelskammaren, Mälardalens högskola, Energikontoret m fl. Under året har rådet beslutat om en regional Klimat- och energistrategi för Södermanlands län samt diskuterat åtgärder och projekt för vattenbrist, biogasstrategi, avfallsminimering och regional livsmedelsstrategi. Se vidare under återrapporteringen för samordningsarbetet med miljömål enligt 6 § länsstyrelseinstruktionen.

Klarspråk

Länsstyrelsen har under hösten skrivit texter om länets naturreservat till den nya länsstyrelsegemensamma webbplatsen som ska lanseras under 2018. Texterna till ett åttiototal naturreservat har omarbetats enligt en mall där klarspråk, tillgänglighet och besöksvärden har varit i fokus. Länsstyrelsen har också arbetat med att ta fram nya texter till en utflyktsguide till besöksvärda natur- och kulturområden i länet. Även här har Länsstyrelsen ett stort fokus på klarspråk och tillgänglighet.

Handläggningstider

Länsstyrelsen kommunicerar förväntade handläggningstider i viss utsträckning genom bekräftelsebrev, bland annat när det gäller handläggningstider för överklagade förhandsbesked och bygglov. Förväntade handläggningstider kommuniceras på webben för vattenverksamhet, ansökan om villkor för metallsökning, med flera verksamheter. Vid ansökningar om tillstånd enligt djurskyddslagen och i ärenden om ansökningar om tillstånd till kameraövervakning, överklagningsärenden och trafikärenden anges handläggningstiden i de bekräftelsebrev som skickas ut till sökanden.

Samhällsbyggnad

Verksamheter som hör till plan- och byggfunktionen under samhällsbyggnadsenheten prioriterar ärendehantering i det dagliga arbetet. Handläggningstiderna när det gäller granskning av detaljplaner visar en god måluppfyllelse, 93 % inom 30 dagar, en klar förbättring från 2016 då måluppfyllelsen var 82 %. Internutbildning om detaljplaner har genomförts 2017 liksom förra året.

Landbygdsprogrammet

- Målen för handläggningstider inom processen för stöd till landsbygden är:
 - Sex månader för 90 procent av ansökningarna som rör ansökan om stöd
 - Fyra månader för 90 procent av ansökningarna som rör ansökan om utbetalningHandläggning har påbörjats inom flera nya åtgärdsområden och handläggningstiderna ligger i linje med det nationella genomsnittet.
- Den uppsatta målsättningen avseende handläggningstider för ansökningar om stöd har inte kunnat hållas på grund av skäl som anges nedan. Ansökningar om utbetalning har prioriterats och målsättningen om handläggningstider har kunnat hållas fullt ut

Ett sent öppnande av möjligheten att handlägga i IT-systemet i den nya programperioden 2014–2020 medförde att länsstyrelsen hade en stor ansamling av ansökningar om stöd redan vid öppnandet. Samtidigt har nya rutiner för handläggningen behövt införas då det är ett helt nytt sätt att värdera och poängsätta ansökningar i programperioden 2014–2020 jämfört med tidigare. Därtill har en stor personalomsättning medfört problem med kompetens och kontinuitet i handläggningen. Flera nya handläggare utan tidigare erfarenhet av handläggning inom landsbygdsprogrammet har anställts och arbetet kom igång med förnöjsam effektivitet först under andra halvan av året. Detta sammantaget har medfört att det har tagit lång tid att fatta beslut om stöd.

Länsstyrelsen har kommit en bit på väg i handläggningen av stöd inom landsbygdsprogrammet. När vi gick in i den nya programperioden var datasystemet inte öppet för handläggning trots att det gick att ansöka om stöd. Samtidigt har nya rutiner för handläggningen behövt byggas upp. Det är ett helt nytt sätt att värdera ansökningar i programperiod 2014–2020. Detta sammantaget har medfört att det har tagit lång tid att fatta beslut om stöd. Handläggningen av utbetalningar är i full gång och vi ligger i fas med dem. Handläggning har påbörjats inom alla åtgärdsområden och handläggningstiderna har minskat. Utbetalningar har börjat handläggas och flera har betalats ut under året. Åtgärder som tidigare prioriterats ned till förmån för andra åtgärder med högre söktryck har nu börjat handläggas.

Natur- och kulturmiljö

Under hösten har Länsstyrelsen arrangerat ett informationsmöte inriktat på tillståndprocesser som kan aktualiseras vid planering av grävning för fiberutbyggnad i känsliga natur- och kulturmiljöer. Södermanland är ett av Sveriges mest fornlämningstäta län och har en tät grön infrastruktur av värdefulla naturmiljöer, varför detta var en angelägen insats. Mötet riktade sig till marknadsaktörer som bygger fiber och deras underentreprenörer. Syftet var förutom att informera om behovet av att skydda fornlämningar och känsliga naturmiljöer, också att hjälpa företagen skicka in bättre underlag och därmed få ett snabbare beslut från Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har under året vidareutvecklat dialogen med telekomoperatörerna. Avstämningarna har hållits för att diskutera hur den sörmländska landsbygden kan få en fiberutbyggnad så snabbt som möjligt. Under året har ytterligare en avsiktsförklaring med en telekomoperatör tecknats. Avsiktsförklaringen omfattar samverkan kring utbyggnad av både fast och mobil infrastruktur.

Samtliga medel till rovdjursavvisande stängsel är beslutade.

Av de medel som finns tillgängliga inom stöd till bredband är alla beslutade under 2017. Medlen räckte till nio projekt i fyra kommuner.

Antalet öppna ärenden avseende bildande av naturreservat är betydligt lägre än i början på uppdraget (21 stycken). Ett ökat fokus och fler anställda handläggare har inneburit att fem beslut om reservat har fattats. Detta har medfört att tre av de äldsta ärendena har avslutats men nya ärenden har tillkommit. En bra grund har lagts så att ärendebalansen kan minska kommande år.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Inom verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor bedöms handläggningstiderna som mycket bra.

Grundläggande betaltjänster

Se redovisning under avsnittet Infrastrukturplanering.

Tillgänglighet

Länsstyrelsen har under året fortsatt samarbetet med Handikappföreningarna i Södermanland (en paraplyorganisation för funktionshindersrörelsen i Södermanland). Tanken är att under kommande år arbeta tillsammans med föreningen för att göra fler naturreservat tillgängliga för personer med funktionshinder. Samarbetet med Handikappföreningarna har lett till att funktionshinderfrågorna har lyfts inom hela reservatsarbetet. Handikappföreningarna har också sökt och beviljats LEADER-medel för att göra tillgänglighetsåtgärder i Kalkbro naturreservat (i samarbete med Länsstyrelsen) samt för att anordna natur- och friluftaktiviteter för sina medlemmar.

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2016	Beskriv resultatet av insatserna
562 566	I brukarundersökningen 2016 framkom att det fanns förbättringspotential i Länsstyrelsens webbplats. Länsstyrelsen har under 2017 arbetat med att förbättra webbplatsen.	Länsstyrelsen har genomfört insatser för att det ska vara enklare att använda webben. Ett exempel är framtagande av ett lättillgängligt processschema för miljöprövning enligt miljöbalken, för att underlätta för företag i Södermanland som ska söka tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2016	Beskriv resultatet av insatserna

Kommentar till Tabell 1: Särskilda insatser 2016 (RB 3.55)

Länsstyrelsen har genom brukarundersökningen 2016 och även i tidigare brukarundersökningar fått återkoppling om att det finns en förbättringspotential i webbplatsen. Länsstyrelsens arbete syftar till att göra det enklare att hitta på webben, att webben blir lättare att förstå och enklare att använda.

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2017	Beskriv förväntat resultat
34	Under hösten har Länsstyrelsen arrangerat informationsmöte inriktat på att informera om tillståndprocessen gällande grävning av fiberutbyggnad i känsliga natur- och kulturmiljöer.	Förväntat resultat är att skydda förlämnings- och känsliga naturmiljöer, men också att hjälpa företagen att skicka in bättre underlag och därmed kunna få ett snabbare beslut från Länsstyrelsen.

Kommentar till Tabell 2: Särskilda insatser 2017 (RB 3.55)

Södermanland är ett av Sveriges fornlämningsstata län, varför detta var en angelägen insats. Informationsmötet riktade sig till marknadsaktörer som bygger fiber och deras underentreprenörer.

Handläggningstider 2017				
VÄS	Mål	Måluppfyllelse (%)	Motivering till eventuell avvikelse	På vilket sätt kommuniceras den förväntade handläggningstiden till företag
282 Ansökan om förprovning djurstall	56	93,3	Trots en något lägre grad av måluppfyllelse är drygt 93 procent ett gott resultat.	Bekräftelsebrev skickas ut till sökanden inom max 7 dagar från att ansökan kommit in till Länsstyrelsen. Den sökande erbjuds då att komma in för samråd. Den sökande får muntligt besked vid samrådet när beslut förväntas vara klar, oftast inom en vecka från att ansökan är komplett.
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	59,6	Extremt stort inflöde av ärenden för nedläggning av fiberkablar har inkommit under året. Detta har lett till längre handläggningstider framförallt under första halvåret 2017.	Länsstyrelsen har från september 2017 infört ny rutin för ärenden om fiber nedgrävning. Detta innebär i korthet att VU får ett informationsbrev vad denne ska ta hänsyn till och i vilka fall särskilda tillstånd eller dispenser krävs. Ärendena blir i och med denna rutin handlagda inom ett fåtal dagar hos Länsstyrelsen. Handläggningstiderna kommer att kunna kortas betydligt.
551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc)	180		Länsstyrelsen i Södermanland har inte haft några ärenden som rör 551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Miljöbalken. Sådan tillstånds-prövning sker vid MPD vid Länsstyrelsen i Uppsala sedan 2012 eller vid mark- och miljödomstolen vid Tingsrätten i Nacka.	Länsstyrelsen i Södermanland prioriterar företags och andra aktörers nya och utökade verksamheter genom att dels delta i samrådet enligt 6 kap MB som inleder varje tillståndsärendeprocess, dels att yttra sig till MPD eller MMD inom den tid som avsatts för yttrande, oftast 3 veckor.
555 Anmälan ändring	75	71,4	Vakanser bland miljöskyddshandläggarna under 2017 har förlängt	Tillsynsansvarig miljöskyddshandläggare kontaktas vanligen innan/i

Handläggningstider 2017				
tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet			handläggningstiden.	samband med att anmälan sänds in av verksamhetsutövaren. En första information om trolig handläggningstid kan då ges. Om anmälan inte är komplett förlängs givetvis handläggningstiden.

Kommentar till Tabell 3: Handläggningstider (RB 3.55)

Länsstyrelserna har gemensamt kommit överens om att mäta handläggningstiderna i ett antal utvalda ärendeslag. Genom att länsstyrelserna genomför mätningarna på ett gemensamt och enhetligt sätt skapas förutsättningar för jämförelser mellan län. Sammantaget ska mätning av handläggningstid stimulera till förbättringsarbete. Länsstyrelsens handläggningstider för de ärenden som mättes var något lägre än länsstyrelsesnittet 2017.

För kommentarer kring handläggningstider och insatser för att förbättra desamma, se under avsnittet handläggningstider ovan.

Handläggningstider, median ¹⁾						
	ÅR					
Ärendetyp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
282 - Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	25	7	2,5	2	2	3
525 - Samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken	0	0	49,5	54	45	33
551 - Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap Miljöbalken (konc) ²⁾	0	0	0	0	0	0
555 - Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	0	0	35	36	22	50

1) Medianen redovisas ej om färre än 10 ärenden

2) För VÅS 282 och 551 beräknas handläggningstid från komplett datum (utom år 2012 då det beräknades från in/upp-datum)

Källa: Årsredovisningar 2012-2013 samt rapport Handläggningstider ur Platina 2014-2017.

Kommentar till Tabell 4: Mål, måluppfyllelse och median för de fyra ärendetyperna år 2012-2017 (RB 3:55)

Ärenden som avser ärenden om 282 Ansökan om förprovning av djurstallar har under flera år haft 100 procent måluppfyllelse när det gäller handläggningstider. 2017 sjönk måluppfyllelsen till 93,3 procent. Myndigheten har haft en ackumulering av ansökningar under en period då det av olika skäl varit underbemannat på handläggningssidan. Vid den tidpunkten gick ett mindre antal ansökningar över den fastslagna handläggningstiden om 56 dagar. Dessa djurägare kommunicerades via brev att länsstyrelsen inte kunde hålla utlovad handläggningstid och erbjöd samtidigt att ansökningen kvarstod för handläggning inom kort om önskemål om förprovning kvarstod. Dessa djurägare valde att kvarstå med sina ansökningar.

Vad gäller ärenden för 525 Samråd enligt 12 kap.6§ Miljöbalken har måluppfyllelsen för handläggningstider stigit från drygt 42 procent år 2012 till nästan 60 procent måluppfyllelse 2017. Under 2017 infördes en ny rutin som förväntas korta handläggningstiderna ytterligare, se kommentar ovan angående bredbandsutbyggnaden.

Länsstyrelsen har inte haft några ärenden som rör 551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Miljöbalken-Ansökan om tillstånd under åren 2012-2017 men deltar i inledande samråd i processerna och yttrar sig över tillståndsansökan för de verksamheter där Länsstyrelsen (och inte kommunen) är tillsynsmyndighet.

För ärenden som rör 555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet har handläggningstiderna varierat mellan åren 2012-2017. År 2016 var måluppfyllelsen 100 procent avseende handläggningstid, 2017 minskade måluppfyllelsen till 71,4 procent. Detta beror på att det under 2017 var en stor omsättning bland miljöskyddshandläggarna med flera långvariga vakanser, vilket oundvikligen medförde att handläggningstiderna ökade.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav förvaltande myndighet	0	0	0
varav attesterande myndighet	0	0	0
varav kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013 (Regleringsbrevsbilaga)

Länsstyrelsen har inga kostnader för strukturfondsadministration.

Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav förvaltande myndighet	0	0	0
varav attesterande myndighet	0	0	0
varav kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Länsstyrelsen har inga kostnader för strukturfondsadministration.

Infrastrukturplanering

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 34*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,4	1,2	1,4
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,2	0,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,12	1,00	1,12
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 876	1 783	1 561
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,27	1,29	1,17
Antal ärenden, inkomna och upprättade	34	36	17
Antal beslutade ärenden	31	18	20
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	605	1 058	1 443

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Volymer och kostnader har förändrats marginellt jämfört med 2016. Verksamhetskostnaderna omfattar främst upparbetad tid och konsultkostnader inom bredbandsprojektet *Fiber till alla* och *Betaltjänstprojektet Södermanland*. Delar av beslutade ärenden är kanalisationsstöd samt ärenden inom bredband samt betaltjänster. Även Länsstyrelsens arbete med planeringen för höghastighetsjärnvägen Ostlänken samt deltagande i samråd om länstransportplan har fodrat en något ökad arbetsinsats jämfört med 2016. Bidragsutbetalningarna omfattar två utbetalningar, ett kanalisationsstöd på 300 000 kr och ett utbetalt bidrag till betaltjänstombud 305 000 kr.

Sammanfattande bedömning av resultat

Bredband

Länsstyrelsens samlade bedömning är att det arbete som nu bedrivs via aktuella stödmöjligheter, men framförallt i samverkan med marknadens aktörer kommer leda till en hög utbyggnadstakt av fiber i länet de närmaste åren. Post- och Telestyrelsen, PTS, genomför en ranking av utbyggnadstakt i länen. Årets ranking visar att Länsstyrelsen är på rätt väg. Enligt den senaste PTS statistiken har Södermanland den sjunde snabbaste utbyggnadstakten av snabbt bredband av alla län i Sverige.

Betaltjänster

Sammanfattningsvis kan sägas att betaltjänstarbetet resulterat i bättre tillgänglighet till grundläggande betaltjänster där marknaden inte löser tillgången av egen kraft. Utbildnings- och informationsinsatser för att minska det digitala utanförskapet har genomförts. Dessa har framförallt inriktats på utsatta grupper som till exempel äldre och föreningar.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Ostlänken

Järnvägsprojektet Ostlänken är en del av utbyggnaden av en ny dubbelspårig höghastighetsjärnväg i Sverige. Projektet är landets största infrastrukturprojekt med stor betydelse för en eftersträvd regionförstoring, som bland annat är viktig för att stärka länets arbetsmarknad. Länsstyrelsen har formella myndighetsuppdrag i anslutning till

Trafikverkets arbete med ansökan om tillåtlighet enligt miljöbalken och efterföljande järnvägsplanering. Under året har Länsstyrelsen bland annat deltagit i samråd enligt banlagen om järnvägsplaner för delsträckor inom Trosa och Nyköpings kommuner, samt samråd om kompletterande lokaliseringsutredning för bibana mellan Nyköping och Skavsta flygplats. Frågan om resurser för Länsstyrelsens myndighetsarbete när det gäller Ostlänken är delvis löst avseende åren 2013-2015.

Grundläggande betaltjänster

Grundläggande betaltjänster ska trygga tillgången till dessa tjänster på de orter och den landsbygd där behovet inte tillgodoses av marknaden. Länsstyrelsen bedömer att tillgången till grundläggande betaltjänster i Södermanland är tillfredsställande. Precis som tidigare år finns det dock individer inom utsatta grupper där tillgången till betaltjänster inte tillgodoses. Det gäller framförallt äldre pensionärer och personer med funktionsnedsättning. För asylsökande och nyanlända verkar situationen avsevärt ha förbättrats sen förra året.

Möjligheterna till kontantuttag i Södermanland minskar marginellt i år. I vissa kommuner har det faktiskt blivit fler uttagsmöjligheter, men totalt har det blivit två serviceutförare färre än 2016. Ingen kommun i länet saknar bankkontor. Vad gäller betalningsförmedling går även den utvecklingen mot färre tillhandahållare. De flesta serviceutförare som försvunnit har dock legat i tätort, varför tillgängligheten avståndsmässigt endast påverkats marginellt.

Allt fler privatpersoner använder swish, vilket radikalt förändrat synen på och användningen av kontanter. En del mindre föreningar och småföretag anser dock att swish är en för dyr lösning, vilket kan ställa till problem för dem, då många privatpersoner idag förutsätter att det går att betala digitalt överallt.

Inom ramen för samarbetet i Kustlänsgruppen, (Södermanland, Kalmar, Blekinge, Gotland) genomfördes 2016/2017 ett pilotprojekt i Södermanland tillsammans med Länsbildningsförbundet. Bakgrunden är att det finns föreningar och småföretag som upplever problem med att ta betalt, göra sig av med dagskassar och i övrigt hantera betalningar i vissa delar trots att det finns många alternativa lösningar för betalning tillgängliga. Upplägget var tre seminarier på olika platser runtom i länet. Här fick deltagarna utbildning i vilka betaltjänstlösningar som finns och i vilka situationer de kan vara lämpliga att använda. Seminarierna följdes sedan upp av studiecirkel där deltagarna rent praktiskt fick se och själva prova på hur exempelvis Izettle, Swish och QR koder fungerar. Kustlänsgruppen kommer att ta fram ett gemensamt utbildningsmaterial som kan användas i alla fyra län.

Länsstyrelsen har beviljat stöd till en komplett ombudslösning; Clear On och en Re:cash uttagsautomat i Björkvik. Handlaren berättar att intresset att ta ut kontanter varit stort och maskinen har ibland fått stängas på grund av brist på kontanter. Nästa steg för handlaren är nu att kunna recirkulera lokala företags dagskassar. Även möjligheten att betala räkningar hos handlaren har blivit uppskattad – främst hos äldre invånare. Björkvik var den ort i Södermanland som hade längst till kontantuttag. Det är därför av stort värde att en betaltjänstlösning nu kommit på plats.

Länsstyrelsen Södermanland ingår med representant i den nationella arbetsgruppen för grundläggande betaltjänster och deltog i år vid föredragningen av årsrapporten på Näringsdepartementet.

Under året har Länsstyrelsen deltagit på två Seniormässor. Syftet var att informera om arbetet med betaltjänstfrågan till äldregruppen, men också genom till exempel enkäter få en bättre bild av äldres betaltjänstsituation.

Bredband

IT-infrastrukturfrågan har fortsatt hög prioritet. Bredbandsstrategin är antagen av åtta av nio kommuner, vilket är glädjande. Intresset kring bredbandsstödet i Landsbygdsprogrammet är stort. Länsstyrelsen har beslutat om alla de 109 miljoner kronor som funnits tillgängliga inom nuvarande Landsbygdsprogram. Dessa medel räckte till tio bredbandsprojekt och ger ca 3000 hushåll på den sörmländska landsbygden tillgång till en fiberuppkoppling.

Vad gäller kanalisationsstödet har Länsstyrelsen beslutat om alla återstående medel till projekt. Det gäller både det ordinarie kanalisationsstödet och de medel som funnits hos PTS. Medlen har kombinerats med kommunal eller privat medfinansiering och har på så vis kunnat växlas upp och användas maximalt. Medelsanvändningen har rapporterats till Länsstyrelsen i Örebro län.

Länsstyrelsen har en central roll gällande informations- och nätverksarbetet kopplat till bredbandsfrågan. Länsstyrelsen för en kontinuerlig dialog om bredbandsfrågan inom partnerskapet för landsbygdsutveckling där länets intresseorganisationer och kommuner är representerade.

Länsstyrelsen driver tillsammans med Regionförbundet Sörmland en kommungrupp. Här deltar de kommunala bredbandssamordnarna. Inom denna gruppering samverkas kring utbyggnad av fast och mobil IT-infrastruktur. Exempelvis pågår ett arbete för att göra Sörmlands kommuner mer attraktiva för marknaden att investera i. Hur kan kommunerna bli bättre på att underlätta utbyggnad av fast och mobil IT-infrastruktur? Många konkreta förslag har kommit upp på bordet varav vissa implementerats. På kommungruppen informerar Länsstyrelsen kommunerna om stödmöjligheter och vad som sker på regional och nationell nivå inom IT-infrastruktur och digitalisering. Under året har fem stycken möten i kommungruppen genomförts. Uppslutningen till dessa möten har varit god.

Länsstyrelsen har arrangerat ett informationsmöte inriktat på tillståndprocessen gällande grävning i känsliga natur- och kulturmiljöer. Södermanland är ett av Sveriges mest fornlämningstäta län, varför detta var en angelägen insats. Mötet riktade sig till marknadsaktörer som bygger fiber och deras underentreprenörer. Syftet var förutom att skydda fornlämningar och känsliga naturmiljöer, också att hjälpa företagen skicka in bättre underlag och därmed få ett snabbare beslut från Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har vidareutvecklat dialogen med telekomoperatörerna. Avstämningsmöten har hållits för att diskutera hur den sörmländska landsbygden kan få en fiberutbyggnad så snabbt som möjligt. Vidare har en avsiktsförklaring med Telenor tecknats. Den omfattar samverkan kring utbyggnad av både fast och mobil infrastruktur. Sedan tidigare finns avsiktsförklaring om samverkan och erfarenhetsutbyte med både Telia Company och IP-Only.

För att nå de övergripande målen krävs en marknadsdialog och att Södermanland blir ett av de mest attraktiva länen för marknaden att investera i.

Hållbar samhällsplanering och boende

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 40* och 41*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,6	3,3	2,1
Årsarbetskrafter kvinnor	4,6	4,0	4,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,76	5,43	4,52
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	9 131	8 022	6 774
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	6,18	5,82	5,07
Antal ärenden, inkomna och upprättade	895	698	594
Antal beslutade ärenden	899	688	546
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	4	27
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter och därmed kostnaderna inom verksamhetsområdet har ökat vilket beror på ökande ärendevolym inom flera ärendeslag. Till exempel har Länsstyrelsen anställt ytterligare en handläggare för stöd- och bidragsärenden, där ärendeslag och volymer har ökat markant.

Sammanfattande bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete inom sakområdet visar i stort ett gott resultat och en god målluppfyllelse. De nya stöden till bostadsbyggande har fått bra genomslag genom informationsinsatser, inkomna ansökningar har handlagts och stöd och bidrag betalats ut efterhand. Den senaste mandatperioden har sammanfattande redogörelser inför kommunernas aktualitetsprövning av sina översiktsplaner tagits fram för länets nio kommuner, varav två detta år. Planeringsaktiviteten i länets kommuner inom översikts- och detaljplanering är hög och ärendevolymerna har ökat. Tillsammans med personalomsättning har detta inneburit hög belastning på de anställda. Trots detta har målluppfyllelsen ökat till 93 % när det gäller granskning av detaljplaner. När det gäller målet att länets planeringsunderlag ska vara aktuellt, komplett och lättillgängligt återstår dock arbete. Bedömningen är trots detta att Länsstyrelsens arbete inom sakområdet har bidragit till kommunernas arbete för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygder, samt till goda förutsättningar för samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Ärendehantering är prioriterad

Ärendehantering prioriteras i det dagliga arbetet och handläggningstiderna när det gäller granskning av detaljplaner visar en god målluppfyllelse, 93 % inom 30 dagar, en klar förbättring från 2016 då målluppfyllelsen var 82 %. Ärendehandläggningen när det gäller ansökningar om stöd och bidrag har prioriterats högt och Länsstyrelsen har anställt ytterligare en handläggare inom området.

Fyra av länets nio kommuner har arbetat med översyn av sina översiktsplaner där Länsstyrelsen har bidragit med underlag, råd och stöd. Länsstyrelsen har tagit fram sammanfattande redogörelser (den kommunspecifika delen) till Nyköpings och Strängnäs kommuner. Internutbildning om detaljplaner har genomförts 2017 liksom förra året.

Arbete pågår med att ta fram en aktualiserad och webbaserad redogörelse för vilka statliga och mellankommunala intressen som kan vara av betydelse för länets kommuner vid deras prövning av översiktsplanernas aktualitet. Redogörelsen kommer att läggas ut på nätet och presenteras för kommunerna under våren 2018. De förväntade effekterna av webb-publiceringen är att redogörelsen blir tillgänglig för fler och att den lättare kan hållas uppdaterad.

Länsstyrelsen har under året startat upp ett projekt kring social hållbarhet i samhällsplaneringen där bland annat en regional lägesbild ska tas fram i samverkan med Regionförbundet Sörmland. Vägledningmaterial till kommunerna kommer tas fram och kommuniceras under 2018. Förväntad effekt är ökad kunskap om social hållbarhet internt och ökat genomslag för sociala hållbarhetsfrågor i den kommunala översiktsplaneringen.

Dialogen med kommunerna

Länsstyrelsen träffar kommunerna löpande för plansamråd, både på Länsstyrelsen och hos kommunerna, ibland med platsbesök. Kommunerna skickar i de flesta detaljplaneärenden in tidiga behovsbedömningar till Länsstyrelsen för samråd om behovet av miljöbedömning. Detta innebär att Länsstyrelsen i ett tidigt skede kan bidra med planeringsunderlag och råd inför fortsatt planarbete vilket bidrar till en effektivare planprocess.

Länsstyrelsen har ordnat en plandag för länets planhandläggare med omkring 40 deltagare. Under dagen medverkade sakkunniga från olika delar av Länsstyrelsens verksamhet samt företrädare för Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU). På dagordningen stod bland annat aktuellt om energi och klimat, biotopskydd och strandskydd i detaljplaner, social hållbarhet, parken i ett förändrat klimat aktuella rättsfall, information från Regionförbundet Sörmland och SGU. Plandagen har en förmodad positiv effekt på kvaliteten i kommunernas planarbete genom ökad kunskap om aktuella planeringsfrågor.

Digital teknik

Regleringsbrevsuppdrag 3.15 Användandet av digital teknik har rapporterats till Boverket, se bilaga.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen i Södermanlands län följer den beslutade treåriga tillsynsvägledningsplanen (TVL-plan 2016 - 2018). Vidare bedrivs det systematiska enkätarbete som Boverket och länsstyrelserna redovisade i "Gemensamma arbetsformer och riktlinjer för uppföljning och utvärdering av tillsyn och tillsynsvägledning inom PBL" (rapport 2012:12). Utbildning av länets samtliga kommuner i tillsynsfrågor sker vid den årliga tillsynsvägledningsdagen som vi benämner byggdag. Inför byggdagen är Länsstyrelsen sammankallande för en arbetsgrupp som består av personal från Länsstyrelsen och tre av länets kommuner, efter ett roterande schema. Årets byggdag genomfördes på Hedenlunda slott och innefattade tillsynsvägledning och återkoppling av byggnadsnämndernas tillsynsarbete. Länsstyrelsen återkopplade bl.a. resultaten från 2016-års enkät med frågor om tillsyn av hissar och OVK (obligatorisk ventilationskontroll). Tillsynsvägledningen utformades utifrån kommunernas önskemål genom ett antal workshops med olika teman: Den juridiska metoden, energikraven, vinds- och våningsbegreppet, motivering av beslut och särskilda övningar med avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) rörande ärenden om tillsyn och lov.

Den tillsynsenkät som har genomförts har sammanställts i rapporten Byggnadsnämndernas arbete med tillsyn. Rapporten är en del av åiterrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag 3.11 Tillsyn och tillsynsvägledning som har rapporterats till Boverket, se bilaga.

Tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen

Regleringsbrevsuppdrag 3.12 som handlar om byggnadsnämndernas tillämpning av plan- och bygglagen har rapporterats till Boverket, se bilaga.

Länsstyrelsens samverkan med övriga länsstyrelser

Länsstyrelserna samarbetar inom sakområdet Hållbar samhällsplanering och boende genom nätverket ”FORUM för hållbart samhällsbyggande”. Nätverkets syfte är att ”Länsstyrelserna ska genom samarbete i nätverket FORUM för Hållbart samhällsbyggande, på bästa sätt ska genomföra befintliga och nya uppdrag inom samhällsbyggnadsområdet med ett koncerttänkande som grund genom att sträva mot likartad hantering av arbetsuppgifter mellan länen och utnyttja den sammanlagda kompetensen och resurserna inom länsstyrelsernas samhällsbyggnadsområde.” Målet för nätverket är att arbeta strategiskt för att utveckla länsstyrelsens olika roller inom samhällsbyggnadsområdet samt utveckla samarbetet mellan länsstyrelserna för att bidra till en kvalitetsutveckling av samhällsbyggandsområdet och ta vara på kreativiteten hos medarbetarna. Nätverket är en del av länsstyrelsesamverkan inom LST21. Länsledningen utser vilken/vilka medarbetare som ska vara deltagare i Forum. Från Södermanland deltar länsarkitekt och bostadsdirektör i nätverket. Genom nätverket skapas förutsättningar för ett långsiktigt och uthålligt arbete med frågor som rör statens olika roller inom samhällsbyggande, samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt därtill hörande områden. FORUM har kontinuerlig kontakt med berörd länsrådsgrupp och ansvarigt länsråd. Nätverket har en arbetande styrgrupp som leder arbetet. Nätverket träffas fysisk cirka fyra gånger per år dessemellan möts nätverket via Skype. Nätverket har beredningsgrupper som bereder olika gemensamma frågor, remisser och regleringsbrevsuppdrag. Nu aktiva beredningsgrupper är; översiktsplanering, lantmäteriärende, stöd och bidrag, bostadsförsörjningsplanering, tillsyn plan/detaljplane frågor, infrastrukturplanering, tillsynsvägledning PBL, klimatanpassning, havsplanering samt risk och sårbarhet. Grupperna sätts samman efter behov och tillsammans utnyttjas kompetens hos LST21. Mestadels så sker samverkan via Skype. Årligen anordnar nätverket ett stort möte/konferens för samtliga medarbetare inom sakområdet Hållbar samhällsplanering och boende - ”Plan- och bostadsdagarna”. 2017 hölls konferensen i Stockholm på temat Hållbarhet, Länsstyrelsen i Stockholms län stod som värd, bland annat deltog bostadsministern. Flertalet av medarbetare från de 21 länsstyrelserna deltog på mötet. Under 2017 har länsstyrelserna samverkat mellan länsstyrelserna och med ett flertal nationella verk och myndigheter t ex Boverket, Trafikverket, Energimyndigheten, SGU kring olika uppdrag och remisser; Inträde på bostadsmarknaden, olika regleringsbrevsuppdrag, nationella planen infrastruktur, Regional Utvecklings Strategi (RUS), (länsstyrelsernas samverkan kring miljömålsuppföljning), Miljömålsrådets åtgärder; (t ex Jordbruksmarkens värden, Miljöbedömning, Stadsmiljöavtal, Transportplanering 2.0) Nätverket bistår även statliga utredningar vid behov till exempel BBR kommittén, Plan och Bygglag (PBL) kompetens, Klimatanpassningsutredningen och Översiktsplaneutredningen.

Forum för hållbart samhällsbyggande har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), identifierat att den ökade komplexiteten i samhällsbyggnadsprocesserna kräver utvecklad samverkan mellan stat och kommun. Tillsammans måste vi arbeta på ett mer utvecklat och systematiskt sätt och ha respekt för varandras roller i de 290 dialogrum där länsstyrelsen och kommunen möts. Framgångsfaktorer och förslag till arbetssätt och metoder presenteras i en särskild skrift. ”Tidig dialog ökar bostadsbyggande – samverkan mellan kommun och länsstyrelsen.” Länsstyrelserna har i olika myndighetsövergripande sammanhang berättat om framgångsfaktorer och förslag till förändrat arbetssätt t ex på Ledningskonferensen tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Naturvårdsverket (NVV) och Plattformsdagarna i Göteborg. Forum för hållbart samhällsbyggande anordnade där två kunskapsdialoger på temat; ”Tidig dialog” samt ”Statlig samordning”.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

9. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Förordning (2017:222).

Verka för att behovet av bostäder tillgodoses

Bostadsmarknaden

Den årliga bostadsmarknadsanalysen har redovisats i rapporten ”Bostadsmarknaden i Södermanlands län år 2017” (Rapport 2017:5). Den grundar sig delvis på bostadsmarknadsenkäten som alla kommuner i länet besvarat. Samtal kring bostadsmarknaden och kvalitetssäkring av enkätsvaren gjordes i samband med besök i respektive kommun under januari-februari. Vid besöken informerades bland annat om aktuella stöd och bidrag till byggande och renovering samt Länsstyrelsens uppdrag att underlätta inträdet på bostadsmarknaden.

Av bostadsmarknadsrapporten framgår att det är bostadsbrist i alla kommuner och på alla centralorter i länet. Ungdomar och flyktingar är de hårdast drabbade. Fler hyreslägenheter behövs i alla kommuner. Stödformerna för nya hyresbostäder har haft effekt under år 2017 och resulterat i beslut om drygt 105 miljoner kronor i stöd avseende 439 hyreslägenheter i Södermanland. Stöd till renovering av hyresbostäder i områden med socioekonomiska utmaningar har beviljats med 35 miljoner kronor för renovering av 374 bostäder.

Olika grupper ställs ibland mot varandra när det är brist på bostäder. Alla som på något sätt berörs av bostadsbrist blev inbjudna till konferensen ”En bostad åt alla?”. Konferensens innehåll handlade om länsstyrelsernas uppgifter inom bosättning, att underlätta inträde på bostadsmarknaden samt sociala frågor i samhällsplaneringen. Den förväntade effekten är ökad kunskap hos berörda handläggare i kommunerna.

Energi och klimat

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 42*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,9	0,5	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor	0,9	1,2	1,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,28	1,30	1,13
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	2 899	2 697	1 843
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,96	1,96	1,38
Antal ärenden, inkomna och upprättade	102	73	51
Antal beslutade ärenden	80	56	56
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	216	45	36

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har andelen Klimatklivsansökningar ökat jämfört med 2016. Även andelen beslutade klimatklivsärenden har ökat. Detta beror på en ökning av tillgängliga medel för åtgärder, och en större informationsinsats om möjligheten att söka bidrag från Klimatklivet mot aktörer i länet. Under 2017 fanns inte möjlighet att anställa ny personal och den ökade arbetsinsatsen reflekteras inte av en ökning i årsarbetskrafter. Under 2018 kommer antalet årsarbetskrafter som arbetar med Klimatklivet att öka.

Andra väsentliga prestationer och resultat

För dessa hänvisas dels till inledningen av detta avsnitt, dels till de omfattande och detaljrika redovisningar av verksamhet och användning av verksamhetsbidrag som nu samtidigt med årsredovisningen sker till regeringen via rapporteringssystem som byggts upp av centrala verk som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten med flera, samt via andra samordnande länsstyrelser.

Länsstyrelsen i Dalarnas län (LEKS) gör respektive sammanställning och bedömning i enlighet med regleringsbrevet. Dessa rapporteringar/sammanställningar skickas till Länsstyrelsen i Östergötlands län. Länsstyrelsen i Östergötlands län skickar i sin tur vidare redovisningen för Klimatinvesteringar till Naturvårdsverket (senast 23 feb enligt särskild överenskommelse med Naturvårdsverket) och redovisningen för övriga delar i Uppdrag 3.16 till Miljö- och energidepartementet senast 31 mars.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Inom Länsstyrelsen pågår sedan 2016 ett projekt om så kallad ”grön infrastruktur” där klimatanpassningsfrågor ska integreras. Projektet ska avrapporteras 2018. Under 2017 påbörjades också ett arbete med en regional vattenförsörjningsplan där klimatanpassningsfrågor ska beaktas. Den regionala vattenförsörjningsplanen bedöms vara färdig 2019.

I övrigt är den regionala samordningen av arbetet med anpassning till ett förändrat klimat utifrån Länsstyrelseinstruktionen (förordning 2013:815) inriktad på att i första hand komplettera planeringsunderlaget avseende klimatanpassning. Planeringsunderlagen har, om plan- bygglagens bestämmelser beaktats under framtagandet, en viktig roll genom att de kan användas för att samordna anpassningen till ett förändrat klimat på både regional och lokal nivå. Det är centrala frågor som rör människors hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion som kan samordnas genom planeringsunderlag för klimatanpassning.

På den kommunala nivån kan anpassningen till ett förändrat klimat därför aktualiseras genom planeringsunderlag i såväl översiktsplaner och detaljplaner som vid bygglov. I statligt hänseende är planeringsunderlagen avseende klimatanpassning viktiga vid tillsynsbeslut som rör detaljplaner (överprövning) eller i samband med Länsstyrelsens granskningsyttrande i översiktsplaner.

Planeringsunderlag används således i fysisk planering både i den kommunala och statliga handläggningen av ärenden som rör vår gemensamma miljö och den framtida utvecklingen. Länsstyrelsen har under en följd av år byggt upp kunskap i detta hänseende genom olika publikationer och Geografiskt informationssystem, GIS-data, som fritt kan laddas ned från vår hemsida. Det planeringsunderlag som är under framtagande kompletterar vår tidigare publikation "Riskbild 3 Södermanland" från 2016, med lokala analyser i länets samtliga kommuner av värmeutveckling i ett förändrat klimat.

För ytterligare information angående de lokala analyserna hänvisas till återrapporteringen i regleringsbrev, uppdrag 1.16.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.16

16. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt länsstyrelsen bedömer detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har i arbetet med att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet fullföljt delar av de åtgärder som anges i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Södermanland. Det är en detaljerad lokal analys av strålningsvärme i ett framtida klimat (åtgärd 2 i handlingsplanen) som nu utökats från en tätort till att omfatta länets samtliga huvudorter i respektive kommun. Analyserna har utförts av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), och beräkningarna baseras på stora mängder data från lantmäteriet och SMHI. Strålningsanalysen ger tydliga indikationer på var i tätorterna kraftiga värmepåslag kan uppstå som konsekvens av att den globala medeltemperaturen stiger med 2 grader. Analysen ger också besked om hur parker, träd och växtlighet påverkar strålningsvärmerna i stadsmiljöerna. För den kommunala planeringen ger planeringsunderlaget möjlighet att med framförhållning klimatanpassa den urbana miljön så att hälsoeffekterna och riskerna med ökad värme kan uppmärksammas i god tid.

Klimatanpassning i fysisk planering:

Länsstyrelsen bidrar vid samråd löpande med vägledning och synpunkter om behov av klimatanpassning i kommunernas fysiska planering. Länsstyrelsens planeringsunderlag inom klimatanpassning har en detaljeringsgrad som är relevant både för översiktsplaneringen och

detaljplaneringen. Planeringsunderlagen ger också Länsstyrelsen underlag om klimatförändringarna inte tillräckligt beaktas av kommunerna och plan- och bygglagens bestämmelser ger anledning till tillsynsinslagande av Länsstyrelsen.

Extern information och konferenser

Vid den årliga ”plandagen” informerade Länsstyrelsen speciellt om klimatanpassning och kopplingen mellan strålningsvärme och effekterna från den del av grön infrastruktur som utgörs av urban grönska. Genom den årliga ”Byggdagen” införde Länsstyrelsen i samverkan med Mälardalens energikontor en workshop om klimat- och energianvändning i byggnader som en del i Länsstyrelsens tillsynsvägledning inom Plan och bygglag (PBL) området. Länsstyrelsen har också deltagit i ett informationsmöte om klimatanpassning av jordbruket (Agro Sörmland). Södermanlands Länsstyrelse deltog i det årliga mötet detta år i Uppsala, mellan statliga myndigheter och övriga länsstyrelser i klimatanpassningsnätverket.

Intern information

För Samhällsbyggnadsenheten hölls en fördjupad presentation om klimatförändringar och klimatanpassning vid ett enhetsmöte. Inom projektet grön infrastruktur som Länsstyrelsen ska återskapa 2018 har klimatanpassningsfrågor diskuterats löpande under året och integreras efterhand i rapportarbetet.

Remisser

Länsstyrelsen bidrog med synpunkter på klimatanpassningsutredningen ”Vem har ansvaret?” och vid beredningen deltog förutom samhällsbyggnadsenheten även natur- och miljöenheten samt den juridiska enheten. Svar på en remiss som berör Boverkets bestämmelser om nya energikrav i byggnader har samordnats så att energifrågor och klimatanpassningsfrågor har beaktats.

Regionalt arbete

Länsstyrelsen har ingått i en referensgrupp och deltagit vid workshops om klimatförändringar i sjöarna Mälaren och Hjälmaren. Rapportarbetet pågår och utförs av SMHI och avhandlar förutom Mälaren och Hjälmaren även de stora sjöarna Vänern och Vättern. Länsstyrelsen har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rapporten.

Användning av medel:

Medlen från anslag 1:10 har använts på följande vis:

(Siffrorna är avrundade)

Anslagsmedel	Belopp
Lönekostnader	551 000 kr
Konsultkostnader	380 000 kr
Omkostnader (resor, kurser)	5 000 kr
Summa	936 000 kr

Kulturmiljö

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 43*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	3,9	5,2	4,4
Årsarbetskrafter kvinnor	3,2	2,6	3,9
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,03	5,86	5,99
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	7 595	8 982	9 490
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,14	6,51	7,10
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 123	865	851
Antal beslutade ärenden	923	972	682
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	7	33	55
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Den högst prioriterade insatsen har varit myndighetsutövning i form av ärendehandläggning. Prioriteringen har sin grund i länsstyrelseinstruktionen och verksamhetsplanens mål att främja länets utveckling. För kulturmiljöfunktionens del prioriteras ärenden som berör samhällsutbyggnaden. Exempel kan vara kommunernas planarbete och bostadsbyggande, Trafikverkets utbyggnad av transportsystemen och kraftbolagens förbättringar av energidistributionen. Det är arbeten som alla berör och påverkar vår kulturmiljö, samtidigt som det är angeläget att samhällsutbyggnaden kan fortgå på ett smidigt sätt.

Prioriteringen av ärendehandläggningen innebär minskat arbete med strategiskt förebyggande och främjande insatser liksom uppföljning, utvärdering och tillsyn. Mot bakgrund av det exploateringsstryck som finns i länet fokuseras på medverkan i det löpande samhällsbyggandet.

Antalet inkomna och upprättade ärenden har varit 1145 vilket visar på fortsatt ökning jämfört med föregående år. Kulturmiljöfunktionen har aktivt arbetat med förebyggande insatser i syfte att styra processer så att de inte går så långt som till att bli ärenden. Som exempel kan nämnas att Länsstyrelsen aktivt sökt styra ledningsföretag till ett avstånd från fornlämningar som innebär att tillståndsprövning inte krävs. Trots detta ökar antalet ärenden bland annat som en konsekvens av bredbandsutbyggnaden i länet.

Utöver kulturmiljöfunktionens ärenden medverkar gruppen med bedömningar i ytterligare cirka 700 ärenden som andra sakområden driver, motsvarande cirka 1 årsarbetskraft.

Inom uppdragsarkeologin har Länsstyrelsen fortlöpande prövat och beslutat om tillstånd till borttagande av fornlämning enligt Kulturmiljölagen. Länsstyrelsen har ansvarat för att arbetet har genomförts med vetenskapligt godtagbar kvalitet, kostnadseffektivitet och enligt tidplan.

Inom det kyrkoantikvariska arbetet har Länsstyrelsen medverkat i dialoger om förvaltningen av de kyrkliga kulturmiljöerna och fortlöpande prövat och beslutat om tillstånd till ändring av kyrkomiljöer. Detta förutsätter en väl fungerande samverkan mellan Svenska kyrkan och kulturmiljösektorn. I den regionala samrådsgruppen för det kyrkliga kulturarvet samverkar Länsstyrelsen i Södermanland med Strängnäs stift och övriga länsstyrelser som ingår i stiftet, i frågor som rör den kyrkoantikvariska ersättningen och andra övergripande aspekter. Det innebär även en mer enhetlig och rättvis bedömning av ansökningarna om tillstånd enligt kulturmiljölagen och att systemet med den kyrkoantikvariska ersättningen kan användas på ett effektivt sätt. Angelägna behov av vård och kunskapsuppbyggnad har kunnat identifieras

och omsättas i aktiva insatser. Hela den kyrkoantikvariska verksamheten och fördelningen av medel har blivit mer behovsstyrd än händelsestyrd.

För byggnadsminnesärenden pågår i vissa fall parallella processer utanför Länsstyrelsen som måste avgöras innan kulturmiljöfrågan kan avgöras. Ärenden äldre än två år inom gruppen byggnadsminnen är 6 stycken. Detta är en sänkning jämfört med 2016, då 9 ärenden stod öppna. Länsstyrelsen har under året återigen prioriterat handläggningen av äldre byggnadsminnesärenden. För ärendegrupperna kyrkor och byggnadsvård finns inga ärenden äldre än två år.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 431, Fornminnen ¹⁾	73
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 432, Byggnadsminnen ²⁾	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 433, Kyrkliga kulturminnen ³⁾	74
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 434, Byggnadsvård ⁴⁾	77
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 435, Fornminnes- och kulturlandskapsvård ⁵⁾	67

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 431 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 67.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 432 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 66.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 433 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 67.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 434 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 69.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 435 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 75.

Kommentar till brukarundersökning

Länsstyrelsen ligger över genomsnittet för samtliga verksamheter, förutom verksamhet 435, Fornminnes- och kulturlandskapsvård. Resultatet kan ha att göra med en eftersläpning från 2016 då det fanns svårigheter att få den planerade volymen fornminnesvård utförd inom ramen för verksamhetsåret. Länsstyrelsen arbetar vidare i enlighet med fornvårdsstrategin och med att ta fram uppdaterade vårdplaner för objekten, vilket på sikt bör öka nöjdindex för detta verksamhetsområde. Deltagande länsstyrelser för denna brukarundersökning var dock lägre än för övriga verksamheter, endast drygt 50%.

Sammanfattande bedömning av resultat

De prioriteringar som krävts för att hantera den ökande ärendemängden har utgått från att främja länets utveckling vad gäller planering samt utbyggnad av bostäder och infrastruktur. Det har skett med målsättningen att samhället ska utvecklas på ett ur kulturmiljösynpunkt hållbart sätt. Med rätt kvalitet och en rättvis bedömning enligt kulturmiljölagen har handläggningstider och antalet beslutade ärenden kunnat hållas på en nivå som i stort svarat mot uppställda mål. Genom aktiviteter och kontakter inom Länsstyrelsen och utåt till andra aktörer i länet har regleringsbrevets uppdrag 1.17 och 1.18 tillgodosetts. Detta framgår av redovisningen nedan under rubrikerna Regleringsbrevsuppdrag 1.17 och 1.18. Ett exempel är pilotprojektet ”Kulturmiljö för alla” inom vilket vandringar i fornlämningsmiljöer fungerat som en inkluderande kraft för integration.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Vägledande för arbetet har varit de nationella målen för kulturmiljöarbetet samt regleringsbrevsuppdragen.

Tillvaratagande av kulturmiljövärden i samhällsplaneringen

Under året har kulturmiljöfunktionen i likhet med tidigare år prioriterat att bidra med sakområdesyttranden i planärenden, för att verka för att riksintressen, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och fornlämningar ska tas tillvara som en resurs i samhällsplaneringen. Eftersom exploateringstrycket är högt i länets städer handlar det ofta om att ge kommunerna stöd i hur riksintressen för kulturmiljövärden bör tillgodoses och i slutänden om att förhindra påtaglig skada. Som exempel kan nämnas en omfattande detaljplanering i Läggesta utanför Mariefred, där Strängnäs kommun planerar för 1300 nya bostäder. Länsstyrelsen har här initierat ett bevarande och tillgängliggörande av ett flertal fornlämningsmiljöer istället för att låta undersöka och ta bort fornlämningarna, vilket annars är brukligt.

Kulturmiljöperspektivet har också haft betydelse för Länsstyrelsens remissvar gällande riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99).

Ostlänken

Inför den kommande stora infrastruktursatsningen Ostlänken har Länsstyrelsen deltagit i ett urval samråd. Länsstyrelsen har parallellt arbetat med de inledande beställningarna av arkeologiska åtgärder inför Ostlänken.

Vård och förmedling av värdefulla miljöer

Genom att arbeta för att bevara skyddade och värdefulla natur- och kulturmiljöer ger Länsstyrelsen möjlighet för både barn och vuxna att få tillgång till goda utemiljöer och att öka tillhörigheten genom kunskap om miljö och kulturarv. Fornvård i form av röjning och städning har i möjligaste mån genomförts i linje med den plan som utarbetades 2014. Målsättningen att anpassa antalet objekt till de insatser som är möjliga inom bidragsramen och att skapa en jämn fördelning mellan länets kommuner har uppfyllts. Variation beträffande valet av objekttyper eftersträvas också. Vid urvalet har länsstyrelseinstruktionens § 5 varit vägledande och hänsyn tagits bland annat till tillgänglighet och pedagogiska värden. Sammanlagt har cirka 35 objekt varit föremål för skötsel under 2017. Dessutom genomfördes åtgärder på cirka 15 skyltade objekt. Åtgärderna bestod huvudsakligen av renovering av skylthållare, hänvisningsskyltar och informationstavlor.

Projektet ”Vårda och visa hållristningar i Södermanlands län” bekostas av Länsstyrelsen och Sörmlands museum har huvudmannaskapet. Det berör utvalda hållristningslokaler i Gnesta, Nyköpings och Trosa kommuner. Släbroristningen i centrala Nyköping intar en särställning i projektet, dels med sina unika bildmotiv, dels med den omfattande publika verksamhet som genomförs; här i samarbete med lärare och elever på den intilliggande Släbroskolan. Under året har insatser lagts på att ta fram metoder för att utveckla verksamheten vid flera av platserna samt att göra projektet digitalt tillgängligt via Sörmlands museums hemsida.

Barnperspektivet i Länsstyrelseinstruktionens § 5 framhåller barnets intresse och den särskilda hänsynen till barnets bästa. Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder och kan beröra ett enskilt barn eller en grupp av barn. Projektet bidrar till detta mål.

Genom kulturmiljöbidrag har vi fortsatt att stötta Sörmlands museums paraplyprojekt ”Kunskapsvaruhuset”, som bl.a. omfattar byggnadsvårdskurser inför användning av olika material och tekniker.

I samband med pilotprojektet ”Kulturmiljö för alla” har tre broschyrer i stadsnära områden, tagits fram vilka beskriver en vandringstur om 3-6 kilometer mellan ett 10-tal fornlämningar som besöksmål. Broschyren finns tillgänglig för boende och besökare att ladda ner från Länsstyrelsens hemsida.

Vattendelegationernas åtgärdsprogram

Länsstyrelsen arbetar med att succesivt ta fram kunskapsunderlag som med ett kulturhistoriskt perspektiv beskriver platserns värden i både själva vattendragen som dess närområde inför planering av fysiska åtgärder. Länsstyrelsen har deltagit i upp mot ett tiotal seminarier om bättre samverkan inom myndigheten och därefter utvecklat arbetssättet med samverkan i den befintliga tvärsektoriella vattengruppen. Vi ska i tidiga skeden gemensamt belysa förutsättningar och frågeställningar för verksamheter inom och i direkt anslutning till vattendrag. Arbetet bedrivs såväl byråmässigt som i fält. När en åtgärd blir aktuell i ett vattendrag hålls vanligen tidiga samråd i fält där såväl Länsstyrelsen som företagare samt utförare/konsulter deltar. Utgångspunkten är att initialt försöka identifiera vilken eller vilka frågor som kan anses ha företräde i berörd miljö och att sedan låta det styra den fortsatta processen. Södermanlands landskapsstruktur med många stora gårdar och gods har bidragit till att det finns väl underhållna kulturmiljöer utmed vattendragen. En större satsning har genomförts då en prioriteringslista för åtgärder i vattendrag upprättats tvärsektoriellt och där material från befintliga kunskapsunderlag för den vattenrelaterade kulturmiljön arbetats in.

Länsstyrelsen har även deltagit i de webbutbildningar om miljömål och kulturmiljö som RUS ordnat (Välja och Vraka). I anslutning till dessa inleddes ett arbete med att bättre inkludera kulturmiljöåtgärder i arbetet med det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen – Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö.

Byggnadsvård

Uppdatering har gjorts av databasen Räkna q; kulturhistorisk bebyggelse skyddad genom plan- och bygglagen.

Ansökningar avseende bidrag till värdefulla kulturmiljöer har legat omkring föregående års nivå, vilket innebär ansökningar som uppgått till cirka 25 miljoner kronor, men antalet kostnadskrävande projekt har ökat. (Effekterna av kulturmiljöbidraget redovisas i avsnittet Kommentar till tabell 4.2 Utbetalning av kulturmiljöbidrag.)

Byggnadsminnen

Kulturmiljöfunktionen har under året fortsatt att särskilt prioritera äldre väckta frågor om byggnadsminnesförklaringar och beslut om anmälningsplikt. Ett fåtal ärenden återstår.

Kyrkliga kulturminnen

Kulturmiljöfunktionen har under året fortsatt deltagit i stiftsövergripande projekt kring bland annat inventering av begravningsplatser, stormaktstidens begravningskistor, medeltida taklag i kyrkor samt projektet ”Strängnäs domkyrka i framtiden”.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.17

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärsektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas.

Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för arbetet med att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

Småskalig vattenverksamhet

Länsstyrelsens arbete redovisas under rubriken: Vattendelegationens åtgärdsprogram

Strategi för byggnadsminnen

Under 2017 har ett fortsatt arbete gjorts genom att färdigställa en bakgrundsdel till strategin för länets byggnadsminnen som togs fram 2016, och fastställa en handlingsplan över vilka insatser som krävs för att aktualisera och vitalisera byggnadsminnena de närmaste åren.

Byggnadsminnesstrategin har bäring på kulturmiljömålen ”ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas” och ”en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen”. Strategin har också koppling till miljömålet God bebyggd miljö, där ”byggnadsminnen” är en indikator.

Hur byggnadsminnesstrategin och Räkna q kan användas i det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen har diskuterats inom miljömålsarbetet.

Räkna q - fortsättning och uppdatering

Under 2016 och 2017 har en uppdatering gjorts av Räkna q; som är en metod och ett kunskapsunderlag som visar hur kulturhistoriskt värdefull bebyggelse skyddas genom Plan- och bygglagen. Syftet är att följa hur kulturhistorisk bebyggelse skyddas över tid samt ge förslag på åtgärder. Ett åttiototal detaljplaner från 2011 till och med 2016 i länets nio kommuner har granskats. Byggnader eller objekt som har skydds- eller varsamhetsbestämmelser och rivningsförbud har registrerats i en geodatabas, som är kopplad till ett GIS. En rapport som beskriver det aktuella läget har också tagits fram. Metoden har ett nationellt perspektiv och är en del av regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet (RUS). Resultatet av Räkna q ger en indikation och lägesbeskrivning av tillståndet för det bebyggda kulturarvet och miljömålet God bebyggd miljö. Räkna q har bäring på kulturmiljömålen ”ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas” och ”en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen”.

Länsstyrelsernas arbete med handlingsplan för Grön Infrastruktur

Kulturmiljöfunktionen deltar aktivt i länsstyrelsens tvärsektoriella projektgrupp för att beakta kulturmiljön som en del av en helhetssyn på landskapet.

Pilotprojektet ”Kulturmiljö för alla”

Genom pilotprojektet ”Kulturmiljö för alla” har Länsstyrelsen utvecklat ett koncept där vandring i fornlämningsmiljöer fungerar som en inkluderande kraft för integration. En arkeolog och en integrationsansvarig från länsstyrelsen har lett öppna vandringar i stadsnära miljöer för deltagare med såväl svensk som utrikes bakgrund. Genom berättelser och samtal

har olika typer av fornlämningar använts som en gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Nya möten och samtal har uppmuntrats vid vandringarna vilket har ökat såväl deltagares som medarrangörers delaktighet i och möjlighet att förstå kulturmiljöarbetet. Pilotprojektet är ett tvärssektoriellt samarbete mellan Kulturmiljöfunktionen och Valfärdsfunktionen som omfattat tre månader under år 2017.

Skogsbruksåtgärder

Information och rådgivning om hur kulturmiljön ska hanteras i samband med skogsbruksåtgärder har under året varit begränsad och då inriktad mot enskilda fastighetsägare. Arbetet har utförts såväl på plats som genom rådgivning via telefon och e-post. Arbetet utförs delvis i samverkan med Skogsstyrelsen.

Samarbete bredband

Länsstyrelsen har ett väl utvecklat samarbete och dialog kring bredbandsfrågor. Representanter är bredbandskoordinater vid funktionen för landsbygdsutveckling, handläggare vid naturskyddsfunktionen och handläggare vid kulturmiljöfunktionen. Samarbetet syftar bland annat till att uppnå de nationella kulturmiljömålen samt att kulturmiljövärden tillvaratas i processerna som rör bredbandsutbyggnaden i länet. Tillsammans har funktionerna genomfört samrådsmöten med olika bredbandsaktörer under året där ett syfte varit att verka för att kulturmiljövärden i länet skyddas vid planering av ledningssträckningar. Länsstyrelsen kallade i oktober verksamma aktörer till ett samrådsmöte med tonvikt på kulturmiljö.

Information och dialog internt

Interna möten med Natur- och miljöenheten, Landsbygdsenheten, Tvärssektoriella styrgruppen samt Valfärdsfunktionen har genomförts i syfte att informera om uppdrag 17 och att skapa dialog kring hur vi arbetar med att uppfylla uppdraget. Förutom att informera och göra andra enheter medvetna om detta länsstyrelsegemensamma uppdrag har fokus på mötena varit att undersöka hur och i vilken mån vi redan arbetar med att uppfylla de nationella kulturmiljömålen samt hur vi kan utveckla det tvärssektoriella samarbetet avseende länets kulturmiljöer och kulturmiljömålen.

Exempel på vad länsstyrelsen inom de olika delarna av sin verksamhet gör som har bäring på de nationella kulturmiljömålen:

- Ärendearbete med samråd med kulturmiljöfunktionen.
- Åtagandeplaner för betesmark ger positiva effekter för kulturmiljöer.
- Information om och kurser till brukare om kulturmiljöer som en del av landsbygdsprogrammet.
- Stöd till utveckling av kulturmiljöer inom Landsbygdsprogrammet.
- Artiklar i vår tidning Aktiv Landsbygd som lyfter fram kulturmiljöer.
- EU-stöd till marker som omfattar kulturvärden.
- Värnar om kulturmiljöer som omfattas av det allmänna biotopskyddet.
- Uppmärksamma kulturmiljövärden vid inrättande av naturreservat.
- Vård av värdefulla naturområden där även kulturmiljöer ingår.
- Skötsel av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom naturreservat och skärgård.
- Utställningar och aktiviteter vid Naturum Stendörren där kulturmiljöer lyfts fram.

Exempel på utvecklingsmöjligheter för det tvärssektoriella samarbetet rörande kulturmiljöer:

- Översyn och uppdatering av handläggningsordningar samt processbeskrivningar för att förtydliga när samråd med kulturmiljöfunktionen ska ske.

- Tillsammans med funktionen för landsbygdsutveckling se över hur landsbygdsprogrammet används och kan användas för att uppfylla kulturmiljömålen.
- Integrera kulturmiljö mer regelmässigt i områdesskydd och reservatsskötsel.
- Tillsammans med miljömålssamordnare formulera åtgärder rörande kulturmiljö i åtgärdsprogram.
- Samordna Länsstyrelsens upphandlingar för skötsel av naturreservat och kulturmiljöer.
- Samverkan mellan kulturmiljöfunktionen och funktionen för skötsel av natur och naturum så att kulturmiljön integreras i besöksmålen visningsverksamhet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.18

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer samt nationella myndigheter. Samspelet och dialogen avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna och de regionala utvecklingsstrategierna, ska särskilt belysas.

Kunskapsunderlag

Bidrag till kunskapsunderlag har i år gått till Eskilstuna kommun för delfinansiering vid framtagande av ett nytt kulturmiljöprogram och kunskapsunderlag för kulturmiljö.

Riksintressen för kulturmiljövården

Länsstyrelsen har uppdaterat och förtydligat länets riksintressanta kulturmiljöer. Det innebär att Länsstyrelsens kunskapsunderlag för samtliga 58 riksintressen har redigerats efter synpunkter som vi fått från kommunerna i samband med de riksintressesamtal Länsstyrelsen hade med länets kommuner tidigare. I arbetet har även ingått samråd med Riksantikvarieämbetet gällande ämbetets förslag till nya värdetexter för riksintressena i Strängnäs och Vingåkers kommuner.

Kulturmiljö för alla

I projektet ”Kulturmiljö för alla” har Länsstyrelsen verkat i de nationella kulturmiljömålens anda genom att använda/bruka ett flertal olika fornlämningsmiljöer som besöksmål. Projektets forntidsvandringar i Flens-, Nyköpings- och Eskilstunas kommuner har som medarrangörer haft fem lokala föreningar, ett par studieförbund, några kommunbiologer, integrationsstrategier-/samordnare och språkvänner.

Fornvård

Fördjupat fornvårdsarbete. Genom bidrag till Skogsstyrelsen, kommuner, företag och föreningar samt utarbetande av skötselplaner har ett urval av länets fornlämningar lyfts fram som besöksmål.

Ökad tillgänglighet till kulturmiljöer

I samverkan med kommuner, Sörmlands museum och intresseorganisationer har vi arbetat med att göra besöksmål tillgängliga för besökare med funktionshinder. Länsstyrelsens roll är att samråda och pröva tillstånd för åtgärderna enligt kulturmiljölagen samt och att lämna bidrag till informationsinsatser, skötsel och fornvård. Upprustning och nyproduktion av informationstavlor och hänvisningsskyltar har genomförts.

Skogsbruksåtgärder

Information och rådgivning har getts till enskilda fastighetsägare för hanteringen av kulturmiljön i samband med skogsbruksåtgärder. Arbetet har delvis skett i samverkan med Länsstyrelsen.

Kulturmiljö i samhällsplaneringen

Kulturmiljöfunktionen har bedrivit ett strategiskt och operativt arbete avseende hur kulturmiljön kan tas till vara, användas och utvecklas i samhällsplaneringen, genom medverkan i planyttranden och deltagande i dialoger och samråd med länets kommuner. Under året har översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner tagits fram för bland annat Oxelösunds kommun och Oxelösunds skärgård, Flens kommun och Stallarholmen i Strängnäs kommun. Kulturmiljöfunktionen har bidragit till Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse och till sammanfattande redogörelser för till exempel Eskilstuna och Nyköpings kommuner.

Funktionen har verkat för att riksintressen för kulturmiljövården tillgodoses i översikts- och detaljplaner, att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse från olika tider ges ett skydd genom skydds- och varsamhetsbestämmelser och att fornlämningar kan tas tillvara i planeringen. Flertalet av de sörmländska städerna utgör riksintressen för kulturmiljövården vilket ställer särskilt höga krav på planering och genomförande vid förtätningar av bebyggelsen.

Kulturmiljöfunktionen har fortsatt uppmärksammat kommunerna på behovet av nya kunskapsunderlag, till exempel kulturmiljöprogram och bebyggelseinventeringar. Möjligheten för kommunerna att söka bidrag för delfinansiering av kunskapsunderlag till exempel kulturmiljöprogram via kulturmiljöanslaget har haft positiv effekt genom att flera underlag tagits fram, bland annat bebyggelseinventering för Oxelösunds och Katrineholms kommuner och kulturmiljöprogram för Flens kommun. Detta är synnerligen angeläget i Södermanlands län då fem av nio kommuner saknar antikvarisk kompetens.

Kulturmiljöfunktionen har bistått juridiska enheten i ett antal överklagade bygglov som rör förvanskingsförbudet och varsamhetskravet enligt PBL.

Arbetet med planer har bäring på kulturmiljömålen ”ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas” och ”en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen”. ”Planeringsunderlag för kulturmiljö”, ”skyddsbestämmelser (q)” och ”antikvarisk kompetens” är indikatorer för uppföljningen av miljömålet God bebyggd miljö.

Strategi för byggnadsminnen

Strategin för byggnadsminnen utarbetades under 2016; Länsstyrelsens arbete med byggnadsminnen. Hur denna strategi kan användas som en tillgång i samhällsplaneringen presenterades för kommunstyrelsernas ordförande och kommundirektörerna under våren 2017.

Tabell 4.1: Kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta kulturmiljö	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	21 129	21 025	20 714
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	61	59	59
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	98	98	98
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	58	58	58
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>yta (ha)</i>	995	995	995
Kulturresevat, <i>antal</i>	0	0	0
Kulturresevat, <i>yta (ha)</i>	0	0	0
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	33,3	33,3	33,3

Källa: :Fornlämningar – Fornnminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Antal fornlämningar har justerats efter senaste statistiken i FMIS. Samtliga fornlämningar exklusive fartygs- och båtlämningar är medtagna, trots att det kan finnas fler lämningstyper som kan bedömas som marina. Ökningen det senaste året beror i huvudsak på nyupptäckter i samband med arkeologiska utredningar som genomförts i den planerade sträckningen för höghastighetsjärnvägen Ostlänken.

Av de kyrkliga kulturminnena har 91 stycken tillkommit före utgången av år 1939 och omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 § KML, kulturmiljölagen. 7 stycken har tillkommit efter utgången av år 1939 och omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 4 § KML. Till detta tillkommer minst 7 stycken begravningsplatser tillkomna före utgången av år 1939 som omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 13 § KML.

Andel kommuner med kulturmiljöprogram: Endast en tredjedel av länets kommuner har heltäckande kulturmiljöprogram. Övriga kommuner har delvisa program. Flera kommuner har dock arbete på gång med nya kulturmiljöprogram, ofta med reviderade byggnadsinventeringar.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2017	2016	2015
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	11 143	9 604	10 337

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÄLLA

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÄLLA

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Genom att Riksantikvarieämbetet årligen delegerar rätten till länsstyrelserna att fatta beslut om kulturmiljöanslaget 7:2, så utgörs en strategiskt viktig del av arbetet av bidragsfördelning inom verksamhetsområdena byggnadsvård, kulturlandskapsvård samt arkeologi/fornvård. Under 2017 utbetalades 11 143 262 kronor, det vill säga hela det till Södermanlands län

beslutade anslaget. Effekterna av bidragsgivningen är bland annat att den höga kvaliteten på det bebyggda och vårdade kulturarvet har kunnat bibehållas och att den fysiska tillgängligheten har ökat. En väsentlig effekt av bidragsgivningen är att näringslivet i form av lokalt och regionalt verksamma hantverkare behåller och utvecklar sin kompetens med att arbeta med traditionella material och metoder. Allmänheten får dessutom tillgång till kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 45*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	4,3	3,3	2,8
Årsarbetskrafter kvinnor	1,0	1,0	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,76	3,22	3,21
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	7 134	5 660	6 005
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,83	4,10	4,49
Antal ärenden, inkomna och upprättade	356	441	330
Antal beslutade ärenden	355	431	320
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	2	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	185

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Länsstyrelsen har via resursförstärkning rekryterat in två kvinnor under 2017 vilket förklarar den ökade årsarbetskraften. Ärendestatistiken visar färre ärenden 2017 mot 2016 och huvud förklaringen ligger i att färre registerkontroller genomfördes 2017. Inom Sevesotillsynen var ärendantalet lägre 2017 än mot 2016. Ärendebalansen är i stort sett oförändrad.

Sammanfattande bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att inom samtliga områden har arbete bedrivits. Inom lagen om extraordinära händelser har uppföljningen gett resultat i form att fler kommuner når mål inom kommunöverenskommelsen mellan myndigheten för samhällsskydd och beredskap och kommunerna via SKL. Länsstyrelsen har sin i egen organisation höjt krisledningsförmågan genom utbildningar och övningar. Länsstyrelsen har säkerställt att kommunernas hantering av brist på personal inom räddningstjänsten har hanterats på ett så bra sätt som möjligt och hittills har ingen skada kunnat påvisas delvis beroende på att inga större händelser inträffat. I och med Aurora har den civil militära samverkan i länet utvecklats positivt med ökad kunskap om varandras behov, roller och ansvar.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har bedrivit regional samordning och inriktning och länets aktörer har tagit beslut att genomföra ett antal förmågehöjande uppdrag. Länets förmåga till samordning och inriktning har höjts både genom ökad samordning i vardagen och under samhällsstörningar. Arbete har bedrivits i nätverk och arbetsgrupper inom krisberedskap, räddningstjänst, kriskommunikation och infrastruktur.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.20

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder de har vidtagit för att:

utveckla och stärka tillsynen över kommunerna enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, samt

utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser så att analyserna i större utsträckning kan utgöra underlag för beslut om åtgärder inom länsstyrelsernas olika verksamheter.

Länsstyrelserna ska också redovisa resultatet av detta arbete.

Årsredovisning 2017 för länsstyrelsens uppdrag och ansvar enligt LSO (2003:778)

Länsstyrelsen har bedrivit tillsyn över kommunernas efterlevnad av Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, enligt de intentioner som lagstiftningen avser. Det sker tillsyn över kommunerna enligt en upprättad tillsynsplan som för 2017 innebar att kommunernas räddningsorganisationer fick beskriva sin egen förmåga att hantera ett scenario som har bäring på kommunens egen riskbild.

Under året har tyngdpunkten bedrivits av en mer händelsestyrd tillsyn än vad som gått att planera. Det har varit kopplat till svårigheter för flera kommuner att leva upp till de fastställda handlingsprogram som finns enligt LSO på grund av massuppsägningar av deltidsbrandmän. Därav har den planerade tillsynsverksamheten förskjutits något i tiden.

Under året har länsstyrelsen deltagit i fyra Räddningschefsmöten, samt i fyra möten med länets Räddningstjänstnätverk, som inkluderar deltagande och frågor som rör både kommunala och statliga angelägenheter.

Inom ÖSAM, (övergripande samverkan i Mellansverige inom krisberedskapsområdet), finns en arbetsgrupp med fokus på lag om skydd mot olyckor, LSO. Grundläggande uppdrag i ÖSAM är att skapa en gemensam grundsyn och bedömningar vid tillsyn av kommuner enligt LSO. Arbetsgruppens syfte är även att skapa möjligheter för kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt samverka i olika projekt.

Länsstyrelsen har genom rådgivning och stöd sett till att LSO är beaktat i den ärendehantering av planprocesser, Seveso och överklaganden som berörs av denna lag. Vidare har rådgivning och stöd getts till kommunerna i form av ansvar och genomförande för en regional övning med lärande inslag.

Länsstyrelsen har aktivt deltagit i det arbete som Strålsäkerhetsmyndigheten drivit enligt ett regeringsuppdrag, SSM Rapport 2014:36, om en översyn av beredskapszoner för kärntekniska verksamheter. Resultatet av detta regeringsuppdrag kommer ange inriktningen för beredskapen av de kärntekniska verksamheterna i Studsvik.

Risk- och sårbarhetsanalys

Nedan listas ett antal åtgärder som vidtagits (år 2016-2017) för att utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna så de i större utsträckning kan utgöra underlag för beslut om åtgärder inom Länsstyrelsens olika verksamheter:

- Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen har använts som ett stöd/ beslutsunderlag för den gemensamma inriktningen och samordningen av arbetet i länet. Ett exempel på det är den framtagna målbilden i länet- Målbild 2020, vilket är beslutad i regionala rådet för krisberedskap och skydd mot olyckor.

- Länsledningen är beslutande av risk- och sårbarhetsanalysen enligt arbetsordning.
- Länsledningen är informerad om att risk- och sårbarhetsanalysarbetet (RSA-arbetet) belyser höjd beredskapsperspektivet.
- Ett arbete med stöd av FOI:s modell för risk- och sårbarhetsanalyser (FORSA-modellen) har påbörjats vad gäller analyser av Länsstyrelsens internt identifierade samhällsviktiga verksamheter.
- Påbörjande av ett arbete för likriktning av risk- och sårbarhetsanalyser tillsammans med kommunerna i länet.
- En gemensam arbetsgrupp bestående av länets kommuner och Länsstyrelsen har arbetat fram en stödmall för identifiering av samhällsviktig verksamhet. Här har även ingått att titta på hur andra arbetar med frågan i andra delar av landet.
- Utifrån målbild 2020 tillsammans med kommunerna i länet genomföra tematiska analyser i risk- och sårbarhetsanalysarbetet, där den första tematiska analysen börjar med temat elbortfall.
- Inkluderat ytterligare data till risk- och sårbarhetsanalysen som exempelvis genomförda behovsanalyser, uppföljning av LEH med mera, vilket tidigare inte varit en del av risk- och sårbarhetsanalysen.
- En utvärdering har genomförts av risk- och sårbarhetsanalysarbetet där tänkbara utvecklingsmöjligheter har identifierats. Exempelvis har det gjorts en genomgång av antalet identifierade sårbarheter och identifierade åtgärder som omhändertagits i den regionala risk- och sårbarhetsanalysen. Det har även gjorts en processkartläggning för att identifiera utvecklingsmöjligheter i processen vid framtagandet av den regionala risk- och sårbarhetsanalysen med mera.

Regleringsbrevsuppdrag 1.21, st. 1

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts. Länsstyrelserna ska särskilt beskriva vilka åtgärder som vidtagits för att stödja, samordna och följa upp kommunernas arbete med krisberedskap.

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts.

Länsstyrelsen har utvecklat samarbetsformerna inom RSI-arbetet (regional samordning och inriktning) mot att bli ett tydligare ledningssystem. Det tydligare ledningssystemet har ökat förmågan till den gemensamma inriktningen och samordningen.

Länsstyrelsen har genom resursförstärkning internt höjt förmågan till övnings- och utbildningsverksamhet och genomfört regionala övningar och stöttat kommunala verksamheter i detta. Det resultat som har uppnåtts är bland annat att det i det regionala rådet för krishantering- och skydd mot olyckor har beslutats om en regional utbildnings- och övningsplan vilket ska bidra till att nå den regionala målbilden år 2020. Länsstyrelsen har bland annat utbildat kommunerna i gemensamma grunder och tagit fram mallar och rutiner för hantering av lägesbilder utifrån gemensamma grunder. Utöver det har Länsstyrelsen deltagit i ett antal övningar och utbildningar. Deltagandet har yttrat sig på olika sätt, antingen som stöd som övningsledare, utvärderare samt stöd till exempelvis kommunerna i övningsplanering.

Länsstyrelsen driver ett regionalt projekt inom skydd av samhällsviktig verksamhet med kommunerna. Genom projektet har en genomförandeplan arbetats fram. Det resultat som har nåtts under året är arbetet resulterat i en stödmall för identifiering av samhällsviktig verksamhet på lokal nivå. Vidare har det beställts en utbildning i processledning i kontinuitetshantering för länets kommuner som kommer att hållas under våren 2018.

Vidare pågår ett arbete med ett framtagande av en vägledning för utrymning på regional nivå. Det pågår även ett arbete med att inventera resurser och kommunala stödbehov för att kunna planera för förstärkning av resurshantering. Detta arbete sker genom en projektanställning fram till och med maj 2018.

Länets aktörer har i det regionala rådet för krishantering och skydd mot olyckor beslutat om en regional utbildnings- och övningsplan, en gemensam överenskommelse om tekniska sambandsmedel samt en gemensam rutin för erfarenhetsåterföring och lärande vid sällanhändelser, där fokus för utvärderingen är samverkan.

Länsstyrelsen har fortsatt utvecklingen av att kunna följa upp kommunernas arbete utifrån lag (2006:544), genom att systematisera uppföljningen.

Vidare har Länsstyrelsen påbörjat en pilotstudie för att skapa möjligheter att mäta effekterna av 72 timmarskampanjerna (informationskampanj om hur den enskilde individen kan klara sig själv vid en samhällsstörning) resultat i länet.

Lokalt har flertalet kommuner utbildat och övat i stabsmetodik, vilket bedöms stärka förmågan till krisledning.

Länsstyrelserna ska särskilt beskriva vilka åtgärder som vidtagits för att stödja, samordna och följa upp kommunernas arbete med krisberedskap.

Länsstyrelsen har bland annat genomfört;

- Ett möte genomfördes i september med det regionala rådet för krishantering och skydd mot olyckor, för gemensam inriktning och samordning.
- Beslut gällande en "sambandsöverenskommelse", "rutin för gemensam erfarenhetsåterföring och lärande vid sällanhändelser" samt en "regional utbildnings- och övningsplan" är fattad i rådet.
- Arbetet med den beslutade regionala målbilden fram till år 2020 gällande krisberedskap och skydd mot olyckor, för gemensam samordning och inriktning, fortsätter att genomföras.
- En utvärdering har genomförts av samverkansstrategin i länet och det arbete som gjorts under året samt en uppföljning om hur arbetet bedöms ligga till i förhållande till den regionala målbilden fram till år 2020 med mera.
- Krisberedskapsnätverksträffar har genomförts, totalt 4 stycken under året. Träffarna har haft olika teman, exempelvis förstärkningsresurser, skydd av samhällsviktig verksamhet och Aurora 17.
- Besök hos samtliga kommuner under år 2017 har genomförts, där syftet var att följa upp och ha en dialog om åtgärder som identifierats år 2016 vid uppföljningsbesöken gällande lag (2006:544) om extraordinära händelser (LEH.)
- Behovsinventering bland kommunerna för att identifiera eventuella nya behov eller stöd från länsstyrelsen har genomförts.
- Påbörjat arbete för likriktning av RSA:er och kontinuitetshantering tillsammans med kommunerna genom gemensam arbetsgrupp. En genomförandeplan har tagits fram.
- En arena (telefonkonferenser) för utbyte av erfarenheter har skapats under året mellan kommunerna gällande geografiskt områdesansvar och samverkansorgan, den statliga ersättningen samt krisberedskapsplaner.
- Förutsättningar till en gemensam samverkansyta har skapats, där en gemensam utbildnings- och övningskalender finns för aktörerna att fylla i, för stimulans till samverkan.

- Löpande telefonkonferenser med ÖSAM (övergripande samverkan i Mellansverige inom krisberedskapsområdet) gällande frågor om uppföljning, RSA (risk- och sårbarhetsanalys), frågor från kommunen m.m.
- Arbetat fram en gemensam ”lägesrapportmall” som bl.a. kommunerna har möjlighet att använda.
- Påbörjat arbete för fortsatt utveckling av kriskommunikationen i länet
- Länsstyrelsen har informerat kommunerna om Krisberedskapsveckan, för att skapa möjligheter, och ge information, om deltagande under denna vecka.
- Utbildning för kommunerna i gemensamma grunder.
- Erbjudit utbildning till kommunerna i WIS 3.0 (Webbaserat informationssystem).

Civilt försvar

Länsstyrelsen har genomfört planering inför den regionala aktörsgemensamma planeringen för det civila försvaret. Fokus i planeringen och aktivitetskapandet inför påbörjandet av den gemensamma planeringen har legat på regional kunskapshöjning och upprättningen av en tillräckligt god kunskapsbas som länets aktörer kan verka utifrån.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med handläggning av skyddsobjekt och genomfört egen krisledningsövning. Detta har resulterat i en ökad förmåga att upprätta krisledning och genomföra lägesbildsanalys.

Länsstyrelsen har bland annat;

- Deltagit i Försvarsmaktens övningsplanering, förarbete inför övningen Aurora 2017 samt medverkat under övningen som samverkanspartner.
- Övat egen krisledningsorganisation med tema höjd beredskap.
- Deltagit på MSBs möten om SAMÖ 2018.
- Deltagit i regionala och nationella nätverk för civilt försvar.
- Upprätthållt sina kryptografiska funktioner.
- Deltagit i Försvarsmaktens uppstartsmöte om regional grundsyn för totalförsvaret och den återupptagna planeringen av totalförsvaret.
- Påbörjat arbetet med framtagandet av underlag till planeringen av storskalig utrymning.
- Arbetat med MSBs förfrågan om stöd till försvarsmakten.
- Arbetat med MSBs direktiv av stöd till kommunerna kring den återupptagna planeringen av totalförsvaret.
- Fortsatt planeringsarbetet kring krigsplaceringen av Länsstyrelsens personal, vilket kommer effektueras under 2018.
- Övat i hantering av påverkanskampanjer

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 5*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	23,2	19,7	18,2
Årsarbetskrafter kvinnor	27,4	24,7	26,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	35,47	33,19	32,04
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	70 560	65 663	57 310
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	47,76	47,62	42,88
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 986	2 019	1 834
Antal beslutade ärenden	1 883	1 904	1 781
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	66	97	72
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	9 312	7 017	5 646

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Personalomsättningen under 2017 har medfört att jämställdheten ökat jämfört med tidigare i avseendet att balansen mellan andelen anställda män och kvinnor förbättrats.

Verksamhetskostnadernas ökning täcks nära nog helt av bidrag från centrala verk vilket också styr vilken verksamhet som utförs. Eftersom förvaltningsanslagets andel av kostnaderna minskar påverkar det möjligheterna att delta i verksamhet som finansieras av förvaltningsanslaget, till exempel granskning av översikts- och detaljplaner där naturvårds- samt miljö- och hälsoskyddskompetenserna är viktiga för tillräcklig information till kommunerna i samråds- och granskningsyttranden.

Antalet beslutade ärenden har minskat något men förklaras av att personalomsättningen medfört att vissa nyckelfunktioner varit obemannade. Dock har trots detta avslut av äldre ärenden prioriterats i särskilda satsningar vilket gett gott resultat.

Ökningen av bidragsutbetalningar har ökat eftersom tilldelade medel från centrala verk för externa projekt har ökat.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 515, Tillsyn av områdesskydd¹⁾	48
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken²⁾	61

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 515 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 10 deltagande länsstyrelser är 47.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 525 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 65.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Värdena i brukarundersökningen ligger nära snittet för alla länsstyrelser. Variationen av ärenden är mycket stor inom båda de ärendegrupper som undersökts i Södermanlands län. För handläggningen av anmälningar om samråd har ett utvecklingsarbete lett till en särskild information om vilka andra tillstånd eller anmälningar som ska sökas i stället för att göra anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Detta har redan under året ökat kundnöjdheten inom den snabbast ökande andelen av sökande inom denna grupp, nämligen de som anlägger bredband genom landskapet.

Sammanfattande bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete med natur- och miljövård omfattar många olika uppdrag. Uppdragen redovisas inte samlat utan endast delvis i denna årsredovisning och delvis i olika återrapporteringar direkt till centrala verk. Denna uppdelade redovisning sker i enlighet med instruktioner i regleringsbrev och med de redovisningskrav som framgår av de centrala verkens beslut om vidareförmedling av regeringens verksamhetsbidrag.

Länsstyrelsen har en bred verksamhet inom natur- och miljövård. Verksamheten omfattade 2017:

- regleringsbrevsuppdragen 1:22, 1:23, 3:17, 3:19, 33:20 a, 3:20 b, 3:21, 3:22, 3:23, 3:24, 3:26, 3:27),
- särskilda regleringsuppdrag t ex om bevarandeplaner för Natura 2000,
- länsstyrelseinstruktionen 3 § p. 9 om hela verksamheten och 5a § om miljömål
- uppdrag enligt vattenförvaltningsförordningarna (2004:660 och 2017: 872) samt
- tillsyns- och tillståndsprövningsuppgifter som följer av miljöbalken med flera lagstiftningar som till exempel implementerade EU-direktiv med mera.

Regleringsbrevsuppdragen är mycket olika till sin omfattning. Uppdrag 1:23 och 3:22 omfattar flera naturvårdsverksamheter som ska redovisas dels i årsredovisningen, dels separat till Naturvårdsverket enligt deras beslut om vidarebefordran av regeringens finansiering för uppdragen;

- Myndighetsutövning genom reservatsbildning och handläggning av ärenden som samråd och dispenser,
- Skötsel och fastighetsförvaltning av skyddade områden inklusive Natura 2000
- Åtgärder enligt nationella program för hotade arter,
- Artskydd
- Tätortsnära natur bland annat stöd till lokala naturvårdsprojekt samt
- Vilt – och rovdjursförvaltning.

Drygt 20 årsarbetskrafter av de som arbetar med natur- och miljöfrågor (exkl. vilt- och rovdjursarbetet) på Länsstyrelsen i Södermanland arbetar med detta/dessa uppdrag.

Andra stora verksamhetsområden som Miljötillsyn, Vatten samt Klimat- och energiarbete redovisas enbart till resp. centralt verk, några redovisas via annan länsstyrelse.

Jämförelsevis redovisas (via länsstyrelsen i Västernorrland) t ex myndighetsutövningen inom vattenområdet endast vad avser en del av verksamheten inom området; beslutade förelägganden (uppdrag 3:21). Detta uppdrag speglar inte hela verksamheten som omfattar tillsyn, rådgivning, uppföljning samt samverkan med beredningssekretariatet för vattenmyndigheten i Norra Östersjön vad gäller t ex prioritering av vattenanläggningar för tillsyn. I Södermanland är omfattningen av arbetet med förelägganden om cirka 1 årsarbetskraft mindre än de andra insatserna inom vattenverksamhetsområdet.

En sammanfattning enbart av innehållet i avsnittet om natur- och miljövård i denna årsredovisning blir därför inte rättvisande för verksamheten inom hela området.

Uppföljning och utvärdering av verksamheten inom natur- och miljöområdet under året har visat att de för länet konkretiserade målen inom verksamhetsplaneringen har nåtts. Länsstyrelsen har också följt andra styrinstruktioner och verksamheten som helhet har bidragit till att förbättra förutsättningarna för att nå miljömålen samt att värna människors hälsa och miljö.

Som exempel på effekter av årets verksamhet kan nämnas att

- 5 nya naturreservat har bildats som skyddar hotade arter och naturmiljöer samt tillgängliggör dessa för allmänheten.
- Bevarandepplaner har fastställts för 50 av cirka 200 Natura 2000-områden i länet,
- LIFE-projekten Coast Benefit och Taiga har bidragit både till kvalificerade skötselinsatser i flera skyddade områden samt naturvårdsinformation till allmänhet och brukare,
- Yttranden till mark- och miljödomstol samt miljöprövningsdelegation angående tillstånd till ny eller ändrad miljöfarlig verksamhet i länet har avgetts för de verksamheter där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Inriktningen på länsstyrelsens förslag till villkor med mera har varit tydliga och bidragit till att värna människors hälsa och miljön.
- En samlad uppföljning av kommunernas behovsutredning, planering och uppföljning av miljöskydds- och strandskyddstillsyn slutfördes efter besök på samtliga kommuner med möten med representanter för kommunledning, miljöchef med flera.
- Tillsynen av vattenverksamhet har ökat jämfört med tidigare år vilket innebär att fler anläggningar får tydlig reglering enligt miljöbalken. Tillsynsåtgärder för att förbättra konnektivitet i vattendrag är ett uppdrag i åtgärdsprogrammet för EU:s vattendirektiv och moderna tillstånd/domar för vattenreglering gagnar också berörda sakägare och allmänna intressen, till exempel fiskvandring i åar.

För en fullständig bild av verksamheten på natur- och miljöområdet 2017 krävs tillgång till redovisningar till centrala verk, till vattenmyndigheten i Norra Östersjön och till de redovisningar som samordnats av vissa länsstyrelser. För att bedöma effekterna i miljön skulle även en mer samlad uppföljning av ärendehandläggningen med samråd till exempel enligt 12 kap 6 § miljöbalken, dispenser (från reservatsföreskrifter och strandskydd), anmälan enligt 11 kap Miljöbalken om vattenverksamhet. En sådan verksamhetsuppföljning har inte planerats eller genomförts 2017.

Andra väsentliga prestationer och resultat

För dessa hänvisas dels till inledningen av detta avsnitt, dels till de omfattande och detaljrika redovisningar av verksamhet och användning av verksamhetsbidrag som nu samtidigt med årsredovisningen sker till regeringen via rapporteringssystem som byggts upp av centrala verk som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten med flera samt via andra samordnande länsstyrelser.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Samordning och stöd till kommunerna

För att skapa regional delaktighet i miljöarbetet har ett regionalt miljö- och klimatråd bildats i Södermanlands län. Rådet ska bidra till att miljö- och klimatarbetet får genomslag i regionen. Miljö- och klimatrådet har haft 3 möten under året. Rådet har under året beslutat om regional Klimat- och energistrategi för Södermanlands län samt diskuterat vattenbrist, biogasstrategi och regional livsmedelsstrategi.

Länsstyrelsen deltar regelbundet i de regionala träffar där kommunernas och landstingets miljöstrategier träffas. Tre möten sker varje år. Under mötena diskuteras bland annat aktuellt arbete med lokala miljö(måls)program, samt projekt. Ett av årets möten hade fokus på Agenda 2030. Länsstyrelsen har under året bland annat informerat kommunerna och Landstinget om:

- Klimatklivet
- Regionala samverkansprojekt inom klimat- och energi, särskilt projekten Laddinfra Öst, Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige samt Incitament för energieffektivisering
- Den årliga uppföljningen av miljömålsarbetet

Länsstyrelsen ordnar regelbundet och minst en gång om året tematiska miljömålsdagar. Under 2017 ordnades en kompetensutvecklingsdag med rubriken Upphandling och giftfri miljö i samarbete med Kemikalieinspektionen och Upphandlingsmyndigheten. Se även beskrivning nedan av genomförda åtgärder inom det regionala åtgärdsprogrammet.

Miljömålsarbetet på Länsstyrelsen diskuteras några gånger per år i en tvärsektoriell styrgrupp där länsrådet är ordförande, och enhetscheferna för samhällsbyggnadsenheten, natur- och miljöenheten samt landsbygdsenheten ingår. På detta sätt lyfts arbetet med bland annat Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö till en övergripande nivå för Länsstyrelsen. I verksamhetsplaneringen för 2018 diskuteras hur man i verksamhetsplanen kan synliggöra hur verksamhetsområdena inom hela Länsstyrelsen kopplar till miljömålen.

Arbetet med den regionala uppföljningen har involverat flera enheter och många kompetenser inom Länsstyrelsen. Den regionala miljömålsbedömningen har rapporterats på Miljömålsportalen enligt Naturvårdsverkets instruktioner.

Exempel på effekter av Länsstyrelsens arbete under året som rapporteras i den årliga uppföljningen av miljömålen är: (se även andra delar av årsredovisningen som Klimat- och energiavsnittet, samt olika årliga verksamhetsrapporteringar till Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket för de verksamheter som helt eller delvis finansieras av särskilda anslag från dessa myndigheter.)

- Länsstyrelsen deltar i flera EU-finansierade projekt med syfte att stötta länets aktörer i omställningen till en fossilfri transportsektor 2030. Projektet Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige ska bidra till omställningen av offentliga organisationers egna fordonsflottor. Inom projektet Laddinfra Öst har en strategi för utbyggnaden av laddinfrastrukturen i länet tagits fram. Klimatklivet har bidragit med investeringsmedel till utbyggnaden av laddinfrastruktur och tankställen för HVO samt produktionsanläggningar för biogas i Södermanlands län.
- År 2017 undersöktes bottenfauna i sju kalkade sjöar. Alla sjöarna visade sig ha minst god status vad gäller försurningspåverkan. En kalkad sjö provfiskades 2017. Avsaknaden av små och unga mörtar i fångsten tyder på svag rekrytering och svag rekrytering hos mört kan vara en effekt av försurning.

- Flera av länets kommuner deltar i Kemikalieinspektionens (KEMI) nätverk Giftfri vardag. De flesta av länets nio kommuner arbetar inom ramen för det regionala åtgärdsprogrammet med att identifiera exponering för kemikalier i förskolor. Arbetet innebär att inventera, byta ut leksaker och andra produkter samt att vid inköp göra medvetna val av produkter med färre kemikalier. Även kompetensutveckling av personalen ingår.
- Inom länet finns mer än 2400 identifierade objekt där miljöfarlig verksamhet förekommer eller har lagts ned. Hittills har 822 platser riskklassats, varav 28 platser bedömts tillhöra riskklass 1 (mycket stor risk) och 259 platser riskklass 2 (stor risk). I länet har så här långt efterbehandlingen avslutats i 99 områden. Statliga bidrag finansierar 1-3 utredningar inför åtgärd i Södermanland varje år.
- LIFE IP Rich Waters är Sveriges största LIFE-projekt någonsin. 35 aktörer samordnas av länsstyrelsen i Västmanland i ett sjuårigt projekt. Syftet är att med olika aktiviteter öka möjligheterna för att 2020 nå målen i EU:s vattendirektivs åtgärdsprogram. Ett delprojekt gäller övergödning från både externa källor och internbelastning av lagrade näringsämnen. Ett annat har genom samarbete mellan Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund och Länsstyrelsen har resulterat i etableringen av ett lokalt vattenkansli.
- Inom ramen för Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA, har åtgärder för borttagning av näringsrikt sediment i sjön Öljaren och blåmusselodling utförts. I den regionala miljöövervakningen har tre sjöar med övergödningens-problematik inventerats.
- I projektet ”Vik för Vik” har bland annat bottenkartering, provfiske och siktdjupsmätning genomförts i Strandstuviken. Vid Långsjön har ett stort våtmarksprojekt påbörjats där både privata och offentliga aktörer finns representerade.
- I Kiladalen pågår utvärdering av strukturkalkningsprojekt med syfte att minska näringsläckaget från jordbruksmarken.
- Länsstyrelsen har påbörjat kartläggningen av vandringshinder enligt sitt åtagande i Åtgärdsprogrammet för Södermanlands miljö och har fortsatt karteringen av fysisk påverkan i vattendrag. Ett arbete med prioritering av vattendrag för åtgärder har genomförts genom tvärssektoriell samverkan på Länsstyrelsen.
- I Ålbergaån har Länsstyrelsens tillsynsarbete lett till att en SMHI-damm rivits ut och en strömsträcka återställts i anslutning till dammen av Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna). Nyköpings kommun har åtgärdat ett vandringshinder vid en damm i Naveån, men fler dammar behöver åtgärdas för att havsvandrande fisk ska kunna få tillgång till resterande strömsträckor i ån.
- Tjockskalig målarmussla har inom projektet UC for Life flyttats till Vedaåns övre delar med lyckat resultat. Vid inventeringar har arten hittats i nya lokaler i Nyköpingsåns avrinningsområde. Flera olika nya undersökningar av mal har genomförts och leknästen har byggts. Sjönaas har återinventerats i Södra Kärrlången.
- I Buskhyttbäcken, som har restaurerats, har Sportfiskarna i år introducerat flodnejonöga. Förhoppningsvis blir det lika lyckat som med introduceringen av öring i bäcken. Öringen lekte där 2016 men har haft det svårt i de låga vattennivåerna som varit under 2017.
- Under slutet av 2015 beslutade Länsstyrelsen om ett nytt marint naturreservat, och under början av 2017 vann beslutet laga kraft. Området, innehållande 432 hektar vatten, heter Tyvudden och är beläget vid Källvik i Nyköpings kommun.
- Länsstyrelsen har sedan 2015 drivit ett flerårigt projekt med syfte att inventera områden som pekats ut i det kunskapsunderlag som producerats genom det marina modelleringsprojektet ”MMSS”. Länsstyrelsen har därmed kunnat börja arbeta än mer aktivt med de områden där vi avser bilda marina naturreservat. Under inventeringarna 2015-2017 fann vi flera områden med höga marina naturvärden. Under 2017 förlängs projektet som särskilt finansieras av Havs- och

vattenmyndigheten, i ytterligare tre år för att kunna fortsätta att inventera marina naturvärden vid grunda bottnar längs länets kust.

- Länsstyrelsen arbetar med flera LIFE-projekt för att genomföra åtgärder inom och utanför skyddade områden. Inom projektet LIFE Coast Benefit genomförs tack vare medfinansiering från EU omfattande restaurering av betesmarker, stängsling och andra åtgärder för att gynna friluftslivet och den biologiska mångfalden.
- LIFE Taiga är ett femårigt projekt som syftar till att med medfinansiering från EU genomföra kontrollerade naturvårdsbränningar i över 2000 hektar barrskog i 14 län. I Södermanland är det aktuellt att bränna i sex områden. Hittills har naturvårdsbränningar genomförts i tre naturreservat i länet med naturvärden som gynnas särskilt av återkommande bränder.
- Länsstyrelsen har bedrivit fornvårdsarbete på ett gravfält, hållristningar och en kapellruin. Fornvårdsarbetet bidrar till friluftslivet genom att tillgängliggöra miljöerna för människor, till exempel genom skyltning.
- Länsstyrelsen har fastställt åtagandeplaner avseende skötseln för betesmarker och slåtterängar inom miljöersättningen. Totalt har det 2015-2017 fastställts närmare 1000 åtagandeplaner. Dessa åtagandeplaner har till 40 procent fastställts utifrån ett fältbesök.

Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Södermanlands åtgärdsprogram kopplat till miljömålsarbetet kallas Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö. Det arbetades fram i bred samverkan i länet under 2013-2015. Programmet gäller till 2020 och innehåller cirka 25 åtgärder. Det är flexibelt vilket innebär att åtgärder kan avslutas och läggas till under hela perioden fram till 2020.

Uppföljningen av arbetet inom åtgärdsprogrammet under 2016 visade att arbetet är påbörjat i 83 procent av åtgärderna och i 45 procent av åtgärderna har man kommit mer än halvvägs. De vanligaste åtgärderna är informationsinsatser och framtagande av olika kunskapsunderlag. Den samlade uppföljningen av programmet för 2017 kommer att göras i början av 2018. Flera åtgärder i programmet genomförs av andra aktörer än Länsstyrelsen. Länsstyrelsen är dock också aktiv i många åtgärder. Nedan redovisas resultat från åtgärder i programmet där Länsstyrelsen har ett ansvar, antingen som huvudansvarig eller samordnande.

- *Minimeringsmästarna Nyköping-Trosa*
Inom ramen för arbetet med Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö har Länsstyrelsen tillsammans med Nyköpings och Trosa kommuner samt Nyköpingshem startat projektet Minimeringsmästarna. Syftet är att skapa medvetenhet om hushållens roll och möjlighet till att bidra till att minska avfall och därmed miljöpåverkan. Drygt 20 hushåll har anmält sig till projektet. De flesta är barnfamiljer som bor i villa eller radhus. Under projektets gång kommer regelbundna träffar att ordnas med olika teman – textil, kemikalier, delningsekonomi, matsvinn och hållbar konsumtion. Vid varje träff ordnas föreläsningar som är öppna för allmänheten. Projektet pågår fram till hösten 2018. Länsstyrelsen är samordnande i projektet.
- *Vindkraft Öst*
Länsstyrelsen deltar i projektet Vindkraft Öst som leds av Energikontoret i Mälardalen. Syftet med projektet är samverkan, kunskapsuppbyggnad och kartläggning av nuläget bland annat i enlighet med RB 1:16. Ett konkret mål med projektet är att skapa en arbetsgrupp med god förankring i länet som kan fungera som en kompetensresurs för vindkraftsfrågor. Under 2017 har Länsstyrelsen deltagit i att utforma en undersökning riktad till kommunerna om nuläget för vindkraft i länet.

- *Vattenveckan*
Länsstyrelsen samordnar varje år Vattenveckan i Sörmland. Syftet med vattenveckan är att åstadkomma ett kunskapslyft kring vatten. Vi vill synliggöra vatten som resurs och lyfta behovet av att uppnå god status i våra vatten. Många kommuner och intresseorganisationer deltar i veckan. På olika platser i länet bjuds det på aktiviteter med anknytning till vatten, exempelvis vattendragsvandringar, visningar av vattenprojekt, studiebesök, vattenprovtagning, utställningar, seminarier, föreläsningar och guidningar. Exempel på inslag 2017 är vattendragsvandring och visning av reningsverk.
- *Kretsloppstänk i kommunernas VA-arbete*
En åtgärd handlar om att öka kretsloppstänket i VA-arbetet, för att utnyttja näringsämnen och minimera spridning av giftiga ämnen. Under året har en folder som beskriver vikten av avlopp i kretslopp och som ger goda exempel tagits fram. Länsstyrelsen har samordnat en arbetsgrupp bestående av kommuner och intresseorganisationer. Foldern har arbetats fram i gruppen.
- *Vattenkansli Sörmland*
Åtgärden syftar till att sammanföra, effektivisera och finansiera vattenarbetet. Den har integrerats i ansökan och arbetet med LIFE IP Rich Waters där Länsstyrelsen deltar. (se ovan under avsnittet om samordning med mera).
- *Skyddsvärda träd*
Länsstyrelsen arbetar tillsammans med bland annat WWF med frihuggning och inventering av skyddsvärda träd både i naturreservat och utanför.
- *Kunskapsspridning kring friluftsliv och skyddsvärda träd*
Länsstyrelsen har under året inom arbetet med friluftslivsuppdraget samlat länets berörda aktörer till en stor tankesmedja för friluftsliv. Med utgångspunkt i konferensen har ett regionalt friluftslivsnätverk startats med deltagande från kommuner, organisationer och näringsliv. Man arbetar till exempel med tätortsnära natur, och att koppla friluftsliv till besöksnäringen. (se nedan angående regleringsbrev 27)
- *Naturguidningar*
Länsstyrelsen tar varje år tillsammans med Studieförbundet fram ett program med utåtriktade naturguidningar. (se redovisningen av uppdrag 1:23)
- *Kartläggning potentialer förnybar energi*
Energikontoret i Mälardalen genomför på uppdrag av Länsstyrelsen en potentialstudie för restvärme i Södermanland under 2017. Syftet med studien är att identifiera outnyttjade restvärmeflöden från industrin samt bedöma potentialen för att utnyttja dessa flöden. Flertalet av de företag som kontaktats inom studien har sagt att de vill ha mer information och dialog kring ett möjligt restvärmeutnyttjande.
- *Årlig energi- och klimatdag*
Årlig energi- och klimatdag genomfördes i år som en del av Sörmlandsdagen. (se avsnittet om Klimat och energi.)
- *Kompetensutveckling upphandling*
Under året ordnades en kompetensutvecklingsdag med rubriken Upphandling och giftfri miljö, i samarbete med Kemikalieinspektionen och Upphandlingsmyndigheten.

När åtgärdsprogrammet togs fram bildades fyra arbetsgrupper med bred representation från länets aktörer. Länsstyrelsen ansvarar för att arbetsgrupperna drivs vidare. Den 1 juni ordnades ett möte för grupperna med fokus på energi- och klimat samt miljögifter.

Genom arbetet med Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö har ett systematiserat arbetssätt skapats för det regionala miljömålsarbetet. Arbetet inom åtgärdsprogrammet är ett stöd för kommuner, näringsliv och andra aktörer i länet inte bara genom de teman och konkreta åtgärder som tas upp, utan också genom att det finns en struktur med arbetsgrupper, Miljö- och klimatrådet och arbete kring enskilda åtgärder.

Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö har också underlättat integreringen av miljömålsarbetet i Länsstyrelsens övergripande verksamhetsplanering genom att många åtgärder i programmet berör Länsstyrelsen.

- Länsstyrelsen har tillsammans med Eskilstuna kommun tagit fram en rapport om Södermanlands livsmedelsförsörjningspotential. Länsstyrelsen stödjer och deltar i det regionala arbete som sammanfattas under rubriken Stolt mat i Sörmland. I arbetet, som är ett samverkansprojekt mellan många aktörer, träffas deltagarna inom flera olika teman som t.ex. handlar om att stärka lokala producenter och att arbeta med de offentliga måltiderna. Inom Stolt mat har en gap-analys tagits fram som visar på möjligheter för livsmedelsproduktion i Södermanland.
- I samråd kring översiktsplaner lämnar Länsstyrelsen synpunkter om hur miljömålen bör beaktas i översiktsplaneringen. Ett etablerat arbetssätt finns för detta. Miljömålsfunktionen på länsstyrelsen deltar i det interna arbetet med att se över den sammanfattande redogörelse som Länsstyrelsen bistår kommunerna med.

Länsstyrelsen har under året samverkat med Regionförbundet i deras uppdrag att ta fram en handlingsplan för att integrera miljö och klimat i tillväxtarbetet. Länsstyrelsen har medverkat som kompetensresurs inom miljö och klimat, deltagit i möten och lämnat förslag till åtgärder. Beslut har tagits om att fortsätta samverkan under genomförandet av handlingsplanen. Resultatet av samverkan kring handlingsplanen är att åtgärder finns med som kopplar till underlag som Länsstyrelsen tagit fram inom klimat- och energiområdet, till exempel potentialstudie för spillvärme.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.22

Länsstyrelserna ska redovisa arbetet med att identifiera förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag samt en uppskattning i tid om när områden är aktuella för bidrag.

Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har informerat om det statliga bidraget som kan ges vid byggande av bostäder inom förorenade områden till länets kommuner. En lista över identifierade områden har också tagits fram.

Informationsvägarna har varit via epost, möten och informationsträffar. Länsstyrelsen har även hänvisat till information på Naturvårdsverket webbplats. Målgruppen för ovanstående aktiviteter har varit kommunernas miljökontor-, planhandläggare- samt handläggare vid exploateringsavdelningarna. Även kommunalråd och kommunchefer har informerats om bidraget vid olika möten med till exempel länsledningen.

Kommunernas miljökontor har informerats via epost samt vid tillsynsvägläsningssträffar som arrangerats av länsstyrelsen. Kommunernas planhandläggare har fått information via epost samt vid möten som arrangerats av länsstyrelsens planenhet. Kommunernas exploateringsavdelningar har informerats via epost. Samtliga parter har även fått inbjudan om att delta på träffar där Naturvårdsverket varit med och informerat om bidraget, bilaga 1. Information har även lämnats om det statliga bidraget vid genomgång och kvalitetssäkring av bostadsmarknadsenkäten (BME 2017) vid besök hos respektive kommun i länet.

Regionförbundet har i samarbete med kommunerna tagit fram en översikt över områden som planeras för bostadsbyggande fram till 2030. Länsstyrelsen har också fått tillgång till ett

kartsikt som redovisar områdena i detalj. Dessa områden har samkörts med förorenade och potentiellt förorenade områden i länet.

Sammanställning resulterade i att 387 objekt från EBH-stödet (länsstyrelsernas databas över förorenade och potentiellt förorenade områden) hamnade inom områden som planeras att bebyggas med bostäder. 166 av dessa objekt ligger inom områden som planeras att bebyggas på kort sikt (innan 2020) och 221 av objekten inom områden som planeras att bebyggas på lite längre sikt (innan 2030), bilaga 2.

För att objekt ska kunna tilldelas statliga bidragsmedel måste de uppfylla Naturvårdsverkets bidragsvillkor. Det har inte klargjorts ännu hur objekten i ovan nämnda lista uppfyller dessa villkor. Kommunerna i egenskap av huvudman har inte lämnat in några ansökningar för detta bidrag ännu till Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Regleringsbrevsuppdrag 1.23

Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt och vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat samt insatser för artbevarande. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur, anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Naturvård

Områdesskydd

Skydda värdefulla naturområden

Länsstyrelsen har i enlighet med regleringsbrevsuppdrag 1:23 i samband med medelsfördelningen prioriterat arbetet med:

- bevarande av skogar,
- bevarande av marina miljöer,
- regleringsuppdrag inom Natura 2000.

Bevarande av skogar

Inom arbetet med att bevara skogar har Länsstyrelsen valt att särskilt prioritera säkerställande av skogsmark för kommande skyddsbeslut liksom att fatta beslut om nya naturreservat. Vi har lyckats väl med denna prioritering. Från Naturvårdsverkets anslag för skydd av natur har 32,25 miljoner kronor betalats ut för överenskommelser om intrångsersättningar. Förhandlingarna slutfördes under året för tre områden med tillsammans cirka 156 hektar skogsmark. I reservatsarbetet koncentrerar Länsstyrelsen områdesskyddet till de värdefullaste objekten och vi arbetar i enlighet med länets strategi för formellt skydd av skog. Vi arbetar även systematiskt och dialoginriktat gentemot större markägare för att nå effektivitetsvinster i verksamheten.

Under året har Länsstyrelsen tilldelats extra bidrag från Naturvårdsverkets anslag 1:15 för att slutföra ärenden och besluta om naturreservat där markersättningar sedan tidigare betalats ut. Detta har bland annat resulterat i att Länsstyrelsen fattat beslut om fem nya naturreservat. Dessa reservat omfattar en total areal om 565 hektar varav cirka 500 hektar skogsmark. Tre av dessa reservat är dessutom relativt stora och framhållas bör det vildmarksbetonade

reservatet Vargmossarna som omfattar 300 hektar. Länsstyrelsen har i arbetet med att fatta beslut även prioriterat sådana områden där ärendena varit öppna under många år och där stora belopp för markersättning utbetalats flera år bakåt i tiden. Om resursförstärkning även tillkommer 2018 beräknar vi att kunna fatta beslut om 8–10 nya naturreservat 2018.

I länet finns för närvarande 25 naturreservatsobjekt där ersättningsfrågan är löst men där Länsstyrelsen inte fattat beslut. Sju av dessa områden är så kallade ESAB-områden. ESAB står för ”Ersättningsmark i Sverige AB” vilket är ett helstatligt bolag under Finansdepartementet. Bolaget tillkom för att hantera de fastigheter från Sveaskogs innehav som ska bytas mot naturreservatsmarker hos de stora skogsbolagen i Sverige. Naturvårdsverket har förhandlat centralt med för vår del Holmen Skog. Det innebär i korthet att Holmen Skog avstår ägandet av dessa sju områden mot att ersättningsmark erbjudits i andra delar av landet. För dessa sju områden inväntar Länsstyrelsen fastighetsbildning hos lantmäteriet, som ännu inte är klar.

Länsstyrelsen är fortsatt delaktig i ett länsöverskridande samarbetsprojekt kring Hjälmarens lövskogar, där flera arbetsmöten samt två externa exkursioner för olika markägarkategorier genomförts. Projektets syfte är att den stora lövskogsarealen vid Hjälmaren ska behållas i produktionsskogslandskapet liksom inom skyddade områden. Eftersom många arter är beroende av stora sammanhängande lövskogslandskap kan sådana arter fortsatt överleva i Hjälmarskogarna om andelen lövskog inte minskar. En karaktärsart i området är den sällsynta mindre hackspetten som i hjälmarlandskapet har haft en relativt stark population.

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med Nya Komet i enlighet med uppdrag från regeringen. Uppdraget innebär att markägare ska kunna ta initiativ till skydd av skog. Syftet är att skapa större förståelse för och förbättra dialogen kring skydd av skog och annan natur framförallt med olika markägarekategorier. Samordning kring uppdraget har skett med Skogsstyrelsen och med Länsstyrelsen i Örebro län. För närvarande har Länsstyrelsen fått in fyra ansökningar om områdesskydd från privata markägare. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har tillsammans gjort en bedömning av de inkomna intresseanmälningarna och för två av dessa områden är nu reservatsärenden påbörjade. För det ena är inträngsersättning utbetald och för det andra är en värdering gjord. Dessa två områden omfattar totalt ca 200 ha.

Under 2017 har Länsstyrelsen intensifierat arbetet med att ta fram ett nytt beslut och ny skötselplan för länets till landarealen största naturreservat, Nynäs. Stor vikt har i det arbetet lagts vid att identifiera de värdekärnor som finns i skog, odlingslandskap och vattenmiljöer. Ett flertal möten och fältbesök har genomförts med Sörmlands läns Landsting, som är fastighetsägare och förvaltare av reservatet. En förhandling är inledd med fastighetsägaren om inlösen av värdefull skogsmark inom det befintliga reservatet, men som inte varit skyddad enligt det tidigare beslutet.

Bevarande av marina miljöer

Under 2017 har förberedande arbete genomförts för tre planerade reservat med marina syften och föreskrifter. Under året har beslutet för det marina naturreservatet Tyvudden vunnit laga kraft. Det stora marina inventeringsprojektet ”Marin inventering i BSPA (Baltic Sea Protected Area), Fifång – Askö – Hartsö” har genomförts med stöd av finansiering från Havs- och Vattenmyndigheten. Inventeringsprojektet, som omfattar åren 2015 – 2017, utmynnar i värdefulla beskrivningar och naturvärdesbedömningar av värdekärnor i marin miljö. Underlagen kommer att användas i Länsstyrelsens fortsatta arbete med marint områdesskydd. Under året har dessutom ett nytt stort inventeringsprojekt, ”Marin naturvärdesinventering i Södermanlands län” startats upp med hjälp av bidrag från Havs- och vattenmyndigheten. I och med den satsningen kommer det att finnas tillgång till värdefull information om var och i vilken utsträckning det förekommer höga marina naturvärden inom Södermanlands hela marina område.

Regeringsuppdrag om Natura 2000

Arbete med regeringsuppdraget att redovisa skyddsarbetet med länets Natura 2000-områden har varit intensivt och även här har Länsstyrelsen erhållit bidrag ur anslaget 1:15 för resursförstärkning för uppdatering av bevarandeplaner. I arbetet med att uppdatera befintliga bevarandeplaner för Natura 2000-områden har Länsstyrelsen under året tagit fram färdiga bevarandeplaner för 50 av länets 197 Natura 2000-områden. Dessa har fastställts i slutet av 2017. I och med det arbetet finns 143 uppdaterade bevarandeplaner tillgängliga.

Minskad ärendebalans

Antalet öppna ärenden avseende bildande av naturreservat har minskat under året. Ett ökat fokus och fler anställda handläggare har inneburit att fem beslut om reservat har fattats. Detta har medfört att tre av de äldsta ärendena har avslutats men nya ärenden har tillkommit. En bra grund har lagts så att ärendebalansen kan minska kommande år.

Naturvårdsarbetet i god dialog

Nya områdesskydd bildas alltid i nära samarbete med markägare och övriga sakägare. Länsstyrelsen eftersträvar att processen sker i en god och öppen dialog och bedömer att förhandlingsarbetet i allmänhet fungerar bra liksom stödet från nationellt upphandlade värderare och förhandlare. Länsstyrelsen bedriver också ett mycket omfattande dialogarbete i hela förvaltningen av skyddade områden där vårt system med naturvårdar samt skötselråden för Ridö-Sundbyholm och Tullgarn är de som är mest formaliserade. Länsstyrelsen använder också naturum Stendörren och verksamheten där för att föra en kontinuerlig dialog med medborgarna i form av samtal, utställningar och enkäter. Vid ett programråd medverkar berörda organisationer till att utforma naturums program.

Inom LIFE-projekten sker ett mycket omfattande förankringsarbete med markägare, både privata och offentliga. Länsstyrelsen satsar mycket på att informera både allmänhet, myndigheter och markägare i samband med stora restaureringar och naturvårdsbränningar. I åtgärdsprogramsarbetet för hotade arter sker en fortlöpande dialog med markägare i samband med åtgärder. Även andra myndigheter kontaktas inom samrådsprocesser, till exempel Trafikverket, Svenska kyrkan och Fastighetsverket i åtgärdsprojekt som rör deras markinnehav eller i de projekt vi driver tillsammans med dem.

Arbete med artbevarande genom handläggning av artskydd i skogen

Länsstyrelsen har tillsammans med Skogsstyrelsens distrikt avslutat ett arbete med regional anpassning av de riktlinjer som nu finns framtagna gemensamt av Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och länsstyrelserna. Arbetet med att ta fram denna anpassning innebär att det nu finns en lista, med de arter som förtecknas i bilaga 1 till Artskyddsförordningen, anpassad till länet. Listan redovisar de olika arternas status i länet och om arterna har en gynnsam bevarandestatus samt vilka försiktighetsmått som kan krävas vid avverkningar som riskerar att negativt påverka de olika arterna. Avsikten är också att utveckla rutinerna för samarbete mellan myndigheterna vid handläggning av ärenden som omfattar artskyddsfrågor.

Förvaltning av värdefulla naturområden

Merparten av Länsstyrelsens ordinarie medel inom förvaltningen av skyddade områden går till de fasta åtaganden som Länsstyrelsen har. Hit hör främst löner till anställd personal, medfinansiering till LIFE-projekt, ersättning för bete samt djurtransporter och naturvårdskap i skyddade områden. Skärgårdens reservat och övriga besöksintensiva reservat är resurskrävande och där läggs en stor del av tillgängliga medel på renhållning och friluftslivsanordningar. Den statliga satsningen på naturvård och medfinansieringen från EU i projekten LIFE Taiga och LIFE Coast Benefit har gjort det möjligt att också satsa på flera

värdehöjande åtgärder. Ramavtal med regionala leverantörer används i stor utsträckning för genomförandet av skötseln av naturreservaten.

Länsstyrelsen använder sig också av naturvårdskap, vilket innebär att en person eller organisation med lokal förankring i bygden är arvoderad av Länsstyrelsen. Naturvärden har bland annat i uppdrag att informera naturreservatsbesökarna om ett visst reservat, underhålla anordningar och utföra viss renhållning. Under året har Länsstyrelsen anlitat cirka 20 personer eller organisationer för ett sådant uppdrag. Naturvårdskap finns framför allt i sådana reservat som är särskilt besöksintressanta i länet, till exempel Södermanlands skärgård och Mälaren.

Förvaltningsarbetet har i huvudsak bedrivits i enlighet med den inriktning som arbetades fram i mål- och strategidokumentet Värna Vårda Visa. Programperioden för Värna Vårda Visa sträckte sig fram till 2016 men inriktningen för programmet är välgrundad och välavvägd. De övergripande prioriteringarna gäller fortfarande och berör såväl flera miljökvalitetsmål som friluftsmål:

- Skötsel av prioriterade naturtyper och arter
- Basnivå i alla skyddade områden
- Fastighetsförvaltning
- LIFE-projekt
- Tillgänglighet
- Uppföljning

Skötsel av prioriterade naturtyper och arter

Såväl den regionala som den nationella miljömålsbedömningen för miljökvalitetsmålen ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Ett rikt djur och växtliv” visar att målen inte kommer att kunna nås till 2020. Båda målen visar också att utvecklingen i miljön har en negativ riktning. Många av de skötselåtgärder som Länsstyrelsen genomfört har därför dessa mål i fokus. De skötselåtgärder som utförts i särskilt värdefulla delar av odlingslandskapet i Södermanlands län består till största delen av löpande skötsel av slåtterängar och betesmarker, men Länsstyrelsen har också satsat på att restaurera artrika gräsmarker. I fem rikkärr och i cirka tio fastmarksängar har Länsstyrelsen slåtrat med lie eller motormanuell slåtterbalk. Åtta helt nya slåtterängar om sammanlagt cirka sexton hektar har restaurerats och kommer i fortsättningen att hävdas med lie eller motormanuell slåtterbalk. I ytterligare två befintliga rikkärr har Länsstyrelsen utökat slåtterytan med sammanlagt 0,5 hektar. Sex skyddade områden med strandängar har restaurerats till en yta av sammanlagt cirka 17 hektar.

Cirka 15 kilometer nytt stängsel har satts upp i tolv skyddade områden. Det rör sig om färstängsel med eller utan eltråd, klassiskt elstängsel, insultimber samt rovdjursavvisande stängsel.

I projektet LIFE Coast Benefit har Länsstyrelsen fortsatt att restaurera skogsbeten på Askö, Rågö, Borgmästarholmen och Strandstuviken. Skogsbetesåtgärderna har omfattat en yta om cirka 180 hektar. På Askö har 1,5 kilometer brukningsväg anlagts vilket kommer underlätta framtida skötsel på ön. Länsstyrelsen har anlitat lokala arrendatorer och jägare för att bekämpa mink i skärgården. Med hjälp av fällor och med jakt med vapen och hund har ett 20-tal minkar fällts. Insatsen är viktig för att gynna fågelhäckningen i skärgården.

Arbetet med restaureringar av länets skogliga naturreservat har fortsatt, med framförallt röjningar för att gynna tall och lövträd, skapa mer död ved och på sikt få en mer varierad åldersfördelning och trädslagssammansättning. En stor insats har gjorts i norra delen av Askö naturreservat där Länsstyrelsen huggit fram gläntor och friställt närmare tusentalet ekar och tallar (skyddsvärda träd, ”efterträdare” samt blivande värdeträd).

Under året har reservatsförvaltningen samarbetat med Skogsstyrelsens arbetsmarknadslag, som genomfört en lång rad angelägna åtgärder inom skyddade områden. Det har varit åtgärder i såväl betes- och slättermarker som skogsområden, som ofta handlat om rishantering och andra manuella insatser som behövts efter maskinella åtgärder eller insatser av upphandlade entreprenörer.

Basnivå i alla skyddade områden

Med basnivå innebär att skyddade områden ska vara gränsmarkerade och ha en informationsskylt på plats. Länsstyrelsen har markerat cirka tolv kilometer gränser i tre reservat som tidigare inte varit gränsmarkerade. Cirka tio nya reservatsskyltar med information om natur- och friluftslivsvärden har tagits fram under året, dessutom har vi vid behov tagit fram tillfälliga skyltar som informerar om åtgärder som pågår samt satt upp olika informationsskyltar om natur, kultur och miljöer i den sörmländska skärgården.

Fastighetsförvaltning

Länsstyrelsen förvaltar statens fastigheter i skyddade områden. Vår byggnadsinventering ligger till grund för arbetet med fastighetsunderhållet i dessa områden. Inom byggnadsparken som består av 120 byggnader och ett 40-tal anläggningar har i år minst 16 procent av dessa byggnader och anläggningar fått väsentligt underhåll. Ett skärgårdshemman i Mälaren avyttrades under året och ett dubbelbåthus på Lacka har avstyckats. Bland fastighetsåtgärderna kan i övrigt nämnas alla de åtgärder som Länsstyrelsen gjort på både mangårdsbyggnader och ekonomibyggnader i Lacka naturreservat, åtgärder för vattenförsörjning och djurhållning i Rågö naturreservat samt det stora arbete som lagts ned på att förnya villkor för arrendet i Askö naturreservat.

LIFE-projekt

Länsstyrelsen har fortsatt att arbeta inom LIFE-projekten LIFE Coast Benefit och LIFE Taiga. Inom LIFE Coast Benefit har Länsstyrelsen genomfört en rad restaureringsinsatser i Natura 2000-områden i Östersjöskärgården (stängsling, betesmarksrestaurering, friluftslivsinsatser, informationsinsatser med mera). Inom LIFE Taiga har ingen naturvårdsbränning genomförts i år, men noggrann planering har genomförts för kommande bränningar.

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar bland annat om att besökare ska kunna tillgodogöra sig information om skyddade områden, kunna ta sig ut till och uppleva naturreservaten och kunna nyttja anordningar på platsen. Detta område berör flera av friluftsmålen, framförallt ”Skyddade områden som resurs för friluftslivet” och ”Tillgänglig natur för alla”.

Länsstyrelsen har under året fortsatt samarbetet med Handikappföreningarna Södermanland (en paraplyorganisation för funktionshindersrörelsen i Södermanland). Tanken är att under kommande år arbeta tillsammans med föreningen för att göra fler naturreservat tillgängliga för personer med funktionshinder. Samarbetet med Handikappföreningarna har lett till att funktionshinderfrågorna har lyfts inom hela reservatsarbetet. Handikappföreningarna har också sökt och beviljats LEADER-medel för att göra tillgänglighetsåtgärder i Kalkbro naturreservat (i samarbete med Länsstyrelsen) samt för att anordna natur- och friluftaktiviteter för sina medlemmar.

Länsstyrelsen har under hösten skrivit reservatstexter till den nya länsstyrelsegemensamma webbplatsen som ska lanseras under 2018. Texterna till ett åttiotal naturreservat har omarbetats enligt en mall där klarspråk, tillgänglighet och besöksvärden har varit i fokus. Länsstyrelsen har också arbetat med att ta fram nya texter till en utflyktsguide till besöksvärda natur- och kulturområden i länet. Även här har Länsstyrelsen ett stort fokus på klarspråk och tillgänglighet.

I sju naturreservat har vandringsleder anlagts till en sträcka av cirka elva kilometer. Vandringslederna är framförallt i form av så kallade "rundslingor" där besökarna på ett enkelt sätt kan uppleva och upptäcka naturreservaten. I ett naturreservat har en parkering anlagts. I det besöksintensiva naturreservatet Kalkbro har klippväggarna i det övergivna kalkbrottet säkrats upp med hjälp av bergsklättrare. De har skrotat ner sten och löst material från klippväggarna med hjälp av järnspett. Den sammanlagda massan som togs ner i åtgärden är uppskattningsvis 30-50 kubikmeter, material som annars riskerat att falla och skada besökare. Efter åtgärden kan hela kalkbrottet hållas öppet för besökare.

Uppföljning

Inom uppföljningsarbetet har cirka 15 betesmarker i skyddade områden följts upp med avseende på kärlväxtfloran, besöksräkning har genomförts i fyra naturreservat och inom LIFE Taiga har skalbaggsfaunan undersökts på två brandfält: Ormsjöbergen och Fräkenkärret. I flera reservat har skyddsvärda träd inventerats och mätts in med GPS. Underlaget kommer att användas för att planera framtida skötselinsatser. Naturvårdsverkets GIS-verktyg SkötselDOS har använts i stor utsträckning för att dokumentera och planera åtgärder samt för att lägga in och uppdatera status på anordningar i naturreservaten.

Information

Länsstyrelsen har regelbundet lagt upp aktuella nyheter om naturreservat, naturvårdsåtgärder, friluftsliv på vår webbplats (www.lansstyrelsen.se/sodermanland samt på Facebook), samt använt Länsstyrelsens tidskrift "Aktiv Landsbygd" för att nå ut med naturvårdsfrågor till länets lantbrukare. Länsstyrelsens arbete med förvaltning av skyddade områden och de insatser som gjorts där har också resulterat i ett flertal artiklar i lokalpress.

Artbevarande genom åtgärdsprogram för hotade arter

Huvudprioriteringarna i arbetet med hotade arter har under året varit skyddsvärda träd, fältgentiana, trumgräshoppa, skräntärna, mal och tjockskalig målarmussla.

Arbetet med skyddsvärda träd är av mycket stor betydelse för biologisk mångfald i landskapet, då en stor mängd hotade arter är knutna till grova träd.

Fältgentiana är en prioriterad art då förekomsten i länet är en viktig del av den nationella populationen. Den är också på stark tillbakagång och har inte prioriterats i tidigare arbete.

Trumgräshoppa, skräntärna, mal och tjockskalig målarmussla har viktiga populationer i länet, och vi är nationella koordinators för de åtgärdsprogrammen. Kunskaps- och metodutveckling är därför en viktig del i arbetet med dessa arter.

I arbetet med hotade arter samordnar och samverkar Länsstyrelsen med ideella föreningar, kommuner, län och andra myndigheter.

Arbetet består av både nationell koordinering och genomförande av åtgärder lokalt.

Nationell koordinering

Trumgräshoppa: En nationell träff för länsstyrelser och andra berörda aktörer har hållits för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och för att diskutera metodutveckling inom programmet.

Skräntärna: Den trettonde skräntärneträffen hölls i samarbete med Länsstyrelsen i Uppsala. Bland annat medverkade minkjägare, länsstyrelser, Skärgårdsstiftelsen, Naturhistoriska riksmuseet, ideella ornitologer och SOF (Sveriges Ornitologiska Förening).

Arbete med slutredovisningen pågår och är i slutfasen. Samarbetet med SOF för övervakning genom ringmärkning och kameraövervakning pågår.

Stortapetserarbi, storkägelbi och thomsonkägelbi: Inga mer omfattande nationella koordineringsinsatser har genomförts under året. Ingen ny Bilaga 1 är framtagen ännu. Vi ser stor potential i att samordna flera av bi-programmen som delvis har samma problemställningar.

Skalbaggar på nyligen död tallved: Inga större nationella koordineringsinsatser har genomförts under året.

Mal: Under året har beredning av remissvar skett och arbetet fortsatt med framtagande av åtgärdsprogrammet, vilket fastställdes av Havs- och Vattenmyndigheten 2017-11-21.

Tjockskalig målarmussla: Inventering av nya lokaler i Östergötlands-, Örebro- och Södermanlands län har upphandlats i samarbete med de övriga länen. Nya fynd av arten gjordes i alla länen.

Genomförande av åtgärder

Inom arbetet med *skyddsvärda träd* har cirka 300 skyddsvärda träd frihuggits från igenväxande träd och buskar. Arbetet uppmärksammades nationellt i ett inslag i programmet "Sverige idag" (<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/frihuggning-av-ekar-for-biologiskt-mangfald>).

En stor inventering av länets lokaler för *fältgentiana* har genomförts. Fältgentianan återfanns på 38 av 75 besökta lokaler.

Åtgärder har också genomförts för *mosippa, vildbin och skalbaggar på äldre död tall*. Inventeringar och/eller rapporter har tagits fram för *ängssvampar, skalbaggar på äldre död tall, finnögontröst, svartfläckig blåvinge, fetörtsblåvinge och rödlistade taggsvampar*.

För **mal** har ett samarbetsprojekt med SLU Aqua inletts, där två olika undersökningar med fokus på mal genomförts i Båven: Beteendestudie med sonarkamera och radiotelemetri samt inventeringsförsök med elfiskebåt. Undersökningarna är sammanfattade i rapporten Mal i Båven 2017. Undersökningarna uppmärksammades av Sveriges Radio P4 Sörmland (<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=87&artikel=6751174>).

För mal har även provfiske enligt fastställt övervakningsprogram genomförts.

Återintroduktion av totalt 200 *tjockskaliga målarmusslor* har genomförts i de översta delarna av Vedaån. LIFE-projektet Målarmusslans återkomst (uc4life), som pågått 2012–2016, har slutredovisats till EU.

Inventering av *sjönajas* har genomförts i sjön Södra Kärrlången. Sjönajas finns i fyra sjöar i hela Sverige och uppskattningsvis 80% av landets population finns i Södra Kärrlången.

För *spetsnate* har uppföljning av den flytt som gjordes 2016 genomförts. Rensning av igenväxningsvegetation har genomförts i branddamm med spetsnate.

Friluftsliv

Länsstyrelsen anställde en samordnare för uppdraget Friluftsliv vid årets början. Länsstyrelsen har kartlagt vad olika enheter och funktioner arbetar med när det gäller friluftslivsarbetet. I samband med det arbetet presenterades friluftslivsuppdraget både internt inom Länsstyrelsen och externt hos kommuner, Regionförbundet Sörmland, STUA, Sörmlands turismutveckling AB, med flera organisationer. Ett internt friluftsnätverk med representanter från Länsstyrelsens alla enheter har bildats för att integrera friluftslivsarbetet i hela Länsstyrelsens verksamheter.

I början av året anordnade Länsstyrelsen en regional tankesmedja för friluftsliv. Ett hundratal deltagare från kommun, föreningar och olika organisationer fick lyssna på föreläsningar om friluftsliv i samhällsplanering, friluftsliv och folkhälsa och även få ta del av goda lokala exempel och vilka möjligheter det finns att söka medel för olika åtgärder.

Efter den regionala tankesmedjan bildades ett externt frilufts nätverk med representanter från bland annat kommuner och föreningar. Det externa nätverket har haft två träffar där idéer och tankar har utbytts.

Friluftslivssamordnaren har medverkat i redigeringen och uppdateringen av den sammanfattande redogörelse inför kommunernas aktualitetsprövning av översiktsplaner. Friluftslivet finns även representerat i projektet ”social hållbarhet inom samhällsplanering”.

Lokala naturvårdsprojekt, LONA

I mars beslutade Länsstyrelsen om LONA-bidrag på knappt 725 000 kronor till sex nya naturvårdsprojekt i länets kommuner. Flera av årets projekt bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.

För att nå med information till kommunrepresentanter från olika sektorer och flera lokala aktörer fanns LONA med som en punkt i programmet vid den tankesmedja för friluftsliv som Länsstyrelsen arrangerade. Information om LONA har också skett vid andra möten mellan länsstyrelsen och kommunerna.

Naturum

Naturum Stendörren har under säsongen haft nästan 18 000 besökare. Antalet erbjudna programpunkter (bemannad naturvägledning i form av guidningar och barnaktiviteter med främst egen personal samt filmvisning) har varit ungefär detsamma som året innan men glädjande nog har antalet deltagare i dessa programpunkter ökat med hela 22 procent. Av de programpunkter som naturum arrangerar på regelbunden basis med egen personal är det två per dag som riktar sig främst till barn och två som riktar sig främst till vuxna. Även delar av naturums övriga programpunkter och utställning är riktade specifikt till främst barn.

Naturum har under året tagit emot 1062 elever inom skolverksamheten vilket är en ökning med 40 procent jämfört med året innan. Ökningen beror på den riktade satsning för att nå den nya målgruppen Sfi-klasser (Svenska för invandrare) som naturum under 2017–2018 genomför inom ramen för projektet ”Naturum – en resurs för SFI”. Projektet finansieras delvis med regionala utvecklingsmedel. Genom att erbjuda kostnadsfri busstransport till naturum samt en för målgruppen skraddarsydd guidning med fokus på natur, naturvård, miljö och allemansrätt har naturum hittills besökts av 420 SFI-elever.

De samarbeten som naturum har med olika lokala aktörer, främst föreningar, resulterar varje år i flera programpunkter. Ett exempel är den årliga familjedagen, ett annat är den skärgårdsmarknad som anordnas varje sommar.

Grön infrastruktur – se nedan sep. uppdrag

Viltförvaltning

Väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har formulerat och genomfört flertalet mål som satts upp utifrån regleringsbrevets uppdrag 22.

Prioriterade områden

- Öka kunskapen om klövviltarterna och dess inverkan på varandra, landskapet samt skogs- och jordbruket. Exempel på aktiviteter är samförvaltningsplan för klövvilt samt ett dovhjortsprojekt.

Samförvaltningsplan för klövvilt

Länsstyrelsen har arbetat med att ta fram en samförvaltningsplan för klövvilt. Den ska bidra till en ökad förståelse för behovet av samförvaltning och diskussion kring olika klövviltsarters påverkan på varandra, landskapet samt jord- och skogsbruket. Arbetet har delvis utförts av en masterstudent under sin praktikperiod samt av Länsstyrelsens personal och viltförvaltningsdelegationens arbetsutskott. Arbetet att få fram en så bra och lättöverskådlig plan som möjligt har tagit längre tid än planerat men beräknas att vara klart senast våren 2018. Samförvaltningsplanen har diskuterats vid möten med viltförvaltningsdelegationen vid samförvaltningsplansmöte och beredningsmöte med viltförvaltningsdelegationens arbetsutskott. Synpunkter på planen finns noterade i viltförvaltningsdelegationens mötesprotokoll.

Projekt – dovhjort i samverkan

Inom dovhjortsprojektet har Länsstyrelsen deltagit vid Svenska Jägarförbundets trofédag på Virå bruk. Länsstyrelsen har genomfört ett utbildningsmöte som handlade om inventering och utarbetande av skötselplaner. Länsstyrelsen har deltagit i fältvandringar med tema skador i jordbrukslandskapet orsakade av dovhjort.

Utöver detta har information löpande skickats ut till medlemmar i dovhjortsprojektet via mejl.

Övrigt förvaltningsarbete med vilt

Viltförvaltningsdelegationen och älgförvaltningsgrupper

Länsstyrelsen har genomfört två protokollförda sammanträden med viltförvaltningsdelegationen (VFD). I samband med sammanträdena har länsstyrelsen genomfört utbildningsinsatser för delegaterna. Under 2017 har utbildningsinsatserna inriktats mot skarv och viltsjukdomar. Länsstyrelsen har mellan de fysiska mötena informerat VFD om aktuella frågor rörande vilt- och rovdjursförvaltning. Allt som har diskuterats och beslutats på mötena har sammanställts i viltförvaltningsdelegationens mötesprotokoll som har skickats ut till berörda och även lagts ut på Länsstyrelsens hemsida.

Länsstyrelsen har beslutat om 54 nya ledamöter till länets nio älgförvaltningsgrupper.

Befrielse fällavgift älg

Länsstyrelsen kan besluta om befrielse av fällavgift för älgar som har bedömts otjänliga av Länsstyrelsens utsedda besiktningsmän samt av polis och veterinär. Det har tagits fem beslut om befrielse av fällavgift.

Bidrag till älginventeringar och skjutbanor

Länsstyrelsen kan besluta om att betala ut bidrag ur älgvårdsfonden till inventering av älg samt till upprustning och modernisering av jaktskjutbanor. Två ansökningar från skjutbanor har inkommit och beviljats men inga ansökningar om investeringsbidrag har inkommit.

Skada på gröda orsakat av fredat vilt

Länsstyrelsen har tre besiktningsmän och de har under året utfört ett flertal besiktningar. Länsstyrelsen har totalt utbetalat 327 557 kronor fördelat på fyra utbetalningar för skadad gröda. Ersatta skador är till största delen orsakade av tranor. För att störa fredat vilt som orsakar skada på växande gröda har ny skrämselutrustning köpts in. Denna utrustning har vid ca 18 tillfällen lånats ut till skadedrabbade lantbrukare i länet.

Grågåsgruppen

Länsstyrelsen har genomfört två möten med ”grågåsgruppen” vid Sörfjärden, Eskilstuna. Arbetet med förebyggande arbete mot skador av fredat vilt fortsätter. Gåsåkeravtal har ingåtts för gäsabetesåker där länsstyrelsen, på ett begränsat område, lämnar bidrag med 10 000 kr per hektar och år fram till 2019. Handlingsplan för stora fåglar i Sörfjärden är i bruk.

Möten, utbildningar och föredrag

Länsstyrelsen har deltagit och hållit föredrag på flera olika möten och utbildningar. Syftet med detta har varit att höja kompetensen hos personalen och att utbilda/berätta för brukare om länsstyrelsens arbete i vilt- och rovdjursförvaltningen.

Skarv

Utmaningarna inom den regionala skarvförvaltningen är framförallt att förebygga skador orsakade av skarv och öka acceptansen för skarv. Arbetet med framtagning av förvaltningsplan skarv har påbörjats. Syftet är att ge vägledning till samhällsintressen som berörs av skarvförekomsten. En första presentation av arbetet har getts vid Viltförvaltningsdelegationens arbetsutskott den 25 oktober 2017.

Skyddsjakt på klövvilt

Länsstyrelsen har behandlat 68 ärenden rörande skyddsjakt på klövvilt som orsakar skada inom jord- och skogsbruk. Antalet skyddsjaktsärenden har mer än fördubblats jämfört med 2016. Merparten av ansökningarna berör skador på växande gröda orsakade av dovhjort under mars-april och kommer huvudsakligen från två områden med en lokalt mycket hög dovhjortstam. Vissa områden i länet har gles eller ingen förekomst av dovhjort.

Rörlig belysning

Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta om undantag från förbudet att använda belysning vid jakt efter djur som orsakar skada på mark med jordbruksgrödor. Länsstyrelsen har handlagt 40 ansökningar om rörlig belysning vid jakt efter vildsvin. Det är samma mängd beslut som 2016. Motsvarande ansökningar som handlagts avseende dovhjort är 24 och för kronhjort 13 vilket är mer än en fördubbling.

Skyddsjakt på övrigt vilt

Sex ansökningar om skyddsjakt efter storskarv har beviljats. Det har även beviljats två tillstånd till skyddsjakt efter vitkindad gås samt ett tillstånd om att använda lövblås vid jakt efter mink.

Rivning av bäverdämme eller hydda

Åtta stycken ärenden rörande rivning av bäverdämmen eller hyddor har handlagts. Bäverpopulationen fortsätter öka och därmed också antalet ansökningar om att riva dämmen som orsakar översvämningar, främst i stadsnära miljö. Två tillstånd om skyddsjakt på bäver har beviljats.

Rovdjursförvaltning

Väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har formulerat och genomfört flertalet mål som satts upp utifrån regleringsbrevets uppdrag 54.

Prioriterade områden

- Förbättra och utveckla metodiken för inventering av stora rovdjur
- Fortsatt arbete med att informera och utbilda berörda intressen i rovdjursfrågorna samt ha en god beredskap händelse av skador på tamdjur orsakade av stora rovdjur

Informations- och utbildningsinsatser

Länsstyrelsen har arrangerat ett informationsmöte om stora rovdjur för allmänheten för att informera och diskutera stora rovdjur och ersättningar och skadeförebyggande åtgärder. Informationsinsatserna har varit riktade mot både allmänhet och berörda organisationer.

I samband med en vargföringring var länsstyrelsen en aktiv part i ett lokalt möte i nybildat vargrevir tillsammans med fåravelsförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, LRF och Svenska Jägareförbundet, SJF.

Länsstyrelsen har deltagit på två samrådsmöten i älgförvaltningsområden och informerat om stora rovdjur. Syftet är att öka öppenheten kring rovdjursförvaltningen och viljan bland berörda att rapportera in spår och observationer av stora rovdjur.

Vid tre tillfällen har länsstyrelsen haft möte med skyddsjaktsorganisation i samarbete med Svenska Jägareförbundet.

I samband med påbörjad säsong har länsstyrelsen anordnat uppstartsmöten för besiktning på skadad gröda av fredat vilt och ett om inventering av stora rovdjur.

Länsstyrelsen har deltagit i viltförvaltkonferensen angående rovdjursförvaltning för att öka kunskapen om rovdjur och anpassa förvaltningen utifrån den senaste kunskapen.

Länsstyrelsen har löpande skrivit om aktuella rovdjurshändelser i Länsstyrelsens informationsblad "Aktiv landsbygd" som skickas ut till samtliga lantbrukare i länet. Dessutom uppdaterar Länsstyrelsen vid behov sin hemsida med aktuell rovdjursinformation.

Under Viltförvaltningsdelegationens två årliga sammanträden informeras, utbildas och diskuteras förvaltningen av de stora rovdjuren.

Södra Rovdjurs Förvaltnings Område (SRFO) i Sverige sammanträder två gånger om året. Då ser alla län i södra Sverige tillsammans över rovdjurspopulationerna och samarbetar för samsyn och bästa möjliga förvaltning.

Inventering av stora rovdjur

Två lodjursföringringar har säkrats (ett i länet och två som delas med grannlän). Inga kända revir av varg har identifierats under vintern 2016/2017.

Med hjälp av viltkameror, hittade Länsstyrelsen ett vargrevir med valpar. Bilderna visade ovanlig färg på valparna. Bland annat publicerades information om detta i Aktiv Landsbygd – hybrider 2017. Fyndet av valparna med ovanlig färg ledde till ett stort arbete med att säkerställa djurens genetiska ursprung. Vid analys av spillning visade det sig att valparna var en blandning mellan varg och hund. Länsstyrelsen beslutade om skyddsjakt efter samtliga hybrider mellan varg och hund samt eventuella vargar i området. Innan årsskiftet hade sju individer avlivats varav två konstaterades vara varg och fem hybrid mellan varg och hund. Jakten pågår till dess att samtliga individer som är blandning mellan varg och hund avlivats.

Länsstyrelsen har sökt och tilldelats medel för att utföra en utökad spillningsinventering. Spillning från varg kommer aktivt sökas och skickas in till analys. Resultaten av analyserna ska leda till ökad information om antalet och utbredning av vargar i Sverige.

Arbetet med inventering och kvalitetssäkring av övriga stora rovdjur sker löpande under vintern. Allmänheten har möjlighet att både rapportera och se andras rapporter på www.skandobs.se. Rapporterade observationer av stora rovdjur kvalitetssäkras av Länsstyrelsen.

Utbetalningar av bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skador orsakade av stora rovdjur

Länsstyrelsen har informerat om samt betalat ut bidrag till rovdjursavvisande stängsel. På blocklagd mark från Landsbygdsprogrammet har det beslutats om 440 500 kronor i bidrag och från Viltskadeanslaget har det beslutats om bidrag för 41 805 kronor för rovdjursavvisande stängsel runt icke blocklagd mark. Ersättning för rovdjursdödat tamdjur har utbetalts med 1 200 kronor.

Länsstyrelsen har haft beredskap klockan 8–22 alla dagar för att hantera eventuella rovdjursangrepp. Förordnade besiktningsmän har utfört ett antal besiktningsbesök av tamdjur som misstänkts angripits av stora rovdjur. Två angrepp har bekräftats av varg, och i samband med detta betalades ersättning på 1 200 kronor ut som ersättning för rovdjursrivna tamdjur. Samtliga anmälda och misstänkta rovdjursangrepp har besiktigats inom ett dygn.

Övrigt inom rovdjursförvaltning

Tre nya besiktningsmän för rovdjursskadade tamdjur och tre kvalitetssäkrare för inventering av rovdjursspår har lett till tre nya förordnande av fältpersonal.

Detta för att ha en bra beredskap och kunna täcka de behov som kan uppstå vid ett rovdjursangrepp och under inventeringsperioden.

Regleringsbrevsuppdrag 3.23

Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet. I uppdraget ingår att:

identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden, redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering, samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, och involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2018. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2018 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. I denna redovisning integreras slutredovisningen från motsvarande uppdrag om grön infrastruktur i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2015 och 2016. Utvecklingen av arbetet ska även delredovisas samlat av Länsstyrelsen i Västerbottens län den 1 oktober 2017 till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samt i länsstyrelsernas årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen arbetar efter en fastställd projektplan för att ta fram en handlingsplan för grön infrastruktur. Arbetet med att ta fram handlingsplanen har intensifierats under året. Både i form av samverkan med externa aktörer men också i analysarbetet.

Länsstyrelsen har deltagit i och anordnat möten med externa aktörer med markägare, kommuner till ideella föreningar där vi fått in synpunkter och förslag på åtgärder och samtidigt förankrat arbetet med handlingsplanen. Arbetet med att ta fram eller justera skogliga värdeetrakter överlappar helt med uppgiften att revidera värdeetrakter för skydd av skog enligt den nya skogsstrategin. Delar av arbete har i år varit inriktat på att aktivt inhämta underlag från skogsbolag till det nationella analysarbete som Naturvårdsverket samordnar. Fortsatt har vi regionalt genomfört ett antal fördjupade analyser av prioriterade naturmiljöer

som tallskogar och ädellövmiljöer i länet där vi också har pekat ut preliminära värdetrakter enligt uppdraget.

Information om arbetet med grön infrastruktur har gått ut till alla länets ungefär 2500 lantbruksföretag via Länsstyrelsens tidning ”Aktiv landsbygd”.

Under hösten genomförde Länsstyrelsen en workshop med forskare från Stockholms universitet för att få en kunskapshöjning kring åkerholmar och deras funktion i landskapet. Länsstyrelsen samverkar inom uppdraget aktivt med andra län och framförallt Mälarlän. Vi samordnar löpande vid behov möten med aktörer, analyser och delger varandra resultat och slutsatser kring arbetet med handlingsplan.

Förslag till åtgärder som ska in i handlingsplanen håller på att tas fram och kommer under vintern att förankras med aktörerna.

Vi har vid två tillfällen genomfört träffar med länet friluftslivsaktörer, offentliga organisationer och föreningar och där presenterat arbetet med grön infrastruktur och vilka planeringsunderlag som ska tas fram. Vi har inlett samarbete med kommunerna om att jobba efter den metod som Naturvårdsverket tillsammans med några kommuner har testat under året.

Vi har genomfört ett flertal workshops internt på Länsstyrelsen för att få en bred förankring och se hur våra olika regeringsuppdrag hänger ihop. Då uppdraget har tydliga kopplingar till flera andra regeringsuppdrag bland andra friluftslivsuppdraget och klimatarbetet har avstämningar gentemot dessa uppdrag genomförts och det är tydligt att uppdragen drar nytta av/stärker varandra.

Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 60*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	5,2	6,5	6,7
Årsarbetskrafter kvinnor	14,3	14,3	16,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	13,66	15,56	16,55
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	19 355	20 169	24 551
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	13,10	14,63	18,37
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6 311	337	282
Antal beslutade ärenden	6 755	158	354
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	960	0	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	1 853

¹⁾ Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Arbete har utförts med färre medarbetare på grund av en stor personalomsättning och som föranlett glapp mellan tillsättningar av tjänster. Inom jordbrukarstöd har det varit svårt att rekrytera personal med tillräcklig och rätt kompetens.

Sammanfattande bedömning av resultat

Måluppfyllelsen av uppsatta mål i enhetens handlingsplan har varit god och nått önskvärda resultat och effekter trots att det fortsatt varit problem med IT-systemen tillhandahållna av Jordbruksverket samt en stor personalomsättning inom enheten. En omorganisation på enheten har också medfört en temporär sänkning av arbetsresultatet vilken kunnat hämtas upp på ett tillfredställande sätt under andra halvan av året. Den sammanfattande bedömningen är att Länsstyrelsen arbete inom området varit tillfredställande.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Enheten för lantbruk och landsbygd har prioriterat följande områden utöver vad som tydliggjorts i Regleringsbrevet:

Året inleddes med förhoppningar om förbättrad kvalitet på IT-system och arbetssätt efter flera års förseningar av IT-stöd och med tidsödande arbetssätt som följd. Det återstår fortfarande ett stort arbete med IT-systemen innan stödhanteringen kan fungera på ett optimalt sätt. Länsstyrelsens prioriteringar grundar sig i vår ambition att ge lantbrukare och landsbygdsföretagare en snabb och effektiv ärendehandläggning av inkomna ansökningar och att ge goda förutsättningar för livskraftigt företagande och en ekonomisk, miljömässig och social hållbar utveckling av landsbygden.

Enheten för lantbruk och landsbygd har i sin handlingsplan tydliggjort de målsättningar som personalen ska arbeta mot. Målsättningarna utgår från uppdragen i regleringsbrev, länsstyrelseinstruktion och andra styrdokument för området och beskrivs utifrån återrapporteringskrav, aktiviteter och bedömning av förväntat resultat. Handlingsplanen har utarbetats för att målen på ett mer ändamålsenligt sätt ska kunna följas upp varje tertiäl.

Prioriterade områden

- Fältkontroll
- Kompetensutveckling av handläggare kring regler och IT-system
- Fortsatt utveckling av rutiner och arbetssätt i handläggningen av alla stöd
- Informationsinsatser
- Behörighetskurser

Fältkontroller

Kontrollsäsongen var även detta år förlängd med en månad jämfört mot tidigare år (före 2016). Länsstyrelsen valde trots det att planera för ett normalt kontrollsäsong avslut sista oktober för att säkerställa en hög utbetalningsprocent. Länsstyrelsen valde att starta tidigt med kontrollarbetet och utförde de flesta kontrollerna på papper istället för att registrera kontrollerna i det för ändamålet avsedda handdatorerna. Fältsäsongen inleddes med handdatorer och målet var att använda dem fullt ut denna säsong. Tyvärr fungerade inte programvaran tillfredsställande vilket föranledde en omprioritering till att göra kontroller med papper och papperskartor. Länsstyrelsen har under gång säkerställt att hanteringen av kontrolldata hållit god kvalitet.

Att programvaran i handdatorerna inte fungerat tillfredsställande är en stor brist. Till kommande kontrollsäsong är det vår förhoppning att handdatorerna kan användas fullt ut. Användningen av handdatorer ger en säkrare registrering genom hela kontrollprocessen och minimerar risken för felkällor.

Kompetensutveckling av handläggare kring regler och IT-system

Användandet av de nya IT-systemen och regelverken är avgörande för en effektiv handläggning av både jordbrukarstöd och landsbygdsstöd. Länsstyrelsen har prioriterat att personalen utbildat sig i de nya regelverken och IT-systemen. Detta har varit svårt när det gäller IT-systemen då det varit åtskilliga förseningar i leveranser. Det har delvis påverkat leveranser av såväl utbetalningsunderlag för jordbrukarstöden som beslut om stöd inom företags- och projektstöd.

Fortsatt utveckling av rutiner och arbetssätt i handläggningen av alla stöd

Länsstyrelsen har tagit fram listor och exceldokument för att kunna följa söktryck och handläggning inom alla åtgärder i Landsbygdsprogrammet. Detta har gjorts eftersom uppföljningar genom Jordbruksverkets system saknas och inte prioriterats i IT-utvecklingen av systemet. Avstämningar med personalen sker veckovis där medarbetarna rapporterar hur de ligger till med handläggningen av sina åtgärder. Detta leder till en bred samsyn över handläggningsläget hos medarbetarna och omfördelning och omprioritering av arbetsuppgifter kan göras om det behövs för att nå en bättre måluppfyllelse avseende beslut om stöd och utbetalning. Länsstyrelsen har även regelbundna avstämningar med andra länsstyrelser i regionen vilket ger möjlighet till harmonisering av tillämpningen av urvalskriterier och tolkning av föreskriften för att få så lika bedömningar inom regionen som möjligt.

Länsstyrelsen har deltagit i handläggarträffar samt möten varje månad med de fem samverkande länen i regionen för att kalibrera oss inom handläggningen av stöd och utbetalningar i Landsbygdsprogrammet. Detta bidrar till en säker och korrekt handläggning.

Sedan hösten 2017 sker avstämningsmöten varje vecka via Skype med bredbandshandläggare från hela landet och Jordbruksverket. Detta är ett diskussionsforum där frågor kan lyftas fram direkt till Jordbruksverkets ansvariga för bredband och erfarenhet mellan länsstyrelser kan spridas på ett effektivt sätt för att göra likartade bedömningar.

Informationsinsatser

Länsstyrelsen ger ut tidskriften Aktiv Landsbygd med fyra nummer per år och målgruppen är alla stödsökande av jordbrukarstöd och landsbygdsstöd. Publicerade informationsartiklar är bland annat hur handlägningsprocessen går till, vad den sökande behöver tänka på vid ansökan om stöd och utbetalning och vilka ändringar som är på gång inom landsbygdsprogrammet. Artikel har också publicerats i tidningen "Nötkött" om investeringsstöden för konkurrenskraft inom jordbruksverksamhet.

Länsstyrelsen har medverkat vid ett seminarium arrangerat av LRF med information om investeringsstöd för konkurrenskraft inom jordbruket samt förprovning av djurstallar.

En checklista har tagits fram med den viktigaste informationen avseende ansökan av utbetalning. Checklistan skickas som bilaga med de beviljade besluten om stöd till sökande, för att minska andelen fel i utbetalningsansökningarna.

Information om handlägningsläget och gjorda prioriteringar har givits vid Partnerskapsmöte för landsbygdsutveckling samt vid möten med LRF, Regionförbundet Sörmland, Almi, Nyföretagarcentrum och Hushållningssällskapet.

Behörighetskurser

Länsstyrelsen anordnar utbildningar som leder till behörighet att handha, hantera och använda kemiska bekämpningsmedel inom lantbruk, trädgård och grönyteskötsel.

Länsstyrelsen anordnade under 2017 två fortbildningar med sammanlagt 90 deltagare. Kurserna hölls på två olika platser i länet.

Inför år 2018 förbereds en grundkurs samt tre fortbildningskurser på tre olika orter i länet. Inför detta har personal medverkat i samordningsmöten med angränsande län, annonserat i egna tidskriften Aktiv landsbygd samt medverkat på fortbildningskurs i annat län. Det har även skickats ut kallelser till de brukare i länet vars behörighet går ut under 2018 och 2019.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346).

Länsstyrelsen får fortlöpande kopior på bouppteckningar från Skatteverket där det ingår lantbruksfastigheter i kvarlåtenskapen. Totalt 29 underrättelser har inkommit från Skatteverket. Av dessa har 4 ärenden avslutats efter kontroll i Lantmäteriets fastighetsdataregister (FDS) då de varit skiftade. Till övriga dödsbon har information skickats om de regler som gäller för avveckling av dödsbon som äger lantbruksfastighet.

Om inte avveckling av jordbruksfastigheten skett när cirka 1 år återstår innan avveckling måste ha skett skickas information ut på nytt.

Ett dödsbo kan ansöka om anstånd med att avveckla innehav av lantbruksfastigheten.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.25

Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,

minskning av de administrativa utgifterna,

en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och

minskning av andel fel i stödhanteringen.

Vid genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen enligt riktlinjer från Statens jordbruksverk samt

avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk delta i utarbetande av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR) med målet att arbetet ska vara slutfört under 2017.

Länsstyrelserna ska redovisa handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB och SUSS-JBR samt det samlade resultatet av arbetet under åren 2016 och 2017 med att upprätta åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar.

Uppdragen om genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet finansieras av medel från anslagen 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Måluppfyllelse, effektivitet och kostnader

Länsstyrelsen har svarat på den årliga remissen från Jordbruksverket om resurser och kostnader för EU-stöden. Remissen visar att Länsstyrelsen har en effektiv hantering av stöden, antalet årsarbetskrafter för hanteringen av stöden har minskat från föregående år och det beror på att vikariat och anställningar genomförts med resultatet att perioder varit utan bemanning.

Förenkling för företag och myndigheter

Länsstyrelsen erbjuder lantbrukare att låna en dator och göra sin SAM-ansökan på myndigheten. Detta erbjuds alla lantbrukare genom annons i länsstyrelsens tidning Aktiv Landsbygd.

Länsstyrelsen ha anordnat möte för alla konsulter i länet för att delge nyheter och erfarenheter från brister i ansökningarna under det senaste handläggningsåret. Konsulterna når många lantbrukare och kan ta informationen vidare för att minska fel i ansökningarna vilket förenklar för landsbygdsföretagen. Enheten svarar skyndsamt på frågor från sökande och myndigheter samt använder digital hantering av ärendeuppgifter för att förenkla och minska de administrativa utgifterna för företag och myndigheter.

Utbetalning så tidigt regelverket tillåter

Så tidiga utbetalningar som möjligt är ett prioriterat mål i enhetens handlingsplan. Länsstyrelsen har nått en hög utbetalningsprocent så tidigt som regelverket tillåter – se nedan under SUSS-JBR.

Minskning av andelen fel i stödhanteringen

Länsstyrelsen har undertecknat ackrediteringsavtalet med Jordbruksverket och intygat att detta avtal följs. Det är två intyg ett för EU-stöden samt ett för Havs- och Fiskeriprogrammet. Genom avtalet säkerställs att Sverige och Jordbruksverket genom varje Länsstyrelse följer de av EU uppsatta reglerna som bland annat ska minimera (upphäva) riskerna för sanktioner. I förordning (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare står det att Jordbruksverket ska ge länsstyrelserna stöd att uppfylla sina åtaganden i enlighet med gällande bestämmelser så att förvaltningen av fondmedlen är effektiv. Länsstyrelsen anser att stödet från Jordbruksverket varit undermåligt på grund av outvecklade IT-system. I förordning (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder står det att Länsstyrelserna ska handlägga så att förvaltningen av fondmedlen är effektiv. Det är svårt att säga att Länsstyrelsen har kunnat vara effektiv i handläggningen på grund av undermåliga IT-system.

Länsstyrelsen har på ett proaktivt sätt informerat stödsökande och konsulter om vanliga brister och fel i ansökningar av jordbrukarstöd. Detta har gjorts genom fysiska träffar och genom länsstyrelsens tidning Aktiv landsbygd. På detta sätt minskar felen i ansökningarna och den administrativa bördan minskar för såväl lantbrukare som myndighet.

SUSS-JBR

Länsstyrelsen har haft representation i arbetsgruppen för SUSS-JBR sedan starten 2010. SUSS-JBR styr hela arbetsprocessen med stöden som söks via SAM Internet och där sätts även målen för utbetalningsprocent. Jordbruksverkets bristande IT-system ger svårigheter i att följa upp de utbetalningsprocent som beslutats. Länsstyrelsen har inte själva kunnat beräkna utbetalningsprocenten på ett tillförlitligt sätt i de olika stödformerna. Myndigheten har därför en egen uppföljning för utbetalningsprocent av bland annat gårdsstödet. Vid första utbetalningstillfället av direktstöden den 1 december betalade länsstyrelsen ut till knappt 80 procent av lantbrukarna. Innan årsskiftet nåddes en utbetalningsprocent om 98 procent för gårdsstöd enligt egna beräkningar.

Åtagandeplaner

Den nya programperioden har medfört att åtaganden inom betesmarksstödet måste uppdateras utifrån det nya regelverket. I Södermanland finns förhållandevis mycket betesmarker vilket utgör en stor del av den ansökta arealen i SAM-ansökningarna för jordbrukarstöd. Det har stor betydelse för lantbrukarnas ekonomi att åtagandeplanerna blir färdigställda för att en tidig och korrekt utbetalning ska kunna göras. Detta tillsammans med att lantbrukare med djur och främst mjölkproduktion har det svårt ekonomiskt medför att det är mycket viktigt att detta arbete blir färdigt så fort som möjligt. Arbetet med åtagandeplanerna kom igång sent på säsongen 2015 vilket har medfört att Länsstyrelsen legat ett år efter i sin hantering. Vid ingången av 2017 års handläggning hade Länsstyrelsen därför en ”ryggsäck” med ärenden från 2015 och 2016 att hantera. Länsstyrelsen klarade dock alla uppsatta mål tack vare goda personalinsatser och alla åtaganden från 2015, 2016 och 2017 är hanterade i fält. Det som återstår fram till 2018 års ansökningsperiod är att administrativt kommunicera dessa planer så att de sökande har rätt uppgifter när de ska göra ansökan för 2018. Länsstyrelsen är nu ikapp efter införandet av det nya Landsbygdsprogrammet när det gäller upprättandet av åtagandeplaner med särskilda värden.

Genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet

Revidering av handlingsplan för landsbygdsprogrammet

Handlingsplanen som ligger till grund för prioriteringen av inkomna ansökningar har reviderats. Oftast är de regionala kriterierna en förstärkning av delar av de nationella, på så

sätt att ett kriterium har fått en tyngre viktning regionalt. Investeringsstöd till jordbruksföretag som gynnar betesdrift i landskapet har prioriterats. Andra prioriterade produktionsgrenar i länet är animaliska livsmedel samt grönsaker.

I breddbandsstödet, där enbart nationella urvalskriterier finns, är stödprocenten sänkt från 60 till 40 procent och beslutsomgångar har införts. Detta är ett resultat av att investeringsviljan är stor och för att medlen ska räcka till flera projekt. Förtydliganden har gjorts kring det som står i den nya föreskriften som kräver dokumentation av anslutningsgraden i projekten.

SUSS-LB

- Länsstyrelsen har deltagit i arbetet med SUSS-LB genom att regelbundet rapportera in aktuellt handläggningsläge för stödhanteringen till arbetsgruppen för LB-SUSS.
- Målen för handläggningstider inom SUSS-LB är:
- Sex månader för 90 procent av ansökningarna som rör ansökan om stöd
- Fyra månader för 90 procent av ansökningarna som rör ansökan om utbetalning

Handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för SUSS-LB redovisas i tabell H.

Handläggning har påbörjats inom flera nya åtgärder och handläggningstiderna ligger i linje med det nationella genomsnittet. Den uppsatta målsättningen avseende handläggningstider för ansökningar om stöd har inte kunnat hållas på grund av skäl som anges nedan. Ansökningar om utbetalning har prioriterats och målsättningen om handläggningstider har kunnat hållas fullt ut

Ett sent öppnande av möjligheten att handlägga i IT-systemet i den nya programperioden 2014–2020 medförde att Länsstyrelsen hade en stor ansamling av ansökningar om stöd redan vid öppnandet. Samtidigt har nya rutiner för handläggningen behövts införas då det är ett helt nytt sätt att värdera och poängsätta ansökningar i programperioden 2014–2020 jämfört med tidigare. Därtill har en stor personalomsättning medfört problem med kompetens och kontinuitet i handläggningen. Flera nya handläggare utan tidigare erfarenhet av handläggning inom Landsbygdsprogrammet har anställts och arbetet kom igång med förnöjsam effektivitet först under andra halvan av året. Detta sammantaget har medfört att det har tagit lång tid att fatta beslut om stöd.

Åtgärder som tidigare prioriterats ned till förmån andra åtgärder med högre söktryck såsom investeringsstöd för konkurrenskraft, bredband, rovdjursavvisande stängsel och service har börjat handläggas. Det är följande åtgärder:

Nya jobb

Inom åtgärden nya jobb har en beslutsomgång hållits och en andra bereds med beslut i februari 2018. Efter det är tilldelade medel upparbetade.

Förädlingsstöd

Handläggningen av stöd har påbörjats. Inga beslut fattade.

Investeringsstöd till förnybar energi och gödselbaserad biogas

Handläggningen av stöd har påbörjats. Inga beslut fattade.

Stöd till investeringar i natur- och kulturmiljöer

Handläggningen av stöd har påbörjats och flera ansökningar har beslutats. Även handläggning av utbetalningar har påbörjats.

Stöd till samarbeten för att skapa nya jobb

Handläggningen av stöd har påbörjats. Beslut har fattats.

Åtgärder där handläggning påbörjades under 2016:

Investeringsstöden för ökad konkurrenskraft inom jordbruks- och trädgårdsföretag

Två beslutsomgångar är genomförda och en tredje är påbörjad. Ansökningarna berör främst investeringar av djurstallar, foderblandare, siloanläggningar för lagring av spannmål samt ensilage och torkanläggningar.

Rovdjursavvisande stängsel

Av medel allokerade till rovdjursavvisande stängsel har näst intill alla tilldelade medel beslutats. Medel har omfördelats från engångsröjning för att möta det stora söktrycket. Länsstyrelsen har framfört till Näringsdepartementet att det finns stort behov av ytterligare medel.

Bredband

Av de medel som finns tillgängliga inom stöd till bredband är alla beslutade under 2017. Medlen räckte till tio projekt i fyra kommuner och omfattar ca 3 000 hushåll.

Kompetensutveckling

Inom målområdet Ekologisk produktion har enskild rådgivning i ekologisk produktion erbjudits lantbrukare inom områdena växtodling, mjölk-, nöt-, och lammproduktion. Rådgivning erbjuds till lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion samt till redan befintliga ekologiska producenter som vill utveckla eller göra större förändringar i sin produktion. Då Södermanland är ett relativt litet län inom vissa ekologiska produktionsgrenar samarbetar Länsstyrelsen i Södermanlands län med övriga länsstyrelser i Mälardalen om projekt inom ekologisk kompetensutveckling. Kurser har planerats inom fjäderfä- och grönsaksproduktion.

Inom målområdet Ett rikt odlingslandskap har cirka 40 lantbrukare fått enskild rådgivning. Syftet med rådgivningarna är bland annat att de ska bidra till en ökad måluppfyllelse av miljömålet Ett rikt odlingslandskap samt öka effektiviteten och förbättra måluppfyllelsen för andra åtgärder i Landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen har skrivit rådgivande artiklar om skötsel av betesmarker och slåtterängar som har publicerats i tidskriften Aktiv Landsbygd. Två kurser inom betesplanering har planerats och erbjudits till lantbrukare varav en kurs har genomförts. Målet med kurserna är att visa på möjligheter att höja det ekonomiska värdet på naturbete på ett sätt som även gynnar den biologiska mångfalden och stärker kulturmiljövärden. Arbete har också påbörjats med att planera kurser med fokus på kulturmiljöer. Kurserna ska hållas under 2018 och kommer att visa på olika typer av fornlämnings- och kulturlämningar och hur dessa bäst kan skötas med hänsyn till natur- och kulturmiljön utifrån den verksamhet som bedrivs på platsen.

Greppa Näringen Region Mitt har fortsatt sitt samarbete. Regionen omfattar Länsstyrelserna och LRF i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro, Dalarna och Gävleborgs län. I regionen har länsstyrelserna förlängt avtalet med ett år med aktörerna för enskild gårdsbaserad rådgivning. Varje länsstyrelse har dock separata avtal med rådgivarorganisationerna beroende på om rådgivarorganisationen lämnat anbud på rådgivning i länet eller inte. Rådgivning sker nu löpande med årsvisa avrop inom de olika rådgivningsmodulerna. Länsstyrelsen har deltagit i ett antal aktiviteter inom Greppa modul information och demonstration.

Havs- och fiskeriprogrammet

Inom havs- och fiskeriprogrammet har två ansökningar inkommit. Den ena ansökan om investeringsstöd, i en störodling, har beviljats medel. Den andra ansökan avslogs på grund av medelsbrist.

Fiske

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 62*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,9	0,9	0,9
Årsarbetskrafter kvinnor	0,0	0,0	0,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,63	0,74	0,71
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	787	901	914
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,53	0,65	0,68
Antal ärenden, inkomna och upprättade	157	176	175
Antal beslutade ärenden	166	164	149
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 598	823	965

¹⁾ Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Siffrorna är till stora delar oförändrade sedan tidigare år. En skillnad är att antalet inkomna ärenden minskat med runt 10 procent. Detta beror troligtvis på att fiskekonsulenterna runt Mälaren och Hjälmaren slutat skicka remisser för ansökningar om förnyelse om redskapstillstånd. Istället samråds detta ofta via mail eller telefon.

Sammanfattande bedömning av resultat

Arbetet med fiskets område har fortlöpt väl under det gångna året. Framförallt har fiskevårdande åtgärder ökat tillsammans med arbetet för hållbara vattenbruk. Yrkesfisket fungerar väl i sjöarna och mindre väl på kusten. Sportfisket har traditionellt inte haft en framträdande roll i länet men under året hölls gädd-SM vid kusten.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har formulerat och genomfört flertalet mål som satts upp utifrån regleringsbrevets uppdrag, nationella strategier och Länsstyrelsens egen handlingsplan. De områden som prioriterats är viktiga för livskraftiga fiskbestånd samt en långsiktigt hållbar fiskerinäring vid såväl kust som sjö. Det har också betydelse för företagande inom vattenbruk och fritidsfiske. Områden som särskilt prioriterats är:

- Fiskevård
- Vattenbruk

Utöver detta har Länsstyrelsen arbetat med insatser som på olika sätt långsiktigt främjar förutsättningar för fisk, fiske och vattenbruk. Detta bidrar till förbättrade fiskemiljöer och möjligheter för människor att nyttja fisk inom såväl yrkes- som fritidssammanhang. Det bidrar också till länets attraktionskraft för människor som bor, verkar och besöker vårt län.

Insatserna är beskrivna i en handlingsplan för Länsstyrelsens arbete inom fiske.

Fiskevård

Fisketillsyn

Länsstyrelsen finansierar fisketillsynen längs kusten och i de större sjöarna med hjälp av 1:11-anslag. Planering och genomförande sköts av extern aktör genom ansökan av bidrag till stöd för fiskevårdsprojekt. Länsstyrelsen får ofta in samtal från allmänheten om att fiskelagstiftningen inte följs längs kusten. Detta är ett stort problem inte bara för fiskbestånden utan även för yrkes- och fritidsfisket. Tillsynen bidrar till att rådande lagar efterföljs och förvaltningen av resurserna kan skötas effektivt. Länsstyrelsen bidrar också till finansieringen och utformningen av fisketillsynen i Hjälmarens och Mälarens tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanland och Länsstyrelsen i Örebro, som också är samordnare för tillsynen. Att samverka med andra län är viktigt för att uppnå samsyn och effektivitet i tillsynen. Att tillsynen är nödvändig vid både kust och sjö är uppenbart då flera tillslag skett.

Tillsyn Eskilstunaån

Länsstyrelsen har begärt Polisens hjälp med tjuvfiske. Under våren upplevde fiskeklubben, allmänheten och myndigheter stora problem med tjuvfiske på den lekfredade aspen i Eskilstunaån. Det var även problem med att ordinarie fisketillsyn inte kunde gå in i de ibland hotfulla situationerna som kunde uppstå. Länsstyrelsen, kommunen och fiskeklubben gjorde då en gemensam skrivelse till polisen i Eskilstuna där man begärde stöttning i tillsynsarbetet. Polisens medverkan förväntas ge mer tyngd åt tillsynsverksamheten kommande vår. Tanken är att initialt bryta den negativa utvecklingen vid ån, koppla ihop polisen och tillsynen samt att långsiktigt öka kännedomen och efterlevnaden av fiskelagstiftningen. Att arbeta mot tjuvfiske, stötta kommuner och ideella föreningar är utpekade i fiskets handlingsplan.

Eskilstunaån

Länsstyrelsen deltar fortsatt i ett projekt för att göra Eskilstunaån vandringsbar för akvatiska organismer. Eskilstunaån, en av länets största åar, har en mängd vandringshinder för fisk vilka hindrar fri passage mellan Mälaren och Hjälmarens. Bland annat hindrar detta aspens lekvandring i ån och försvårar möjligheten att uppnå god ekologisk status. Projektet sker i samverkan med Eskilstuna kommun. Länsstyrelsen bidrar med fiskkompetens och när planerna är genomförda kommer hela ån vara vandringsbar för akvatisk fauna. När projektet är avslutat kommer bland annat aspen förhoppningsvis att kunna använda ån som lekområde och möjligheten att nå god ekologisk status ökar markant. Arbetet med vandringsbara vattendrag och god ekologisk status finns utpekade i vattenförvaltningen och handlingsplanen för fisket. Arbetet har gått på sparlåga under året då kommunen minskat sin finansiering till projektet.

Fiskefredning längs kusten, projekt ReFisk

Länsstyrelsen deltar i arbetet med att ändra de generella reglerna om hur fiske får bedrivas längs kusten samt ta fram underlag för fredningsområden till Havs- och vattenmyndigheten. I länder med framgångsrik fiskförvaltning som till exempel Nya Zeeland finns stora sammanhängande fiskefria områden, runt 15 procent av territorialvattnet. I Sverige är endast 0,7 procent av havet skyddat. Det är även viktigt med lättbegripliga regler som är likalydande i hela landet. Dessa två parametrar är vitala instrument för att få en framgångsrik fiskförvaltning. Förväntade effekter är stora sammanhängande fiskefria områden samt enhetligt regelverk som gynnar efterlevnaden av reglerna vilket i sin tur gynnar havet, fritidsfisket och yrkesfisket. Arbetet med fredning ingår som en del i handlingsplanen för havsmiljön.

Nätprovfisken vid kusten

Länsstyrelsen genomför en serie provfisken för att övervaka fisksamhället vid kusten och Askö. Det finns endast ett fåtal provfiskelokaler längs ostkusten och endast en i Södermanland. Att ha en bra bild av hur fisksamhället ser ut är avgörande för en god förvaltning. Resultaten ger möjlighet att följa fisksamhällets förändring över tid och

eventuella problem upptäcks relativt tidigt. Att övervaka och förvalta kusten ingår i vattenförvaltningens miljömål.

Återintroduktion av öring och nejonöga i Buskhyttebäcken

Länsstyrelsen arbetar med att återinföra öring och nejonöga som lekande arter i Buskhyttebäcken. Vattendraget har varit avstängt för havsvandrande öring och nejonöga under en längre tid på grund av en oanvänd branddamm vilket lett till att öringarna som lekte där förr, nu är utdöda. Arbetet med hotade stammar av öring och vattenvård utpekas i fiskets handlingsplan.

Biotopvårda Nyköpingsån

Arbetet med att förbättra de vandringsbara delarna av Nyköpingsån för havsöring och sportfiskare har initierats. Nyköpingsån är ett kraftigt påverkat vattendrag som inte längre har någon naturlig population av öring. Länsstyrelsen har därför bidragit till att börja ett projekt vars syfte är att förbättra för de öringar som återvänder för att leka. Samtidigt kommer det öka attraktionskraften hos vattendraget för sportfiskare. Planen är att i samarbete med kommunen som äger marken och fiskeklubben skapa strömnackar, lekbottnar och fiskeplatser längs ån. Att arbeta med turismfrämjande åtgärder och ekologisk status är utpekad i handlingsplanen för fisket och i vattendirektivet.

Biotopvård Forsån

Länsstyrelsen bidrar till arbetet med att förbättra den ekologiska statusen i Forsån. Ån som förbinder Öljaren och Hjälmarens har historiskt rensats och rätats. Detta har påverkat ån som livs- och lekmiljö. Nu är centrala sträckor förbättrade genom att tillföra 90 ton struktursten och forma strömnackar och sel. Ån kommer sannolikt att bli ett bättre habitat för de flesta arter och stora vinster förväntas för den hotade aspen. Att arbeta med den ekologiska statusen är utpekad i vattendirektivet och i länets handlingsplan för fisket.

Biotopvård Ålbergaån

Ålbergaån har rensats på vandringshinder och vissa sträckor har förbättrats för öringlek och uppväxt av öringyngel. Ån har länge haft ett vandringshinder i form av en gammal SMHI-damm. Denna har Länsstyrelsen nu tagit bort och de strömsträckor som då återskapades har fyllts på med grus och struktursten. Effekten tros bli förbättrade lek och uppväxtmöjligheter för öring. Att arbeta med hotade stammar pekas ut i handlingsplanen för fisket.

Fria vandringsvägar under öringleden

Länsstyrelsen har bidragit till att hålla Kilaån vandringsbar för den unika stammen av havsvandrande öringar. Kilaån har under de senaste åren fått en mängd bäverdämmen. Dessa dämmen kan utgöra absoluta vandringshinder för öringen och hindra den att nå sina lekplatser. Vi har därför jobbat med att inventera och riva ut bäverdämmena under lekvandringen skiftet oktober/november. Sen får bävrarna bygga upp dem inför vintern igen. Att arbeta med hotade stammar är utpekad av naturvårdsverket och länets handlingsplan för fisket.

Tre projekt rörande Båvens malar

Länsstyrelsens arbete med att identifiera och övervaka malens lek fortsätter. Det hot som Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, pekat ut som det största mot Båvens malar är att det finns så få föräldrapar. Något som tros bero på brist på lekplatser. Idag vet vi inte hur malarnas leklokaler ser ut i Båven. Nu jobbar vi med akustisk kamera, elfiskebåt och aktiva sändare för att hitta vart de stora lekfiskarna uppehåller sig när de leker. Och även för att se vart vi hittar många små malyngel. Vi kartlade även troliga lekplatser längs Nyköpingsån. Den förväntade effekten tros bli att vi identifierar hur en lekplats ser ut och att vi i förlängningen kan skapa fler liknande platser i sjösystemet. Att arbeta med hotade arter och ekologisk status är utpekad i vår regionala handlingsplan och i vattendirektivet.

Vattenbruk

Länsstyrelsen arbetar med att öka kunskapen och intresset för hållbara vattenbruk. Idag finns endast ett fåtal vattenbruk i Sverige. FN, EU, regeringen och dess myndigheter har alla identifierat detta som ett område vi behöver arbeta med för att utveckla fiskenäringen. I den nationella strategin för vattenbruk pekas det ut som en bransch med stor framtidspotential, speciellt de landbaserade recirkulerande systemen. Länsstyrelsen har med detta som utgångspunkt fortsatt att informera och intressera såväl organisationer som lantbrukare för att öka medvetenheten kring vattenbruk. Främst har Länsstyrelsen vid flera tillfällen informerat om aquaponi. En odlingsform som kombinerar fiskodling och växtodling, med flertalet synergier mellan dessa. Att just denna teknik valts beror på att infrastrukturen för denna typ av vattenbruk redan finns i länet. Förväntade effekter är etablering av fler hållbara vattenbruk. Vi har skrivit och eller medverkat i artiklar, radiointervjuer och föreläsningar. Arbetet med att öka medvetenheten om vattenbruk och att väcka intresse för verksamhetsetablering är prioriterat i handlingsplanen för fisket.

Länsstyrelsen deltog på en vattenbruksresa till Göteborg anordnad av Cirkulär fiskproduktion. Syftet var att etablera kontakt med brukare i ett tidigt skede och att omvärldsbevaka. Samtidigt kunde viktig information från myndigheten delges brukare om möjligheterna att etablera vattenbruk i Sverige. Arbetet mot brukare och intresserade pekas ut i handlingsplanen för fisket.

Länsstyrelsen har tagit fram och spridit en affärsmodell för att konvertera ett genomsnittligt svinstall till en småskalig akvaponisk anläggning. En sak som ofta efterfrågas när Länsstyrelsen är ute och pratar om recirkulerande vattenbrukssystem är affärsmodeller. En beräkning på dels investeringskostnader men också driftskostnader och inkomster från en tänkt verksamhet. Effekten av denna modell väntas vara en större trygghet och något att utgå ifrån när man själv räknar på en anläggning. Att arbeta med akvaponik rekommenderas av planen ”Vattenbruk – en grön näring på blå åkrar”, FN, EU samt av regionens handlingsplan för fisket.

Övriga väsentliga prestationer

Länsfiskekonsulentkonferensen

Under hösten anordnade Länsstyrelsen den årliga länsfiskekonsulentkonferensen på Hedenlunda slott. Samtliga länsstyrelser och centrala verk för fisket var inbjudna. Totalt kom strax under femtio deltagare. Varje år organiserar länsstyrelserna en gemensam konferens där aktuella fiskefrågor avhandlas tillsammans med de myndigheter som länsstyrelserna jobbar med i vardagen. Förväntad effekt är att fisket får en större samstämmighet mellan länen och att länen och de centrala myndigheterna lär känna varandra och våra frågor. Att samordna länen och myndigheterna är inte ett utpekat uppdrag.

Informationsinsatser

Länsstyrelsen har gett råd i många ärenden som rör fisk och fiske, däribland förvaltning av flodkräfta och gös. Oftast handlar det om rådgivning till privatpersoner som vill arbeta med att förbättra förvaltning och nyttjande av sina vatten utifrån rådande förutsättningar.

Yrkesfiske

Länsstyrelsen samarbetar med yrkesfiskarna i samtliga tre vatten, Mälaren, Hjälmaren och Östersjökusten. Aktiva kontakter har tagits med runt hälften av länets 36 yrkesfiskare. Det är uppenbart att många fiskare drar sig för att kontakta Länsstyrelsen då de inte förstår olika regler och bestämmelser eller vill investera ombord på sitt fartyg. Här har Länsstyrelsen en viktig stödjande roll för att fisket fortsatt ska kunna bibehållas och utvecklas. Att vara lyhörda och jobba aktivt mot yrkesfisket ingår i handlingsplanen för fisket.

Sälskadeersättning

Länsstyrelsen fördelade sälskadeersättning enligt en egen fördelningsmodell. Yrkesfisket på kusten lider svårt av sälproblematiken och varje år delar HaV ut pengar till kustlänen som de sedan fördelar till sina yrkesfiskare på kusten. Medlen förväntas gynna kustfisket genom att ge incitament till att använda sälsäkra redskap och arbeta fram nya fiskemetoder anpassade till en Östersjö med ett livskraftigt sälbestånd. Under 2017 utbetalades 173 000 kronor till länets kustfiskare.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 1.2: Fiske (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal fiskevårdsområden	16	16	16
Antal fiskelicenser	9	9	9
Antal personliga fiskelicenser	25	25	25
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	2	2	2

Källa:

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske (Regleringsbrevsbilaga)

Oförändrat sedan föregående år.

Folkhälsa

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 70*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,3	0,0	0,7
Årsarbetskrafter kvinnor	2,7	1,4	1,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,10	1,05	1,75
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 505	1 798	2 998
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,37	1,30	2,24
Antal ärenden, inkomna och upprättade	69	38	51
Antal beslutade ärenden	58	38	16
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	2	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	10

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader har ökat jämfört med tidigare år. En personalförstärkning genomfördes under årets andra hälft, för arbetet med tillsyn enligt alkohol- och tobakslagarna och för särskilt uppdrag avseende insatser för minskat tobaksbruk. Uppdraget för samordning av områdena för alkohol, narkotika, dopning och tobak har kunnat genomföras med fulltalig personalstyrka. En större sammantagen personalstyrka och särskilda sakanslag förklarar volymökningen från tidigare år.

Sammanfattande bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete med folkhälsa har tagit sin utgångspunkt i ett brett folkhälsoperspektiv, med syfte att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. De insatser som genomförts har alla bidragit till att nå såväl folkhälsopolitikens övergripande mål som dess målområden. Det gäller framför allt barns och ungas uppväxtvillkor, miljöer och produkter, fysisk aktivitet, samt alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Tillsynsuppdragen har genomförts enligt tobaks- och alkohollagarna och särskild förordning (2012:606) samt genom särskilt uppdrag avseende insatser för minskat tobaksbruk (S2017/03738/FS). Samtliga uppdrag redovisas i särskild ordning.

Uppdrag 3.33 i regleringsbrevet om samordning av alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT-samordning) redovisas i särskild ordning.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,

Samhällsplanering

Folkhälsa, som en del i social hållbarhet och i samhällsplanering, har lyfts fram i ett särskilt utvecklingsprojekt inom området för regional utveckling; Social hållbarhet i samhällsplaneringen.

Som stöd i Länsstyrelsens granskningar av bland annat kommunernas översiktsplaner används dokumentet; Aktuella översiktsplaner - sammanfattande redogörelse. En revidering och utveckling pågår av detta stöd, bland annat för att tydliggöra den sociala hållbarheten i samhällsplaneringen. De nationella folkhälsomålen utgör ett av de områden som lyfts fram.

Folkhälsomålet och dess delområden har beaktats av Länsstyrelsen i yttranden över förslag till kommunala översiktsplaner (Oxelösund, Strängnäs, Flen) och i ett samrådsyttrande över regionalt trafikförsörjningsprogram för Södermanland.

Alkohol och tobak

Länsstyrelsen har inom ramen för uppdragen enligt förordningen om samordning inom området för alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) (SFS 2012:606), enligt Alkohollagen (2010:1622) och Tobakslagen (1993:581) liksom enligt uppdraget om förstärkt alkohol- och tobakstillsyn 2016 – 2020 (S2016/01458/FST) arbetat för en fortsatt fördjupad samverkan mellan förebyggande och tillsyn (regionalt och lokalt). Arbetet utgår från ett brett folkhälsoperspektiv för att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Länsstyrelsen genomförde den årliga samverkanskonferensen där kommunala alkohol- och tobakshandläggare, lokala ANDT-samordnare och brottsförebyggande samordnare samt poliser och tjänstepersoner från Skatteverket som arbetar med alkohol- och tobakstillsyn och/eller ANDT-förebyggande deltog och utbytte erfarenheter. Syftet med konferensen var att öka samverkan över yrkes- och organisationsgränser inom ANDT, brottsförebyggande och tillsyn.

Länsstyrelsen har deltagit i Sörmlands folkhälsonätverk, med målet att öka kunskaperna inom folkhälsoområdet, att vidareutveckla samverkan och arbeta för att framgångsrika metoder används i länets folkhälsoarbete. Landstinget Sörmland är sammankallande i nätverket där även kommunerna i länet ingår.

Länets kommuner prioriterar arbetet med alkohol- och tobaksfrågorna i varierande grad, vilket gäller såväl tillsyn som det förebyggande arbetet. Samverkanskonferensen bidrar till att stimulera den lokala nivån att arbeta mer, både med förebyggande insatser och med tillsyn samt med samverkan mellan dessa.

En länsövergripande arbetsprocess har påbörjats för att bryta ner den nationella ANDT-strategin till en regional strategi för perioden 2018 - 2021. Tre workshops har genomförts med representanter för berörda aktörer i kommunerna, landstinget, polisen med flera. Resultatet ska presenteras under våren 2018.

Integration

Inom ramen för Länsstyrelsens integrationsnätverk har en kunskapshöjande föreläsning genomförts om hur hälsan påverkar nyanländas förutsättningar för etablering.

Djurskydd

I det veterinära arbetet med djurens hälsa, är strävan att minska antibiotikaanvändningen och dess påverkan på miljö och därmed också på folkhälsan. Avsikten är att bidra till att minska riskerna för antibiotikaresistens.

Natur och miljö

Länsstyrelsens uppdrag att förverkliga regeringens friluftslivsuppdrag, har också tydliga kopplingar till folkhälsomålet om fysik aktivitet. Såväl fritidsfiske som jakt ger möjligheter till just fysisk aktivitet.

Arbetet med miljöskydd syftar till att minimera skador på människors hälsa och miljö. Det bidrar till folkhälsomålet om miljöer och produkter. Arbetet har främst skett genom tillsyn av företag och kommuner.

I arbetet med naturskydd finns tydliga kopplingar till målet om fysik aktivitet. Där ingår bildande och förvaltning av naturreservat, men också att värna natur och miljö i samband med byggnationer och annat.

Härutöver har folkhälsa och den nationella folkhälsopolitiken varit huvudtema på en av årets personalinformationer för alla medarbetare.

Ett länsstyrelseinternt seminarium har också genomförts med en presentation av resultat från Landstinget Sörmlands befolkningsundersökning Liv & Hälsa ung 2017. Undersökningen startade 2004 och har nu genomförts för sjätte gången. Det gör det möjligt att följa utvecklingen över tid.

Undersökningen genomfördes i närmare 60 skolor i länet, bland drygt 7 800 elever i årskurserna sju och nio i grundskolan samt årskurs två på gymnasiet. Resultatet kan användas för planering och uppföljning av hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga – bland annat i länets kommuner och landsting samt i Länsstyrelsens verksamheter som berör barn och unga, flickor och pojkar.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa (Regleringsbrevsbilaga)

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH¹)	2 425	3,0
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	563	0,7
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	596	0,8
varav Alkoholärenden (7051 - 7053)	260	0,4
varav Tobaksärenden (7054 - 7056)	336	0,5
Totala kostnader (inkl. OH¹)	3 505	

¹) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret (dvs. 2017).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa (Regleringsbrevsbilaga)

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader har sammanlagt ökat med närmare 50 procent jämfört med 2016. Det beror både på en ökning av tilldelade verksamhetsmedel och på genomförda personalförstärkningar. Ökningen gäller inom alla verksamhetsområden.

Jämställdhet

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återsrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 80*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	1,7	0,8	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,23	0,58	1,43
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	2 372	1 218	2 313
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,61	0,88	1,73
Antal ärenden, inkomna och upprättade	12	11	14
Antal beslutade ärenden	9	8	15
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	0	227

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader har ökat sedan 2016 och ligger nu på samma nivå som 2015. Minskningen under 2016 berodde på sjukfrånvaro. Under 2017 har avdelad medarbetare arbetat deltid. Uppdragen inom jämställdhetsområdet, särskilt regeringsuppdraget med att arbeta fram en länsstrategi för jämställdhetsintegrering, har därför fördelats på flera medarbetare.

Sammanfattande bedömning av resultat

Utöver de insatser som genomförts inom ramen för länsstyrelseinstruktionens § 5, har arbetet med genomförande av uppdrag 3.35 i regleringsbrevet bidragit till viktiga resultat och målpuppfyllelse inom jämställdhetsområdet. Det uppdraget redovisas i särskild ordning. Dessutom har Länsstyrelsen genomfört regeringens uppdrag om länsstrategier för jämställdhetsintegrering (S2016/07873/JÄM). Det har resulterat i *En länsstrategi för ett jämställt Södermanland, 2018 – 2020*.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Mäns våld mot kvinnor är det yttersta uttrycket för bristande jämställdhet. Jämställdhetsfrågor blir således ett naturligt inslag i arbetet med mäns våld mot kvinnor och har berörts kontinuerligt, bland annat under nätverksträffar, konferenser och utbildningsdagar. En regional strategi för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor, har integrerats i den framtagna länsstrategin för ett jämställt Södermanland, 2018 – 2020.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,

Styrning och ledning

Inom ramen för arbetet med En länsstrategi för jämställdhet i Södermanlands län 2018 – 2020, har en uppföljning gjorts av *Strategi för jämställdhetsintegrering av Länsstyrelsen i*

Södermanlands verksamheter 2014 – 2016. Uppföljningen visar bland annat jämställdhet i allt mindre grad hanteras vid sidan om det övriga arbetet. Den löpande ledningen, styrningen och uppföljningen av arbetet har också utvecklats i positiv riktning genom att jämställdhetsperspektivet har lyfts in som en del i lednings- och styrsystemet. Direktivet för verksamhetsplaneringen har förtydligats och inlemmats i enheternas och funktionernas handlingsplaner. Tertiäluppföljningarna av Länsstyrelsens verksamheter har visat att jämställdhetsperspektivet belyses, analyseras och beaktas allt oftare och mer än tidigare.

Det har utvecklats en intern samsyn om att jämställdhetsintegrering är en uppgift för hela myndigheten, inte enbart fråga för den funktion som har i uppgift att stödja arbetet. En sammanfattande bedömning är att det skapats goda förutsättningar för fortsatt arbete.

Samhällsplanering

Jämställdhet, som en del i social hållbarhet och i samhällsplaneringen, har lyfts fram i ett särskilt utvecklingsprojekt inom området för regional utveckling; Social hållbarhet i samhällsplaneringen.

Som stöd i Länsstyrelsens granskningar av bland annat kommunernas översiktsplaner används dokumentet; Aktuella översiktsplaner - sammanfattande redogörelse. En revidering och utveckling pågår av detta stöd, bland annat för att tydliggöra den sociala hållbarheten i samhällsplaneringen. De nationella jämställdhetspolitiska målen utgör ett av de områden som lyfts fram.

Jämställdhetsperspektivet har beaktats av Länsstyrelsen i yttranden över förslag till kommunala översiktsplaner (Oxelösund, Strängnäs, Flen) och i ett samrådsyttrande över regionalt trafikförsörjningsprogram för Södermanland.

Integration

I arbetet med integration har jämställdhetsfrågor lyfts fram, bland annat under samarrangerade konferenser, utbildningsdagar och nätverksträffar. Likaså analyseras såväl ansökningar som resultat av ersättningar enligt 37 § ur ett jämställdhetsperspektiv.

Föräldraskapsstöd

I uppdraget om föräldraskapsstöd har jämställdhetsperspektivet varit ett naturligt inslag, som en del av föräldrars gemensamma ansvar i föräldraskapet. Utgångspunkt har bland annat tagits i *Nationell strategi för föräldraskapsstöd*. Under en av Länsstyrelsens genomförda utbildningsdagar hade exempelvis en föreläsning rubriken; Föräldraskapsstöd för män, ett jämställt föräldrastöd som gagnar barnen.

ANDT och brottsförebyggande arbete

Utgångspunkten för Länsstyrelsernas arbete med ANDT, samordning inom området för alkohol, narkotika, dopning och tobak, är den nationella ANDT-strategin. I strategin poängteras att allt arbete ska genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Perspektivet har beaktats genom diskussioner i nätverksträffar och konferenser, all statistik som presenteras har varit könsuppdelad och analyser utifrån kön har gjorts, tex när målgrupper för insatser har identifierats.

I den samverkanskonferens som arrangerades inom ramen för områdena för ANDT-samordning, tillsyn och brottsförebyggande arbete, beaktades jämställdhetsperspektivet särskilt. Det övergripande temat som genomsyrade konferensen var: ”Finns det skillnader mellan kvinnor och män i vårt dagliga arbete och hur uppmärksammar vi i så fall detta?”

Vidare har jämställdhetsperspektivet beaktats i det pågående arbetet med att bryta ner nationella ANDT-strategin till en regional sådan.

I nätverksmöten om det brottsförebyggande uppdraget har arbetet med mäns våld mot kvinnor varit ett tema.

I tillsynen enligt alkohol- och tobakslagarna beaktas jämställdhetsperspektivet i arbetet med planering, genomförande och rapportering. Inom ramen för en länsstyrelsegemensam utbildningsinsats om tillsyn, har jämställdhet varit ett tema under året.

Inom verksamheten för personligt ombud beaktas jämställdhetsperspektivet i beslut om ansökningar och återrapporteringar till Socialstyrelsen och genom bevakning av målgruppen för det statsbidrag som betalas ut.

Landsbygdsutveckling

Vid val av representanter i älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegation, har Länsstyrelsen uppmanat att också kvinnor föreslås som ledamöter för att spegla den faktiska representativiteten i verksamhetsområdena. I älgförvaltningsgruppen var 1 av 53 representanter kvinnor under året. I viltförvaltningsdelegationen var 10 av 28 representanter kvinnor under 2017.

Inom verksamhetsområdet för fiske har föreslagits att benämningen tillsynsman ersätts med tillsynsperson.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta,

Inom personalområdet förs individbaserad och könsuppdelad statistik där det är möjligt. Det gäller ex. vis. rekrytering, löner, utbildning och sjukfrånvaro.

Könsuppdelad statistik används nästan undantagslöst inom verksamhetsområdena för ANDT-samordning, mäns våld mot kvinnor, integration, föräldraskapsstöd, brottsförebyggande samordning, tillsyn inom alkohol- och tobakslagarna samt stöd till personligt ombud. Det gäller i presentationer av kunskapsunderlag om respektive område; i rapporter, vid konferenser, seminarier och nätverksmöten m.m. Det gäller också deltagandet i de aktiviteter som arrangeras.

Inom samhällsskydd och beredskap tas könsuppdelad statistik fram inom området för räddningstjänst.

Återrapportering regleringsbrevuppdrag

Tabell 6.1: Jämställdhet (Regleringsbrevbilaga)

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2017	2016	2015
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	2 372	1 218	2 313
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	916	373	717
varav övrig finansiering (tkr)	1 455	846	1 521
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,60	0,88	1,73
Verksamhetsintäkter	1 012	569	1 046

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet (Regleringsbrevbilaga)

Verksamhetskostnaderna har ökat med närmare 50 procent jämfört med 2016 och kom därmed i nivå med kostnaderna 2015. Minskningen 2015 berodde på sjukfrånvaro. Under 2017 har fler medarbetare deltagit i uppdraget, särskilt i framtagandet av en länsstrategi för jämställdhetsintegrering.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 81* och 82*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,4	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,36	0,27	0,47
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	604	399	691
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,41	0,29	0,52
Antal ärenden, inkomna och upprättade	17	14	14
Antal beslutade ärenden	21	11	5
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 979	2 739	2 652

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter har ökat något jämfört med 2016, men är något lägre än 2015. På grund av vakanser, har insatser inte kunnat genomföras på den nivå som uppdragen kräver.

Verksamhetskostnaderna har dock ökat med drygt 30 procent jämfört med 2016. Den ökningen beror på högre lönekostnader för den personal som arbetat i uppdraget 2017, jämfört med året innan.

Sammanfattande bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete med 5 § punkterna 3 – 5 har utvecklats i positiv riktning, framför allt inom området för samhällsplanering. Trots begränsade personalresurser har Länsstyrelsen därutöver prioriterat medverkan i det länsstyrelsegemensamma nätverket för mänskliga rättigheter, MR-nätverket. Den medverkan har tillfört både kunskaper, goda exempel och erfarenheter som kommer att bidra till fortsatt utvecklingsarbete i Länsstyrelsen och i länet.

Insatser inom området för nationella minoriteter har varit begränsat, men initiativ har tagits till samverkan med Landstinget Sörmland om gemensamma insatser i länets kommuner. Det bedöms kunna ge effekter från 2018.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa,

Barnperspektivet, som en del i social hållbarhet och i samhällsplaneringen, har lyfts fram i ett särskilt utvecklingsprojekt inom området för regional utveckling; Social hållbarhet i samhällsplaneringen.

Som stöd i Länsstyrelsens granskningar av bland annat kommunernas översiktsplaner används dokumentet; *Aktuella översiktsplaner - sammanfattande redogörelse*. En revidering och utveckling pågår av detta stöd, bland annat för att tydliggöra den sociala hållbarheten i samhällsplaneringen. FN:s konvention om barns rättigheter utgör ett av de områden som lyfts fram.

Barnperspektivet har beaktats av Länsstyrelsen i yttranden över förslag till kommunala översiktsplaner (Oxelösund, Strängnäs, Flen) och i ett samrådsyttrande över regionalt trafikförsörjningsprogram för Södermanland.

Inom djurskyddsarbetet finns en utvecklad rutin för att uppmärksamma socialtjänsten på sociala missförhållanden för barn. Bakgrunden finns i erfarenheter av samband mellan vanvård och/eller våld mot djur och dysfunktionella familjer. Ingen orosanmälan har dock gjorts under året.

Länsveterinär och djurskyddshandläggare har deltagit i en nationell konferens om barnperspektivet i djurskyddsärenden. Vid konferensen deltog också utvecklingsledare inom området mäns våld mot kvinnor samt kvinnofridssamordnare. Syftet var att öka kunskaperna om området och utbyta erfarenheter med kollegor i andra län, bland annat om samverkan med socialtjänst och polis.

Vid ett länsstyrelseinternt seminarium presenterades resultat från Landstinget Sörmlands befolkningsundersökning Liv & Hälsa ung 2017. Den visar svar från drygt 7 800 elever om deras liv och hälsa 2017 – i hemmet, i skolan och på fritiden. Undersökningen genomfördes för första gången 2004, vilket gör det möjligt att följa utvecklingen över tid.

Bland annat visas att andel elever i årskurs 9 som mår bra, har sjunkit under perioden 2004 till 2017. Det gäller både flickor och pojkar. Det är dock fler pojkar än flickor som uppgett att de mår bra.

Skillnaden mellan könen är tydlig även i årskurserna 9 och 2 på gymnasiet. Andel flickor som uppger att de mår bra är lägre än bland pojkarna i alla årskurser (2017).



Källa: Landstinget Sörmland, Liv & Hälsa ung 2017

Resultaten från Liv & Hälsa ung-undersökningen ger viktiga kunskaper om barn och ungas livsvillkor i länet och kan bl.a. användas för planering och uppföljning av hälsofrämjande och förebyggande insatser – både i Länsstyrelsens olika verksamheter samt i länets kommuner och landsting. Det gäller t.ex. i samhällsplanering, landsbygdsutveckling, samordning av förebyggande arbete med alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT), brottsförebyggande samordning, integration, föräldraskapsstöd och jämställdhet.

Barns bästa har funnits med som analysgrund i verksamhetsområdena som rör ANDT-samordning, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och integration – särskilt i uppdragen med lägesbilder av och nyanländas situation, insatser och bosättning för den gruppen, samhällsorientering, ensamkommande barn och barn som försvinner samt föräldraskapsstöd.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,

Tillgänglighet och delaktighet, som en del i social hållbarhet och i samhällsplaneringen, har lyfts fram i ett särskilt utvecklingsprojekt inom området för regional utveckling; Social hållbarhet i samhällsplaneringen.

Som stöd i Länsstyrelsens granskningar av bland annat kommunernas översiktsplaner används dokumentet; *Aktuella översiktsplaner - sammanfattande redogörelse*. En revidering och utveckling pågår av detta stöd, bland annat för att tydliggöra den sociala hållbarheten i samhällsplaneringen. Förslaget till nytt mål och ny inriktning i funktionshinderpolitiken ligger till grund.

Tillgänglighet och delaktighet har bland annat beaktats av Länsstyrelsen i yttranden över förslag till kommunala översiktsplaner (Oxelösund, Strängnäs, Flen) och i ett samrådsyttrande över regionalt trafikförsörjningsprogram för Södermanland.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,

Se redovisning av uppdrag 1.26 i regleringsbrevet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.26

Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska bl.a. innehålla information om hur länsstyrelserna har tillämpat lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i myndighetens interna och externa insatser utifrån målet för minoritetspolitik. Vidare ska länsstyrelserna redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering

Länsstyrelsegemensamt utvecklingsarbete

Länsstyrelsen har aktivt medverkat i det länsstyrelsegemensamma nätverket för mänskliga rättigheter, MR-nätverket. I det särskilda uppdrag som Länsstyrelsen i Dalarna fått att leda, har bland annat ett *Metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt* (2016) arbetats fram. I uppdraget ingår bland att implementera metodstödet i varje länsstyrelse.

Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att sprida kunskaper om det rättighetsbaserade arbetssättet. Alla medarbetare har fått en första information på ett gemensamt personalmöte. Där lämnades också exempel på vilka mänskliga rättigheter som i första hand aktualiseras i länsstyrelsens verksamheter och där det redan pågår arbete (jfr § 5 ovan); rätten till jämställdhet, barnets rättigheter, nationella minoriteters rättigheter, rätten att ta del av samhällets tjänster – oavsett funktionsförmåga etcetera. En enkel undersökning genomfördes som visade att medarbetare i länsstyrelsen ser de demokratiska vinsterna med ett

rättighetsbaserat arbetssätt, men att det finns behov av mer kunskap och konkreta exempel på hur arbetet ska gå till. Dessa behov kommer att vara vägledande i det fortsatta arbetet.

Därutöver har en process startat för att koppla ihop ett rättighetsbaserat arbetssätt med det omfattande värdegrundsarbete som bedrivits i Länsstyrelsen. Ett fortsatt värdegrundsarbete ses som en förutsättning för ett systematiskt arbete med mänskliga rättigheter.

Inom ramen för arbetet i MR-nätverket pågår också utvecklingsarbete i andra länsstyrelser för att integrera ett rättighetsbaserat arbetssätt i verksamheterna. Länsstyrelsen har följt detta arbete och kommer att ta del av gjorda erfarenheter i det egna fortsatta utvecklingsarbetet.

Länsstyrelsen har också tagit del av och påbörjat analys av rapporten *På tal om mänskliga rättigheter* (2017), som arbetats fram inom ramen för länsstyrelsernas utvecklingsuppdrag för mänskliga rättigheter. Den bygger på de FN-konventioner om mänskliga rättigheter som styr Sverige och de rekommendationer som granskningskommittéerna lämnat. Rapporten åskådliggör rekommendationerna i ett regionalt perspektiv. Rätten till lämplig bostad utgör en utmaning för Södermanlands län. Den rätten berör också i hög grad barn. Fler barn berördes av vräkning i länet 2016, jämfört med riket som helhet. Det var bland annat ett tema som behandlades under den Bosättningskonferens 2017 som Länsstyrelsen arrangerade.

Andra utmaningar i länet gäller rätten till arbete och rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor. Den utmaningen har också starka kopplingar till jämställdhet och grad av integration. Kvinnor har exempelvis lägre sysselsättningsgrad än män i länet. Utrikesfödda kvinnor och män har lägre sysselsättningsgrad jämfört med inrikes födda kvinnor och män.

Stöd till kommunerna

I arbetet med Social hållbarhet i samhällsplaneringen och i granskningarna av kommunernas översiktsplaner med stöd *Aktuella översiktsplaner – sammanfattande redogörelse* (se tidigare redovisningar av § 5 ovan), har Länsstyrelsen haft den största möjligheten att integrera och ge stöd för de mänskliga rättigheterna i kommunernas arbete med samhällsplanering.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

I arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk har Länsstyrelsen fortsatt arbeta med att uppfylla målen i den upprättade *Handlingsplan för uppfyllande av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 2015 – 2016*. Vid en uppföljning konstaterades att arbete återstod, framför allt inom delområdet för inflytande och delaktighet i den externa verksamheten.

Länsstyrelsen har inlett ett samarbete med Landstinget Sörmland och de tre kommuner i länet som ingår i det finska förvaltningsområdet. Syftet är att tillsammans genomföra samråd om aktuella och angelägna frågor. Ett första gemensamt samråd har planerats och kommer att genomföras 2018. Inom ramen för detta samarbete planeras också en gemensam utbildningsdag under våren 2018 om den nya minoritetspolitiken. Målgruppen är länets kommuner samt representanter för nationella minoriteter.

När det gäller delområdet diskriminering och utsatthet har det hanterats som en del av utvecklingsarbetet inom mänskliga rättigheter och ett rättighetsbaserat arbetssätt (se ovan). Länsstyrelsen har också en *Plan för främjande av likabehandling (2016 – 2018)* som fastslår det gemensamma ansvaret för att förebygga och förhindra alla former för diskriminering.

Inom ramen för delområdet språk och kulturell identitet, har rutiner för hantering av ärenden på minoritetsspråk arbetats fram och finns tillgängliga på intranätet.

Information om nationella minoriteters rättigheter finns på Länsstyrelsens externa hemsida under rubriken *Nationella minoriteter*. Information om rätten att använda minoritetsspråk i

kontakten med Länsstyrelsen, finns under rubriken *Kontakta oss*. Länsstyrelsen uppmärksammar och synliggör minoriteters särskilda dagar genom att flagga, t.ex. samernas nationaldag och Finlands självständighet.

Härutöver har en introduktionsutbildning om hela området mänskliga rättigheter och icke-diskriminering har genomförts för nyanställda. Den innehöll både en genomgång om vad mänskliga rättigheter är och en genomgång med praktiska övningar om värdegrundsarbete. Därutöver har flera medarbetare genomfört den webbaserade MR-utbildning som Uppsala universitet arbetat fram.

Integration

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 85*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor	3,4	2,8	2,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,41	2,10	1,95
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 067	3 280	2 723
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,75	2,38	2,04
Antal ärenden, inkomna och upprättade	103	80	47
Antal beslutade ärenden	72	65	47
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	13	9
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	673	100	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader har ökat jämfört med 2015 och 2016. Ökningen beror främst på en förstärkning av personalstyrkan från och med 2017. Antalet ärenden har ökat med anledning av en ökning av särskilda anslag och fler utlysningar av och ansökningar om statlig ersättning för insatser enligt §§ 37 och 37a förordning (2010:1122) samt till insatser för tidiga insatser enligt förordning (2016:1363).

Sammanfattande bedömning av resultat

Alla insatser inom området har haft bäring på och givit resultat till givna uppdrag i regleringsbrev 2017 och förordning 2016:1363. Det gäller följande uppdrag i regleringsbrevet; RB 3.40, 3.41, 3.43, 3.44, 3.45, 3.46, 3.47 och 3.49. Samtliga redovisas i särskild ordning. Andra prestationer och resultat inom verksamhetsområdet integration redovisas nedan.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under flera år har Länsstyrelsen ägnat särskild uppmärksamhet åt nyanlända som yrkesmänniskor. I rapporten *”Bostadsmarknaden i Södermanlands län år 2017”* framhåller Länsstyrelsen att det finns 279 nyanlända personer i länet med erfarenhet och/eller utbildning som många byggföretag efterfrågar. Inriktningen under år 2017 har varit att uppmärksamma integrationen som en tillväxtfaktor. Bland annat anordnades en konferens tillsammans med Regionförbundet Sörmland: *Tillväxtfaktor Integration*. Länsstyrelsens främsta budskap har varit att tillväxten är beroende av att integrationen fungerar.

Landshövdingen har tagit initiativ till och leder sedan år 2015 ett så kallat integrationsråd, med representanter för de politiska ledningarna i länets kommuner och landsting. Rådet har träffats två gånger under året med teman som mottagandeutredningen, arbetsmarknadsläget, länstalen m.m. Syftet är att förmedla information och utbyta erfarenheter från integrationsarbetet på lokal, regional och nationell nivå.

På regional nivå finns sedan ett år tillbaka ett nätverk för integrationsstrategier. Nätverket är organiserat som en kombination av två modeller för samverkan, informations – och lärandemodellerna. I den förra är relations- och kontaktskapande huvudsyftet med samverkan. Målet är att det ska ge resultat i andra sammanhang där parterna möts, vilket

också har visat sig ske. I den andra modellen är samverkan inriktad mot gemensamt lärande och kunskapsutbyte. Parterna har bland annat genomfört undersökningar och omvärldsanalyser. Det har exempelvis lett till förbättrad kontroll av de statliga ersättningar som Migrationsverket ger kommunerna för flyktingmottagandet. Nätverket leds av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har deltagit i flera nationella arbetsgrupper inom länsstyrelsernas gemensamma integrationsnätverk. Under året har det rört sig om arbetsgrupper för utveckling av arbetet med bosättning, samhällsorientering, ensamkommande barn, ensamkommande barn som försvinner, föräldraskapsstöd och tidiga insatser för asylsökande.

Kommuner har rätt till ersättning från staten för vissa av de kostnader de har för asylsökande och för vissa personer som ansökt om eller fått uppehållstillstånd. Migrationsverket och Länsstyrelsen har genomfört ett gemensamt arbetsmöte om dessa ersättningar. Ett trettio-tal tjänstepersoner med ekonomiskt ansvar samt handläggare som arbetar med återsökningar i kommunerna närvarade.

Tillsammans med Nyköpings kommun anordnade Länsstyrelsen det öppna eventet *Forum Nyköping – Samtalsfestival*. Rikskända talare medverkade och diskuterade olika integrationsämnen och tusentals människor följde arrangemanget från scener och livesändningar. Årets tema var *Populism, demokrati och det inkluderande samhället*. Forum Nyköping bygger på tanken om att samtal och dialog är en modell som ska föra diskussioner och arbete med svåra frågor framåt.

Länsstyrelsen har liksom föregående år, bjudit in till en *Bosättningskonferens 2017*. Målgruppen var förtroendevalda i social- och samhällsbyggnadsnämnder, de som ansvarar för mottagande av flyktingar i kommunerna, de som arbetar med strategiska integrationsfrågor och bostadsfrågor, integrationssamordnare och bostadsanordnare samt kommunala och privata fastighetsbolag. Drygt 70 personer från hela länet deltog. Konferensen bidrog till att se bosättning som en tvärsektoriell angelägenhet och kommunernas olika förvaltningsområden fick möjlighet att mötas. Deltagande fastighetsbolag och bostadsbolag gav positiva återkopplingar på konferensen och såg innehållet som kunskapshöjande och relevant.

Genom pilotprojektet ”*Kulturmiljö för alla*” har forntidsvandringar organiserats i tre av länets kommuner. Syftet var att skapa möten mellan människor med utländsk respektive svensk bakgrund. Vandringsturerna förlades till bostadsområden där många asylsökande och personer med utländsk bakgrund bor och där det finns fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar. *En rapport om projektet har färdigställts.*

En plan för *Att samverka kring ensamkommande barn som avviker/försvinner* har arbetats fram i samverkan med flera regionala aktörer – i kommuner, landsting, hem för vård eller boende (HVB), Polisen, Migrationsverket och Rädda Barnen. Planen vänder sig till de som i arbetet möter eller beslutar i frågor som rör ensamkommande barn, bland annat i socialtjänst, särskilda boenden, skola, sjukvård och polis. Den förväntas bidra till länsgemensamma rutiner och arbetssätt för samverkan och uppföljning och som ger skydd för det enskilda barnet.

Två halvdagars utbildningar om mekanismerna bakom hederskulturen har genomförts i samverkan mellan Länsstyrelsens uppdrag om integration och uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck (inom ramen för särskilda jämställdhetsåtgärder). Närmare 200 anställda deltog från skolor, förskolor och vuxenutbildningar, socialtjänst, polis, gode män med flera.

Länsstyrelsens Naturum bjöd för andra året in elever och lärare från svenska för invandrare (SFI) till ett besök för att berätta om verksamheten och visa på möjligheter till aktiviteter.

Organisationsstyrning

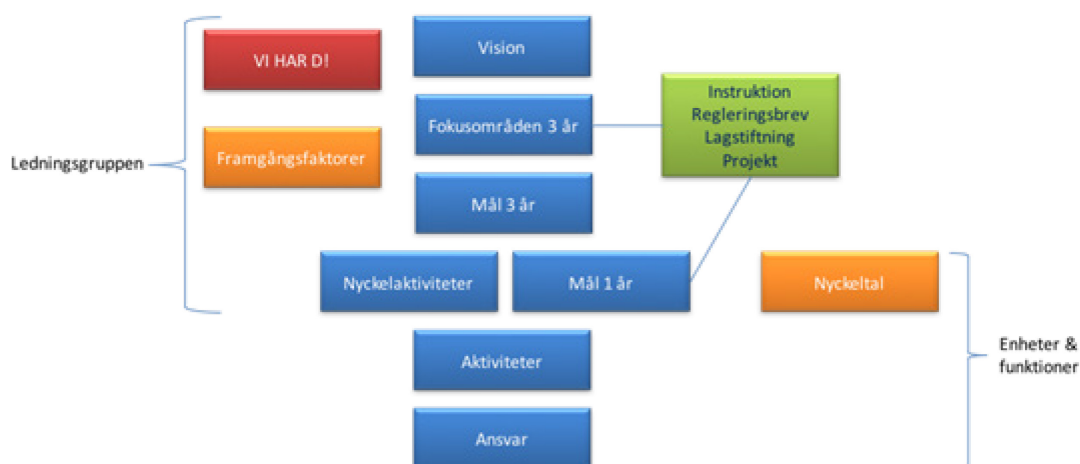
Myndigheten har under året arbetat med att utveckla och förbättra verksamhetsstyrningsprocessen, både vad gäller planeringsprocess, budgetprocess och en ökad uppföljning av ekonomi och verksamhet.

Syftet är att få en tydlig och sammanhållen process samt en större delaktighet för att bättre kunna säkerställa en mer långsiktig planering, goda resultat och sträva mot en tillitsbaserad styrning.

På myndighetsnivå har ledningen utarbetat treåriga mål för Länsstyrelsen. Målen tar sin utgångspunkt i regleringsbrevets uppdrag och länets förutsättningar. På enhetsnivå finns det ettåriga mål som enheterna arbetat fram tillsammans. Processen har inneburit en ökad delaktighet för alla medarbetare och det har avsatts två halvdagar till work-shops enligt en gemensam struktur.

När det gäller budgetprocessen har myndigheten under året infört budgetmodulen i Länsstyrelsernas gemensamma planeringsverktyg LISA och också strävat efter att tidigarelägga planeringen för att ha möjlighet att tidigare kunna starta med nya uppdrag och påbörja de rekryteringar som kan behövas.

Vi har under året också infört med månadsuppföljningar utifrån för verksamheten viktiga styrta samt uppföljning av budget. Månadsuppföljningen är en stående punkt på ledningsgruppens möten. Utöver detta genomförs fördjupade verksamhetsuppföljningar två gånger om året, i maj och oktober. Fokus för verksamhetsuppföljningarna är enheternas utfall och resultat.



Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Länsstyrelserna skall nedan åiterrapportera en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Ledarskapsperspektiv

Under 2017 fortsatte satsningen på ledarskapsutveckling med särskild fokus på ledarskapets olika framgångsfaktorer för en hälsosam och framgångsrik verksamhet. Vid fyra heldagar under året har samtliga chefer deltagit i kompetensutvecklingsinsatser. Ett urval av innehållet har varit kompetensbaserad rekrytering, lönebildning, lönesamtal, framgångsrik kommunikation, verksamhetsplanering med tydlig målfokusering och delaktighet.

Medarbetarskap

Var sjätte vecka samlas all personal för ett möte där aktuell information delas, nya medarbetare välkomnas och gemensam utbildning anordnas. Under 2017 ägnades mycket tid och engagemang åt Agenda 2030 och hur vår verksamhet påverkas av och kan bidra till de övergripande målen. Flera workshops genomfördes. Några exempel på andra teman är mänskliga rättigheter och General data protection regulation, GDPR (nya dataskyddsförordningen).

En allmän inbjudan gick ut till all personal med möjlighet att delta i en kommunikations- och retorikutbildning samt effektiv e-posthantering.

Andelen tid som har lagts på kompetensutveckling har under året ökat från förra årets 2,1 procent till årets 3,0 procent. Vi har i detta hänseende överträffat vårt styrtal på 2,4 procent.

Kompetensförsörjning

Under 2017 genomfördes 68 rekryteringar, vilket är en ökning jämfört med 2016 då ca 50 rekryteringar genomfördes. Grunden för rekryteringsprocessen har varit kompetensbaserad rekrytering. Flera av tjänsterna rör strategiskt viktiga tjänster i ledningsfunktion vilket gör att rekryteringarna varit extra omfattande. I samtliga tjänster har det funnits kompetenta sökande men vi har upplevt en ökad konkurrens om kompetent personal.

Arbetsmiljö

Året har inneburit flera satsningar inom arbetsmiljöområdet. En medarbetarenkät gjordes under våren 2017 och har resulterat i handlingsplaner. Ett av de områden som lyftes fram i resultaten var känslan av otydliga mål. Som en följd av det har arbetet med verksamhetsplaneringsprocessen utvecklats för att öka tydligheten och delaktigheten.

Utbildningar har genomförts i första hjälpen och hjärt/lungräddning. Hjärtstartare är inköpta.

All personal har erbjudits personlig ergonomigenomgång vid arbetsplatsen för att säkerställa att medarbetarna vet hur hjälpmedlen ska användas.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Kön	Ålder	2017			2016		
		Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	0,8	1,7				
	30-49	29,6	2,2	41,4	26,2	2,1	0
	50≥	27,6	1,9	45,1	25,6	2,3	43,1
	Alla	58,1	2,1	42,8	54,7	2,1	23,0
Kvinnor	≤29	6,8	3,8	55,1			
	30-49	53,9	4,3	52,8	51,7	6,3	74,5
	50≥	39,1	3,8	56,5	36,8	6,3	65,3
	Alla	99,8	4,1	54,6	94	6	69,8
Samtliga	≤29	7,6	3,6	53,6			
	30-49	83,5	3,5	50,4	77,9	4,8	65,1
	50≥	66,8	3	54,1	62,4	4,7	61,5
Summa		157,9	3,3	52,1	148,7	4,5	62,9

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

*) Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Sjukfrånvaron har minskat från 4,5 procent under 2016 till 3,3 procent under 2017. Det är främst bland kvinnorna som sjukfrånvaron har minskat. Det är en bra utvecklingsriktning och vi fortsätter arbeta för att komma ner till styrtalets 3 procent.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag 1.4

Länsstyrelserna ska bidra till en god förvaltningskultur. Ledarskapets och medarbetarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman ska vara i fokus.

Den gemensamma statliga värdegrunden

Det värdegrundsarbete. *Projektet – V4 – Verksamhetsutveckling med avstamp i gemensam vision, verksamhetsidé*, som myndigheten genomförde i projektform 2015 – 2016 har under 2017 gått över i linjearbete. I det arbetet vill vi hålla den gemensamma värdegrunden för statsanställda levande och alla nyanställda får en särskild genomgång av denna samt myndighetens vision och kärnvärden: ”Hållbar utveckling ger framtiden möjligheter i ett Södermanland för alla” samt Länsstyrelsens tre kärnvärden; helhetssyn, ansvar och respekt.

Ledarutveckling

Länsstyrelsen genomför fyra gånger om året Ledarforum för myndighetens chefer. Ledarforum är en heldag med olika teman i syfte att stärka och utveckla ledarskapet. Teman

under året har bland annat varit lönebildningsprocessen eller att genomföra medarbetarsamtal på bästa sätt.

Två chefer har också genomgått Länsstyrelsens gemensamma chefsutbildning.

Utvecklad verksamhetsstyrningsprocess

Myndigheten har under året arbetat med att utveckla och förbättra verksamhetsstyrningsprocessen, både vad gäller planeringsprocess, budgetprocess och en ökad uppföljning av ekonomi och verksamhet. Syftet är att få en tydlig och sammanhållen process samt en större delaktighet för att bättre kunna säkerställa en mer långsiktig planering, goda resultat och sträva mot en tillitsbaserad styrning.

På myndighetsnivå har ledningen utarbetat treåriga mål för Länsstyrelsen. Målen tar sin utgångspunkt i regleringsbrevets uppdrag och länets förutsättningar. På enhetsnivå finns det ettåriga mål som enheterna arbetat fram tillsammans. Processen har inneburit en ökad delaktighet för alla medarbetare och det har avsatts två halvdagar till work-shops enligt en gemensam struktur.

När det gäller budgetprocessen har myndigheten under året infört budgetmodulen i Länsstyrelsernas gemensamma planeringsverktyg LISA och också strävat efter att tidigarelägga planeringen för att ha möjlighet att tidigare kunna starta med nya uppdrag och påbörja de rekryteringar som kan behövas. Vi har under året också infört månadsuppföljningar utifrån för verksamheten viktiga styrtal samt uppföljning av budget. Månadsuppföljningen är en stående punkt på ledningsgruppens möten. Utöver detta genomförs fördjupade verksamhetsuppföljningar två gånger om året, i maj och i oktober. Fokus för verksamhetsuppföljningarna är enheternas utfall och resultat.

Landshövding, länsråd och chefen för verksamhetsstyrning och stöd har deltagit i Arbetsgivarverkets utvecklingsprogram, som omfattade fyra heldagar under 2017. Syftet var att ge inspiration, kunskap och möjlighet till erfarenhetsutbyte kring utveckling och innovation om hur arbetsgivarpolitiken kan bidra till ökad innovationskraft i verksamheten.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017 Tkr	2016 Tkr	2015 Tkr
20-21	Övrig förvaltning	4 605	3 889	3 597
25	Trafikföreskrifter m.m.	406	376	563
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 348	6 431	6 509
30	Regional tillväxt	966	1 286	684
34	Infrastrukturplanering	1 341	1 331	1 049
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4 990	4 531	4 114
41	Stöd till boende	1 172	844	470
42	Energi och klimat	2 311	2 142	1 380
43	Kulturmiljö	5 202	6 276	6 819
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 163	3 996	4 328
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	11 589	9 169	8 738
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	31 040	33 076	25 393
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 033	1 798	1 881
53	Vattenverksamhet	4 577	3 659	3 631
54	Mineral-och torvfyndigheter	4	10	0
55	Miljöfarlig verksamhet	2 703	2 547	2 760
56	Övrigt miljö-och hälsoskydd	108	129	138
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 775	808	990
58	Restaurering	612	326	308
60	Lantbruk och landsbygd	13 515	13 860	17 587
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0
62	Fiske	515	611	640
70	Folkhälsa	2 425	1 235	2 155
80	Jämställdhet	1 626	815	1 651
81	Nationella minoriteter	6	9	48
82	Mänskliga rättigheter	410	263	442
85	Integration	2 888	2 288	1 856
	SUMMA PRODUKTION	108 329	101 703	97 730
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 722	9 844	10 193
11	Administration och intern service	26 815	26 467	25 819
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	147 865	138 014	133 742
99	Resurssamverkan ¹⁾	387	56	194
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	148 253	138 070	133 936

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

Inom områdena Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar har Länsstyrelsen i Södermanland drivit ökad verksamhet vilket avspeglas i ökade kostnader. Gemensamma övningar har drivits tillsammans med andra samhällsfunktioner. Dessa kostnader har mötts av ökade riktade anslag för verksamheten. Kostnaderna avseende folkhälsa, jämställdhet och integration har också ökat beroende på en ökad aktivitet inom dessa områden.

Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH Kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	4 605	3,11%	2 101	5,33%	6 705	4,54%
25	Trafikföreskrifter m.m.	406	0,27%	202	0,51%	608	0,41%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 348	4,29%	2 994	7,60%	9 342	6,32%
30	Regional tillväxt	966	0,65%	228	0,58%	1 194	0,81%
34	Infrastrukturplanering	1 341	0,91%	535	1,36%	1 876	1,27%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4 990	3,37%	2 400	6,09%	7 390	5,00%
41	Stöd till boende	1 172	0,79%	568	1,44%	1 741	1,18%
42	Energi och klimat	2 311	1,56%	588	1,49%	2 899	1,96%
43	Kulturmiljö	5 202	3,52%	2 393	6,07%	7 595	5,14%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 163	3,49%	1 971	5,00%	7 134	4,83%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11 589	7,84%	4 644	11,78%	16 232	10,99%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	31 040	20,99%	6 854	17,39%	37 895	25,65%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 033	1,38%	984	2,50%	3 017	2,04%
53	Vattenverksamhet	4 577	3,10%	1 659	4,21%	6 236	4,22%
54	Mineral- och torvfyndigheter	4	0,00%	2	0,00%	6	0,00%
55	Miljöfarlig verksamhet	2 703	1,83%	1 328	3,37%	4 031	2,73%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	108	0,07%	54	0,14%	161	0,11%
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 775	1,20%	572	1,45%	2 347	1,59%
58	Restaurering	612	0,41%	23	0,06%	634	0,43%
60	Lantbruk och landsbygd	13 515	9,14%	5 841	14,82%	19 355	13,10%
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
62	Fiske	515	0,35%	272	0,69%	787	0,53%
70	Folkhälsa	2 425	1,64%	1 081	2,74%	3 505	2,37%
80	Jämställdhet	1 626	1,10%	746	1,89%	2 372	1,61%
81	Nationella minoriteter	6	0,00%	3	0,01%	9	0,01%
82	Mänskliga rättigheter	410	0,28%	185	0,47%	595	0,40%
85	Integration	2 888	1,95%	1 178	2,99%	4 067	2,75%
	SUMMA PRODUKTION	108 329	73,26%	39 405	100,00%	147 735	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 722	8,60%				
11	Administration och intern service	26 815	18,13%				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	147 865	100,00%			147 735	100,00%
99	Resurssamverkan ¹⁾	387		131		518	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	148 253				148 253	

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH Kostnader		Kostnader inkl OH	
	<i>Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾</i>						
	Nivå 1 (113-115)	13 549	17,10%				
	Nivå 2 (110-112, (116-119)	13 265	16,74%				
	Nivå 3 (100-109)	12 722	16,06%				
	Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	79 223					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

En stor del av verksamhetskostnaderna utgörs av Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden. Detta utgör ca 29 procent av verksamhetskostnaderna. Administration och intern service utgör ungefär en fjärdedel av verksamhetskostnaderna. Övriga delar av verksamhetskostnaderna speglar Länsstyrelsen i Södermanlands övriga verksamhet där Lantbruk och landsbygd, livsmedelkontroll, djurskydd, liksom även folkhälsa, jämställdhet och integration utgör stora delar.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017 årsarb	2017 årsarb	2017 årsarb	2016 årsarb	2015 årsarb
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	5,0	3,2	1,8	4,3	3,9
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,8	0,6	0,2	0,7	1,0
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,3	8,4	0,9	8,8	9,6
30	Regional tillväxt	0,6	0,5	0,1	0,9	0,5
34	Infrastrukturplanering	1,6	0,2	1,4	1,3	1,6
40	Hållbar samhällsplanering och boende	6,3	3,4	2,9	5,9	5,5
41	Stöd till boende	1,9	1,2	0,7	1,4	0,8
42	Energi och klimat	1,8	0,9	0,9	1,7	1,6
43	Kulturmiljö	7,2	3,2	3,9	7,8	8,3
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5,4	1,0	4,3	4,3	4,5
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12,7	9,1	3,6	10,5	9,9
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	23,1	8,3	14,8	20,7	20,3
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,4	0,9	2,5	3,0	3,2
53	Vattenverksamhet	5,3	4,2	1,1	4,4	4,4
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	4,0	3,6	0,4	4,1	4,4
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,2	0,2	0,0	0,2	0,2
57	Förorenade områden, efterbehandling	1,8	1,1	0,7	1,3	1,7
58	Restaurering	0,1	0,1	0,0	0,2	0,4
60	Lantbruk och landsbygd	19,5	14,3	5,2	20,8	22,9
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	0,9	0,0	0,9	1,0	1,0
70	Folkhälsa	3,0	2,7	0,3	1,4	2,4
80	Jämställdhet	1,8	1,7	0,0	0,8	2,0
81	Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
82	Mänskliga rättigheter	0,5	0,5	0,0	0,3	0,6
85	Integration	3,4	3,4	0,0	2,8	2,7
	SUMMA PRODUKTION	119,6	72,7	46,9	108,8	113,2
10	Myndighetsövergripande verksamhet	8,3	5,2	3,1	9,5	10,0
11	Administration och intern service	14,3	9,5	4,9	15,2	15,1
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	142,3	87,4	54,9	133,5	138,3
99	Resurssamverkan ¹⁾	0,4	0,3	0,1	0,4	0,3
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	142,7	87,7	55,0	133,8	138,6

¹⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

Det totala antalet årsarbetskrafter har ökat från fjolårets 133,8 till årets 142,7. Den största ökningen återfinns i VÄS 50 övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd.

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2017	2017	2016	2016	2015	2015
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	224	1 570	119	889	80	579
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	169	1 185	204	1 522	254	1 831

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell D – Representation

Ökning av kostnader för intern representation under 2017, i förhållande till 2016, har flera olika förklaringar. Dels har antalet årsarbetskrafter ökat vilket reflekteras i ökade kostnader vid personalaktiviteter. Två stora aktiviteter sticker särskilt ut under 2017; 1) personalutflykt till Kolmården och 2) NOR-fest (Nit och Redlighet) med fem medaljörer samt stor uppslutning från personalen. Vad gäller extern representation genomförde Länsstyrelsen inte sitt traditionella ”Sommarmingel” vilket tidigare år har varit kostnadsdrivande inom extern representation.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2017	2016	2015
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	250	244	266
Lokalyta (m ²)	234	234	234
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 068	1 045	1 137
Lokaler ¹⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113	6 100	6 603	6 300
Lokalyta (m ²)	5 458	5 911	5 458
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 118	1 117	1 252
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	43	49	47
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	38	44	37
Kontorslokaler ²⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	5 219	5 363	5 219
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	37	40	38
SUMMA LOKALKOSTNADER	6 350	6 847	6 566

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell E – Lokaler

Under året har personal som haft sina arbetsplatser i inhyrda lokaler flyttat tillbaka till residenset vilket gjort att behovet av hyrda lokaler och därmed lokalkostnaden minskat. Under början på året har också en hyresreduktion erhållits för en del av residenset som inte använts på grund av planerad ombyggnad.

Redogör även för planerade större lokalförändringar

Under 2018 planeras inhyrning av lokaler p.g.a. ökat behov av kontorsutrymmen. Länsstyrelsen avvaktar besked från SFV om kommande ombyggnation under 2018.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	25	162	217	346	58	4
Övrig förvaltning (20-21)	47	657	43	682	65	4
varav stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav kameraövervakning (211)	11	96	7	105	9	0
varav bevakningsföretag m.m (212)	1	14	0	13	2	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	20	126	2	131	17	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	154	1 184	350	1 531	157	0
varav Livsmedelskontroll (281)	24	31	66	114	7	0
varav Djurskydd (282)	113	1 029	179	1 186	135	0
varav Smittskydd (283)	8	50	26	78	6	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	8	64	32	97	7	0
Regional tillväxt (30)	5	9	1	10	5	0
Infrastrukturplanering (34)	24	32	2	31	27	2
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	63	546	6	544	71	1
Stöd till boende (41)	264	343	0	355	252	0
Energi och klimat (42)	29	97	5	80	51	3
Kulturmiljö (43)	163	1 105	18	923	363	7
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	49	316	40	355	50	1
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	3	7	9	17	2	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	98	365	20	346	137	16
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	182	91	215	268	220	21
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	71	583	31	616	69	0
Vattenverksamhet (53)	74	159	30	151	112	21
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	50	106	18	108	66	13
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	6	0	5	1	0

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Miljöfarlig verksamhet (55)	137	323	20	352	128	5
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	107	215	17	243	96	5
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	14	115	0	119	10	2
Förorenade områden, efterbehandling (57)	9	13	9	20	11	1
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	1	3	4	4	4	0
Restaurering (58)	0	2	4	6	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	7 785	6 288	23	6 755	7 341	960
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	7 501	6 077	14	6 470	7 122	932
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0	0	0	0
Fiske (62)	42	151	6	166	33	0
Folkhälsa (70)	58	48	21	58	69	3
Jämställdhet (80)	8	10	2	9	11	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	1	1	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	16	12	4	20	12	0
Integration (85)	27	78	25	72	58	1
Summa	9 364	12 821	1 095	13 952	9 328	1 052
Varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
Varav Miljöprövnings-delegationens ärenden	0	0	0	0	0	0

1) Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöd, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

2) Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÄS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentar till Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

Det är framförallt inom området för kulturmiljö som antalet ärenden har ökat markant. Detta kan härledas till projekteringen av Ostlänken och de många ansökningar för nedläggning av bredband i länet som inkommit. Trots den höga personalomsättningen har myndigheten lyckats handlägga ett stort antal ärenden under 2017 och har en bättre utgående balans än föregående år. Man har också lyckats minska antalet ej beslutade ärenden, ärenden äldre än två år, jämfört med 2016.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017

(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden¹	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans²	Varav antal ändrade ärenden³
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	0	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	21	22	7
varav stiftelser (206)	0	0	0
varav kameraövervakning (211)	8	10	6
varav bevakningsföretag m.m (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	13	12	3
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	14	16	0
varav Livsmedelskontroll (281)	0	1	0
varav Djurskydd (282)	14	15	0
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	2	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	36	42	6
Stöd till boende (41)	2	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	2	10	1
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	1	0	0
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	31	37	11
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	6	31	0
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	17	12	3
Vattenverksamhet (53)	8	5	1
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	8	5	1
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	0	0	0
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	0	0	0

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²	Varav antal ändrade ärenden ³
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	2	8	0
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	0	6	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0
Fiske (62)	1	1	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	156	196	32
varav Vattenmyndighetens ärenden			
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden			

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2017.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2017, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Kommentar till Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017

Det är färre överklagade ärenden 2017 jämfört med 2016. Antalet överklagade ärenden har framförallt minskat inom Hållbar samhällsplanering och boende (40) och Kulturmiljö (43).

Tabell H – Handläggningstider

TABELL H - Ärendeslag med gemensamma mål		Mål (dgr)	Utfall %		
VÄS	Beskrivning	2015-2017	2017	2016	2015
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹¹⁾	45			
204	Begravningsfrågor ¹¹⁾	45			
211	Ansökan om kameraövervakning ³⁾	120	84	93	
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹¹⁾	180			
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ¹⁾	90	100	100	100
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	93	100	100
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	98	94	85
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ^{2, 10)}	150	93	99	
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ^{2, 7)}	120	86		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ³⁾	180	75	100	
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn ³⁾	180	72	96	
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	60	48	44
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁸⁾	21	94	96	93
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc) ^{4,1)}	180			
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	71	100	93
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	83	89	92
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	100	93	91
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 5, 9)}				
	Företagsstöd	180	2	0	
	Projektstöd	180	13	12	
	Miljöinvesteringar	180	45	45	
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{3, 5, 9)}				
	Företagsstöd	180	-	-	
	Projektstöd	180	-	-	
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	82	-	
	Projektstöd	120	50	-	
	Miljöinvesteringar	120	75	-	
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	-	-	
	Projektstöd	120	-	-	
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	68	77	68
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	92	93	60

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Uppdrag 3.13 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2017.

³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

⁷⁾ Nytt mål om 120 dagar från och med år 2017.

⁸⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken

⁹⁾ Målet enligt SUSS LB (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB-stöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg Dawa.

¹⁰⁾ För åren 2015-2016 ingick bygglov 40322 i dessa ärenden, men från och med 2017 har de urskiljts från övriga lov och fått en egen uppföljning.

¹¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentar till Tabell H – Handläggningstider

Orsaken till att Länsstyrelsen inte lyckats nå målet för handläggning av överklaganden enligt miljöbalken (505) är dels hög personalomsättning, dels att överklagningar enligt PBL (403) prioriterats.

Måluppfyllelsen nås inte avseende handläggningstid för ärenden inom Ansökan om stöd (602). Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i Landsbygdsprogrammet öppnande inte förrän vintern 2015/2016 och för fiskerifonden kunde länsstyrelserna börja ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september 2016. Arbetet under 2017 har alltså till ganska stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen.

Måluppfyllelsen nås inte avseende handläggningstid för ärenden inom Ansökan om utbetalning (602). Gällande utbetalningar av SUSS landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april 2016 och slututbetalning i maj 2016. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om förskott/delutbetalningar öppnade sommaren 2016 och först i december 2016 kunde beslut om slututbetalning ske i alla stödformer. Inom Fiske fattar Jordbruksverket såväl beslut på Länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel.

Orsaken till att Länsstyrelsen inte nått målen för handläggning av förordnanden av fisketillsynsmän (623) är att det inkommit en större mängd ärenden än beräknat.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2015 ackumulerat utfall	2016 utfall intäkter	2016 utfall kostnader	2016 netto utfall	2017 budget intäkter	2017 utfall intäkter	2017 budget kostnader	2017 utfall kostnader	2017 netto budget	2017 netto utfall	2017 ackumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-51	371	371	0	219	261	230	97	-11	164	113
Registreringsavgift för jaktområden	0	18	18	-0	20	18	20	0	0	18	18
Delgivning	-20	26	26	0	30	34	40	0	-10	34	14
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	0	243	243	0	0	211	0	211	0	0	0
Summa totalt	-71	658	658	0	269	524	290	308	-21	216	145
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	-71	415	415	-0	269	313	290	97	-21	216	145
Summa uppdragsverksamhet	0	243	243	0	0	211	0	211	0	0	0

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m) -Myndighetens förelägganden har efterlevts i större utsträckning och det har genomförts flera uppföljningar med brev och telefon än under 2016 (då gjordes flera exrta uppföljningskontroller på plats).

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

Sammanställning över väsentliga uppgifter	2017	2016	2015	2014	2013
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	15 500	12 400	2 500	7 000	4 000
Utnyttjad	3 128	4 030	2 339	781	779
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	4 900	4 900	4 900	4 900	4 900
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	0	0	0	80	152
Räntekostnader	-107	-68	-34	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	269	280	317	250	360
Utfall	8 922	5 189	7 138	4 849	3 948
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	3 868	3 300	3 120	3 282	2 976
Utfall	5 829	4 332	3 869	3 304	3 147
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 003 Länsstyrelserna m.m.,</i>					
<i>Södermanlands län</i>					
Beviljad	3 410	3 192	3 107	3 074	2 994
Utnyttjad	0	0	3 016	0	0
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
<i>19 01 001 003 Regionala tillväxtåtgärder,</i>					
<i>Länsstyrelsen i Södermanlands län</i>					
Beviljad	387	388	312	312	312
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 003 Länsstyrelserna m.m.,</i>					
<i>Södermanlands län</i>					
Summa anslagssparande	3 266	2 457	0	149	204
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
<i>19 01 001 003 Regionala tillväxtåtgärder,</i>					
<i>Länsstyrelsen i Södermanlands län</i>					
Summa anslagssparande	30	51	1 165	0	0
Bemyndiganden					
Tilldelat	6 500	9 000	6 500	6 500	6 500
Åtaganden	4 100	2 705	0	400	2 625

	2017	2016	2015	2014	2013
Personal					
Antal årsarbetskrafter ²	143	134	139	138	145
Medeltal anställda ¹	158	149	155	159	174
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 030	1 024	963	905	853
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	216	0	16	-40	-47
Balanserad kapitalförändring	-71	-71	-87	-47	0

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Kommentar till tabellen sammanställning över väsentliga uppgifter

Definitionen av medelantal anställda ändrades år 2016. Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014-2015 i verktyget LISA. Jämförelsetalen för år 2013 har inte räknats om då en alltför stor arbetsinsats skulle krävas.

Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning

Inga särskilda händelser av väsentlig betydelse har inträffat under räkenskapsåret.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)

	2017	2016	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	86 210	76 981	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	8 922	5 189	2
Intäkter av bidrag	53 315	55 879	3
Finansiella intäkter	21	19	4
Summa	148 469	138 070	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-99 449	-87 304	5
Kostnader för lokaler	-6 455	-7 105	6
Övriga driftkostnader	-40 993	-42 692	7
Finansiella kostnader	-151	-97	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 204	-872	9
Summa	-148 253	-138 070	
Verksamhetsutfall	216	0	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	5 829	4 332	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-5 829	-4 332	11
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2 686	2 256	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	15 158	11 808	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	192	55	14
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	154	-55	15
Lämnade bidrag	-18 189	-14 064	16
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	216	0	17

Balansräkning

(tkr)

TILLGÅNGAR (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	0	
Summa	0	0	18
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	354	522	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2 774	3 508	
Summa	3 128	4 030	19
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	1 815	1 553	20
Fordringar hos andra myndigheter	4 183	2 848	21
Övriga kortfristiga fordringar	721	3 729	22
Summa	6 719	8 130	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	1 486	1 120	
Upplupna bidragsintäkter	8 438	7 566	
Övriga upplupna intäkter	196	269	
Summa	10 120	8 954	23
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	3 136	3 839	
Summa	3 136	3 839	24
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	31 488	16 717	25
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	100	66	26
Summa	31 588	16 782	
Summa tillgångar	54 691	41 735	

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	-71	-71	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	216	0	
Summa	145	-71	27
Fonder			
Fonder	587	741	
Summa	587	741	15
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	338	135	28
Övriga avsättningar	874	682	29
Summa	1 212	817	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	3 128	4 030	30
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	5 599	5 241	31
Leverantörsskulder	6 983	6 142	32
Övriga kortfristiga skulder	1 701	1 499	33
Depositioner	100	66	34
Summa	17 511	16 978	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	6 537	5 208	
Oförbrukade bidrag	28 699	18 062	
Summa	35 235	23 270	35
Summa kapital och skulder	54 691	41 735	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 003 Länsstyrelserna m.m., Södermanlands län	2 457	85 238	650	- 31	88 315	-85 049	3 266	37
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 003 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Södermanlands län	51	3 877	0	- 51	3 877	-3 847	30	38
Summa	2 508	89 115	650	- 82	92 192	-88 896	3 296	

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	278	352	
2537 Miljöskyddsavgift Täktavgift	3 337	4 683	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	117	98	
2714 01 Sanktionsavgifter	136	696	
Summa	3 868	5 829	10

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Belopp i tkr

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden 2017	Utestående åtaganden 2017	Utestående åtagandenas fördelning per år				NOT
				2018	2019	2020	2021	
19 01 001 003 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Södermanlands län	6 500	1 515	4 100	232	0	0	0	38

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsen redovisning följer god redovisningssed en 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnitt 1 "Mål och Återrapporteringskrav", avsnitt 2 "Organisationsstyrning" och avsnitt 6 "Avgifter och bidrag" samt bilaga 2 "Mall för redovisning av statistik" i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2018.

De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor till och med brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 30 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 30 tkr. Skulder till personalen i form av komplement och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdet förändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på 30 tkr redovisas som anläggningstillgångar. Inköp av IT-utrustning sker genom Lst i Västra Götalands län. Äganderätten för nya IT-investeringar ligger hos Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

Immateriella anläggningstillgångar	Avskrivningstid
	<i>3 år</i>
Materiella anläggningstillgångar:	
- <i>Förbättringsutgift på annans fastighet</i>	högst 7 år
- <i>Maskiner, inventarier m.m.</i>	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	<i>5 år</i>
- <i>Pågående nyanläggning</i>	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.
Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding Liselott Hagberg	1 196 827	Ordf. styrelsen Mälardalens Högskola
Länsråd Claudia Morner Gardberg	999 286	
Insynsråd		
Jan Kruhsberg	3 374	Eskilstuna kommun Näshultagården AB, vd Reinhold Gustavsson Förvalnings AB m fl dotterbolag, eget företag Hanebergs Lantbruk AB, eget företag
Monica Lindstedt	1 550	Sveriges Television Coor Svenska Hus AB Apotea Hemfrid i Sverige AB Företagarna SNS Tysk-Svenska Handelskammaren
Hans Ekström	1 720	Sundbyholmsstiftelsen ALMI Företagspartner Stockholm Sörmland AB Sparbanksstiftelsen Nya Eskilstuna logistik o etablering AB Robotdalen
Paul Pettersson	4 500	Mälardalens högskola, rektor UP4ALL International AB, styrelseordförande Compratio AB, styrelseordförande Länsstyrelsen i Västmanlands län, ledamot insynsråd
Daniel Portnoff	1 590	Vice ordförande i Kollektivtrafikmyndigheten i Södermanland Regionstyrelsen Ostlänken AB Mälab

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

Jenny Elfsberg	3297	-
Caxton Njuki	4590	Sörmlands Sparbank, Oxelösund Leader Sörmlandskusten Make a Change NyföretagarCentrum Östra Sörmland
Monica Johansson	0	Kollektivtrafikmyndigheten i Södermanland, ordförande Vice ordförande i Mälardalsrådet Mälab SKL:s sjukvårdsdelegation Regionstyrelsen

Noter till resultaträkningen

Not 1 Intäkter av anslag	2017	2016
01 05 001 Förvaltningsanslag	83 021	73 410
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	3 189	3 571
Summa intäkter av anslag	86 210	76 981

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2017	2016
Offentligrättsliga avgifter	977	1 011
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	6 932	3 867
Intäkter av andra ersättningar	1 013	311
Summa	8 922	5 189

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	279	318
Intäkter utbildning/konferenser	440	487
Intäkter konsultuppdrag	5 611	2 427
Intäkter övriga 4 § avgifter	601	635
	6 932	3 867

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter.

Ökningen av intäkter av konsultuppdrag avser främst drift och underhåll av Naturvårdsverkets byggnader och anläggningar. Ökningen av intäkter av andra ersättningar har ökat beroende på ökade intäkter av restaurering.

Not 3 Intäkter av bidrag	2017	2016
Bidrag från statliga myndigheter	53 217	54 935
varav		
Kammarkollegiet	317	855
Riksantikvarieämbetet	539	1 700
Länsstyrelsen i Dalarnas län	417	154
Länsstyrelsen i Stockholms län	262	371
Länsstyrelsen i Uppsala län	285	666
Länsstyrelsen i Västmanlands län	-222	916
Länsstyrelsen i Örebro län	12 331	516
Länsstyrelsen i Östergötlands län	411	9 463
Socialstyrelsen	84	335
Lunds universitet	45	37
Länsstyrelsen i Skåne län	48	276
Arbetsförmedlingen	630	482
Naturvårdsverket	24 750	22 607
Statens jordbruksverk	5 933	8 296
Post- och telestyrelsen	11	585
Statens energimyndighet	262	581
Valmyndigheten	95	0
Försäkringskassan	41	0

Not 3	2017	2016
forts <i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	2 662	2 183
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	4 063	4 707
<i>Övriga motparter</i>	252	206
 Bidrag från övriga	98	945
<i>varav bidrag från EU:s fonder</i>		
Summa	53 315	55 879

Not 4 Finansiella intäkter	2017	2016
Ränteintäkt avseende lån i Riksgälden	20	16
Övriga finansiella intäkter	2	4
Summa	21	19

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ

Not 5 Kostnader för personal	2017	2016
Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-65 500	-58 754
<i>varav</i>		
<i>Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	-652	-460
Övriga kostnader för personal	-33 949	-28 550
Summa	-99 449	-87 304

Antal årsarbetare har ökat mot föregående år vilket bidragit till de ökade personalkostnaderna.

Not 6 Kostnader för lokaler	2017	2016
Kostnader för lokaler	-6 455	-7 105

Lokalkostnaderna har minskat beroende på att behov av inhyrda lokaler har upphört under året. För 2017 har Länsstyrelsen även erhållit en hyresreduktion motsvarande 432 tkr.

Not 7 Övriga driftkostnader	2017	2016
Övriga driftkostnader	-40 993	-42 692

Not 8 Finansiella kostnader	2017	2016
Räntekonto i Riksgälden	-107	-68
Övriga finansiella kostnader	-44	-28
Summa	-151	-97

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ
Övriga finansiella kostnader avser avgifter till Kammarkollegiet, Danske Bank och Nordea samt räntekostnader.

Not	9	Avskrivningar och nedskrivningar	2017	2016
		Avskrivningar och nedskrivningar	-1 204	-872

Avskrivningarna har ökat på grund av ny utställning naturum Stendörren från 376 tkr (halvår 2016) tkr till 724 tkr (halvår 2017).

Not	10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2015 netto utfall	2016 netto utfall	2017 budget intäkter	2017 utfall intäkter	2017 budget kostnader	2017 utfall kostnader	2017 netto budget	2017 netto utfall	2017 Ackumulerat utfall
		Avgifter med bestämt ekonomiskt mål									
		2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-1 036	-1 763	278	352	0	2 934	278	-2 582	-5 380
		2537 Miljöskyddsavgift	437	1 032	3 337	4 683	0	2 477	3 337	2 207	3 676
		2552 Övriga offentligrättsliga avgifter varav	67	12	117	98	0	64	117	34	113
		- Avgifter enligt avfallsförordningen	67	12		98	0	64	0	34	113
		Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	136	209		696					
		2714 Sanktionsavgifter	136	203	136	696					
		2811 Övriga inkomster	0	6		0					
		Summa avgifter redovisade mot inkomstitel	-396	-510	3 868	5 829					

Kommentar:

Noten är omarbetad under 2017 och överensstämmer inte med noten i årsredovisningen 2016. Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är personalkostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på med 49 % utifrån Örebromodellen.

Utsökningen som hämtar uppgifterna till tabellen ur ekonomisystemet söker på de VHT-koder som avgiftsinkomsterna redovisas på. På dessa VHT-koder förekommer troligtvis inte bara kostnader som är hänförliga till respektive ärendehantering. De kan även innehålla lönekostnader som avser andra arbetsuppgifter. Den nationella EA-samordningen kommer utifrån detta års bokslutsarbete analysera och fortsätta arbetet med att matcha kostnader mot intäkter. Det är ett långsiktigt arbete som krävs för att skapa en rättvisande bild. Den redovisningsstruktur som länsstyrelserna har idag medger inte absolut matchning.

Not	11	Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	2017	2016
-----	----	---	------	------

		Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-5 829	-4 332
--	--	---	--------	--------

Not	12	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2017	2016
-----	----	---	------	------

		01 05 001 Förvaltningsanslag	2 028	2 001
		19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	658	255
		Summa	2 686	2 256

Not	13	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2017	2016
-----	----	--	------	------

		Från myndighet		
		Länsstyrelsen i Uppsala län	0	15
		Länsstyrelsen i Örebro län	550	1 058
		Länsstyrelsen i Östergötlands län	539	-523
		Socialstyrelsen	2 979	2 739
		Naturvårdsverket	2 874	4 174
		Post- och telestyrelsen	305	0
		Statens energimyndighet	0	30
		Havs- och vattenmyndigheten	7 912	4 316
		Summa	15 158	11 808

Not	14	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2017	2016
-----	----	--	------	------

		Eskilstuna kommun	300	0
		Älgvårdsfonden	-108	55
		Summa	192	55

Eskilstuna kommun: Medfinansiering projekt Flens kommun- metod samverkan. Älgvårdsfonden mindre fällavgifter och dyrare viltförvaltningsdelegation.

Not	15	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2017	2016
-----	----	--	------	------

		Ingående balans	741	686
		Årets förändring	-154	55
		Utgående balans	587	741

Uppdelat på

Älgvårdsfonden

		<i>Ingående balans</i>	741	686
		<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	-108	55
		<i>Lämnade bidrag</i>	-45	0
		<i>Utgående balans</i>	587	741

Not 16 Lämnade bidrag	2017	2016
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-13 968	-8 321
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-4 221	-5 743
Summa Lämnade bidrag	-18 189	-14 064
<i>inom verksamhetsområden</i>		
<i>Personal- och HR-frågor</i>	0	-4
<i>Jakt och viltvård</i>	-444	-127
<i>Allmänt och övergripande inom regional tillväxt</i>	-2 028	-1 997
<i>Regional projektverksamhet</i>	-284	-155
<i>Kommunikationsplanering</i>	-605	-1 058
<i>Strategiskt arbete, planer och stöd inom energi och klimat</i>	-216	-45
<i>Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd</i>	0	-1 450
<i>Miljömål</i>	-2 372	-2 420
<i>Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)</i>	0	-310
<i>Förvaltning och skötsel av skyddade områden</i>	-523	-738
<i>Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön</i>	-5 050	-1 886
<i>Efterbehandling av förorenade områden</i>	-1 368	-213
<i>Fiskerinäring</i>	-176	0
<i>Stöd till fisket</i>	0	-234
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-1 422	-589
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-50	0
<i>Frågor inom mänskliga rättigheter</i>	-2 979	-2 739
<i>Integrationsfrågor</i>	-673	-100
	-18 189	-14 064

Inom området förvaltning av kvalitén på vattenmiljön, efterbehandling av förorenade områden och fiskevård har bidrag ökat, Anledningen till detta är.....

Not 17 Årets kapitalförändring	2017	2016
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	216	0
Semesterlöne- och löneskuld	-0	244
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	0	-258
Övriga kostnader RTA	0	14
Summa verksamhetsutfall	216	0
 Summa årets kapitalförändring	 216	 0

Noter till balansräkningen

Not	18	Immateriella anläggningstillgångar	2017-12-31	2016-12-31
------------	-----------	---	-------------------	-------------------

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Ingående anskaffningsvärde	2 314	2 314
Utgående anskaffningsvärde	2 314	2 314

Ingående avskrivningar	-2 314	-2 314
Utgående avskrivningar	-2 314	-2 314

Bokfört värde	0	0
----------------------	----------	----------

Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar

0	0
----------	----------

Not	19	Materiella anläggningstillgångar	2017-12-31	2016-12-31
------------	-----------	---	-------------------	-------------------

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Ingående anskaffningsvärde	1 122	1 122
Utgående anskaffningsvärde	1 122	1 122

Ingående avskrivningar	-600	-417
Årets avskrivningar	-168	-183
Utgående avskrivningar	-768	-600

Bokfört värde	354	522
----------------------	------------	------------

Maskiner, inventarier, installationer mm.

Ingående anskaffningsvärde	12 553	9 989
Årets anskaffning	303	2 563
Utgående anskaffningsvärde	12 855	12 553

Ingående avskrivningar	-9 045	-8 355
Årets avskrivningar	-1 037	-689
Utgående avskrivningar	-10 081	-9 045

Bokfört värde	2 774	3 508
----------------------	--------------	--------------

Not	20	Kundfordringar	2017-12-31	2016-12-31
------------	-----------	-----------------------	-------------------	-------------------

Kundfordringar	1 815	1 553
-----------------------	--------------	--------------

Not	21	Fordringar hos andra myndigheter	2017-12-31	2016-12-31
------------	-----------	---	-------------------	-------------------

Diverse fordringar andra myndigheter	2 242	1 029
Mervärdesskatt	1 941	1 820

Summa	4 183	2 848
--------------	--------------	--------------

Diverse fordringar hos andra myndigheter har ökat främst på grund av att fordran mot Naturvårdsverket ökat med 1.181 tkr.

Not	22	Övriga kortfristiga fordringar	2017-12-31	2016-12-31
		Uppbördsfordringar	719	3 728
		Övriga kortfristiga fordringar	2	1
		Summa	721	3 729

Miljöfakturorna gick ut redan i november varav det mesta betalades i december.
En månad tidigare jämfört med 2016.

Not	23	Periodavgränsningsposter	2017-12-31	2016-12-31
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyror	1 385	972
		Övriga förutbetalda kostnader	101	147
		Summa förutbetalda kostnader	1 486	1 120

Förutbetalda hyror har ökat då Länsstyrelsen erhöll en hyresreduktion i december 2016 på 432 tkr.

	Upplupna bidragsintäkter		
	Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	8 438	7 566
	varav		
	Kammarkollegiet	19	0
	Riksantikvarieämbetet	14	0
	Länsstyrelsen i Dalarnas län	5	0
	Länsstyrelsen i Stockholms län	2	0
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	15
	Länsstyrelsen i Örebro län	71	0
	Länsstyrelsen i Östergötlands län	0	1 166
	Länsstyrelsen i Skåne län	0	428
	Arbetsförmedlingen	0	14
	Naturvårdsverket	609	307
	Statens jordbruksverk	7 161	5 616
	Valmyndigheten	95	0
	Havs- och vattenmyndigheten	462	20
	Totala upplupna bidragsintäkter	8 438	7 566
	Övriga upplupna intäkter	196	269
	Summa periodavgränsningsposter	10 120	8 954

Ökningen beror främst på Statens jordbruksverk och avser Greppa Näringen 2015-2018 ökning med 1 225 tkr samt Rikt odlingslandskap 2015-2018 ökning med 437 tkr.

Not	24	Avräkning med statsverket	2017-12-31	2016-12-31
		Uppbörd		
		Ingående balans	-3 774	-3 187
		Redovisat mot inkomsttitel	-5 829	-4 332
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	8 874	3 745
		Skulder avseende uppbörd	-729	-3 774

Not	24	2017-12-31	2016-12-31
forts	Anslag i icke räntebärande flöde		
	<i>Ingående balans</i>	-1 646	-1 615
	Redovisat mot anslag	3 847	3 826
	Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde	-2 201	-3 858
	Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	-1 646
	Anslag i räntebärande flöde		
	<i>Ingående balans</i>	-2 457	3 016
	Redovisat mot anslag	85 049	75 422
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-85 888	-80 895
	Återbetalning av anslagsmedel	31	0
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-3 266	-2 457
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	<i>Ingående balans</i>	6	16
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	0	-10
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	6	6
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	<i>Ingående balans</i>	11 711	10 247
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	44 879	46 467
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-42 791	-45 116
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	-6 674	113
	Övriga fordringar på statens centralkonto	7 125	11 711
	Summa utgående balans avräkning med statsverket	3 136	3 839
Not	25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
	Räntekonto i Riksgälden	31 488	16 717
Not	26 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	100	66

Not 27

	Stats- kapital	Dona- tions- kapital	Balanserad kapital- förändring, anslags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Kapitalför- ändring enligt resultaträ- kning	Summa
Utgående balans 2016	0	0	0	-71	0	0	-71
<i>varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	-71	0	0	-71
Ingående balans 2017	0	0	0	-71	0	0	-71
<i>Årets förändring</i>							
<i>varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	216	216
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	216	216
Utgående balans 2017	0	0	0	-71	0	216	145

Not	28	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2017-12-31	2016-12-31
-----	----	--	-------------------	-------------------

Ingående avsättningar	135	0
Årets pensionskostnader	322	135
Årets pensionsutbetalningar	-120	0
Utgående avsättning	338	135

Not	29	Övriga avsättningar	2017-12-31	2016-12-31
-----	----	----------------------------	-------------------	-------------------

Lokalt omställningsarbete

Årets förändring	192	176
Utgående balans	874	682

Summa övriga avsättningar	874	682
----------------------------------	------------	------------

Arbetsgivaren kommer planera för insatser som rör omställningsarbete för 2017. Förhandling kommer att ske gemensamt med fackliga organisationer avseende omställningsarbete innan beslut tas. Arbetsgivaren räknar med att använda minst 350 tkr.

Not	30	Lån i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
-----	----	--------------------------------	-------------------	-------------------

Ingående balans	4 030	2 339
Under året upptagna lån	303	2 563
Årets amorteringar	-1 204	-872
Utgående balans	3 128	4 030

Beviljad låneram	15 500	12 400
------------------	--------	--------

Not	31	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2017-12-31	2016-12-31
		Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	2 921	2 630
		Lagstadgade arbetsgivaravgifter	1 877	1 676
		Mervärdesskatt	801	935
		Summa	5 599	5 241
Not	32	Leverantörsskulder	2017-12-31	2016-12-31
		Leverantörsskulder	6 983	6 142
Not	33	Övriga kortfristiga skulder	2017-12-31	2016-12-31
		Personalens källskatt	1 698	1 495
		Övriga kortfristiga skulder	4	4
		<i>Bestående av</i>		
		<i>Transfereringar under utbetalning</i>	4	3
		Summa	1 701	1 499
Not	34	Depositioner	2017-12-31	2016-12-31
		Depositioner	100	66
		Depositioner avser i huvudsak år 2011 och 2015 vilket gör det svårt att bedöma när dessa kommer att regleras.		
Not	35	Periodavgränsningsposter	2017-12-31	2016-12-31
		Upplupna kostnader		
		Upplupna löner, arvoden inkl social avg	173	219
		Upplupna semesterlöner inkl social avg	5 706	4 330
		Övriga upplupna kostnader	658	659
		Summa upplupna kostnader	6 537	5 208
		Oförbrukade bidrag från annan myndighet	26 731	16 147
		<i>varav</i>		
		<i>Kammarkollegiet</i>	<i>-15</i>	<i>864</i>
		<i>Riksantikvarieämbetet</i>	<i>12</i>	<i>14</i>
		<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	<i>20</i>	<i>20</i>
		<i>Länsstyrelsen i Stockholms län</i>	<i>507</i>	<i>600</i>
		<i>Länsstyrelsen i Uppsala län</i>	<i>217</i>	<i>289</i>
		<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	<i>2 060</i>	<i>346</i>
		<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	<i>2 657</i>	<i>1 031</i>
		<i>Länsstyrelsen i Östergötlands län</i>	<i>6 819</i>	<i>592</i>
		<i>Socialstyrelsen</i>	<i>529</i>	<i>490</i>
		<i>Länsstyrelsen i Skåne län</i>	<i>167</i>	<i>528</i>
		<i>Naturvårdsverket</i>	<i>2 171</i>	<i>2 717</i>
		<i>Statens jordbruksverk</i>	<i>1 044</i>	<i>454</i>
		<i>Statens folkhälsoinstitut - Upphört</i>	<i>-6</i>	<i>0</i>
		<i>Post- och telestyrelsen</i>	<i>757</i>	<i>679</i>
		<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	<i>40</i>	<i>0</i>
		<i>Statens energimyndighet</i>	<i>632</i>	<i>401</i>
		<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	<i>3 928</i>	<i>2 552</i>
		<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	<i>5 191</i>	<i>4 569</i>

Not	35	Periodavgränsningsposter	2017-12-31	2016-12-31
	forts	Jämförelsetal för 2016 har räknats om.		
		Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
		- Inom tre månader	6 683	2 000
		- mer än tre månader till ett år	20 048	14 147
		- mer än ett år till tre år	0	0
		- mer än tre år	0	0
		Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	1 967	1 916
		<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
		Summa oförbrukade bidrag	28 699	18 062
		Summa periodavgränsningsposter	35 235	23 270
Not	36	Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
		Beviljad kreditram	4 900	4 900

Noter till anslagsredovisning

Belopp i tkr

	Anslag/Benämning Villkor	Tilldelat Belopp	Utfall
NOT 37	01 05 001 003		
	Länsstyrelserna		
	m.m.,		
	Södermanlands län		
	Anslagskredit	3 410	0
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	2 557	3 266
	Kredit på räntekonto	4 900	0
	Låneram för anläggningstillgångar	15 500	3 128
	Länsstyrelsen i Södermanlands län ska med 2 080 tkr finansiera förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Södermanlands län. Medlen ska betalas ut med en tolfedel per månad.	2 080	2 080
	Länsstyrelserna ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel.		
	Länsstyrelserna ska var och en betala 353 tkr till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.	353	353
	Anslaget är räntebärande.		
Kommentar: kommentera väsentliga avvikelser från tilldelat belopp, överskridande av det belopp som disponeras ska alltid förklaras			
NOT 38	19 01 001 003		
	Regionala		
	tillväxtåtgärder,		
	Länsstyrelsen i		
	Södermanlands län		
	Anslagskredit	387	0
	Anslagsbehållning som disponeras	inget	30
	Uppföljning och utvärdering	300	300
	Beställningsbemyndigande	6 500	4 100
	Anslaget är icke räntebärande		

Bilaga

Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen i Södermanlands län och åiterrapporteras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen. Uppdragsformuleringarna har förkortats och/eller omformulerats av utrymmesskäl.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
1.21, st. 2	Bedömning av kommunerna gällande överenskommelse om kommunernas krisberedskap.	2017-10-31	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	456-5638-2017
1.29	Länsstyrelserna ska i Hermes redovisa prognoser med tillhörande kommentarer för 2017-2020.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	Har redovisats i Hermes vid utsatta datum
1:30	Länsstyrelserna ska i en samlad redovisning redovisa utfall och prognos för verksamheter som finansieras såväl av förvaltningsanslag som av andra intäkter.	2017-05-03 2017-10-25	Finansdepartementet	Har redovisats vid utsatta datum
1:31	Länsstyrelserna ska redovisa prognoser för anslagsbelastning avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 för 2017–2021.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	Har redovisats i Hermes vid utsatta datum
3.1	Bidra till satsning på moderna beredskapsjobb	2017-08-01	Statskontoret	Redovisning inlämnad, dock via system, därför har det ej genererats något diarienummer
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	284-657-2017
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2017, Fi2017/02789/RS)	2018-02-01	Statens jordbruksverk	280-1193-2018
3.3	Foder och animaliska biprodukter (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-28	Statens jordbruksverk	285-565-2017 285-637-2017
3.4	Allmänna veterinära frågor (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	285-637-2017 285-565-2017
3.5	Medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och uppföljning av anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.		Tillväxtverket	Redovisning inlämnad, dock via system, därför har det ej genererats något diarienummer

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.6	Redovisningar av bemyndigande gällande anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, utg.omr. 19 Regional tillväxt.		Tillväxtverket	Redovisning inlämnad, dock via system, därför har det ej genererats något diarienummer
3.10	Bredband i världsklass.	2018-02-01	Post- och telestyrelsen	Redovisning inlämnad, dock via system, därför har det ej genererats något diarienummer
3.10	Bredband i världsklass, kanalisation.	2017-02-01 2017-06-30 2017-08-01	Länsstyrelsen i Örebro/Näringsdepartementet	Redovisning inlämnad, dock via system, därför har det ej genererats något diarienummer
3.11	Granska kommunernas tillsyn av ovärdade fastigheter.	2018-01-31	Boverket	Dnr 404-7224-2017
3.12	Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen	2018-01-31	Boverket	Dnr 404-7224-2017
3.13	Översyn processer och utbyte av erfarenheter mellan länsstyrelser i arbetet med att verka för att behovet av bostäder tillgodoses.	2017-10-01	Näringsdepartementet	Länsstyrelse-gemensam återrapportering Lst Stockholm
3.13	Handläggning och rådgivning för att möta behovet av bostäder	2018-02-28	Boverket	Dnr 404-7223-2017
3.14	Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning	2017-06-15	Boverket	Rapport 2017:5
3.15	Användandet av digital teknik	2017-05-31	Boverket	Dnr 400-3494-2017
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete med klimatinvesteringar samt möjliga synergieffekter.	2018-01-26	Länsstyrelsen i Dalarna	427 672-2018 Länsstyrelsen Dalarna "Begäran om redovisning av uppdrag 16 i regleringsbrev 2017. Avseende strecksatsen om klimatinvesteringar"
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete enligt uppdraget.	2018-01-26	Länsstyrelsen i Dalarna	427 671-2018 Länsstyrelsen Dalarna "Begäran om redovisning av uppdrag 16 i regleringsbrev 2017. Exklusive strecksatsen om klimatinvesteringar"
3.17	Sevesotillsyn	2018-02-28	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Slutredovisning ännu ej inlämnad
3.18	Stärkt säkerhetsarbete	2018-02-22	Miljö- och energidepartementet, kopia till Justitiedepartementet	Slutredovisning ännu ej inlämnad
3.19	Miljötillsyn	2018-02-15	Naturvårdsverket	500-1035-2018
3.20	Utsläpp av enskilda avlopp	2018-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	Slutredovisning ännu ej inlämnad
3.21	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2017-04-01	Lst Jämtland/Miljö- och energidepartementet	
3.22	Skydd av värdefulla naturområden	2018-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	500 – 7413 – 2017

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.23	Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur*	2017-10-01 2018-10-01	Miljö- och energidepartementet	500 – 5171 – 2017
3.24	Havs- och vattenmiljö: användning av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö.	2018-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	511 – 944 – 2017 7503-2017-4
3.26	Strandskydd	2018-02-15	Naturvårdsverket	526 – 446 – 2018
3.27	Friluftsliv	2018-02-15	Naturvårdsverket	500 – 7413 – 2017
3.28	Kostnader för hantering av jordbruksstöd	2017-02-01	Statens jordbruksverk	601-7886-2017
3.29	Gemensam inlämningsfunktion	2018-03-31	Näringsdepartementet	Slutredovisning ännu ej inlämnad
3.31	Grundläggande betaltjänster	2017-12-01	Länsstyrelsen i Dalarna /Näringsdepartementet	Har redovisats men ej diarieförts.
3.32	Fiske	2017-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-1133-2017
3.33	Folkhälsa – ANDT	2018-01-31	Länsstyrelsen i Örebro /Folkhälsomyndigheten	706-7604-2017 706-1279-2017
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-5780-2016
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	801-5780-2016
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-681-2017
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	801-681-2017

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.36	Jämställdhet: arbete mot prostitution och människohandel (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-5782-2016
3.36	Jämställdhet: arbete mot prostitution och människohandel (RB 2016)	2018-04-03	Socialdepartementet	801-5782-2016
3.37	Jämställdhet: stöd till utvecklingen av skyddat boende till våldsutsatta kvinnor	2017-03-31	Socialdepartementet	801-681-2017
3.38	Jämställdhet: främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	801-5780-2016
3.39	Jämställdhet: strategier för jämställdhetsintegrering 2014-2016	2017-02-15	Socialdepartementet	800-7606-2016
3.40	Integration: lägesbilder avseende vilken påverkan som aktuella förändringar i antalet asylsökande och nyanlända har.	2017-04-20 2017-10-20 Samt vid behov	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknads-departementet	851-1942-2017
3.41	Integration: samordna tidigare insatser för asylsökande	2018-03-02	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknads-departementet	851-7833-2017
3.42	Integration: statsbidrag till verksamheter för asylsökande	2018-03-02	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknadsdepartementet	851-686-2018
3.43	Integration: lägesbild över befintlig och planerad verksamhet med insatser för asylsökande	2017-06-16	Arbetsmarknadsdepartementet	851-3394-2017
3.44	Integration: kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2018-03-02	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknadsdepartementet	851-7834-2017
3.45	Integration: ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar	2018-03-02	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknadsdepartementet	851-824-2017
3.46	Integration: förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-128-2017
3.47	Integration: portalen www.informationsverige.se	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-1102-2017

LÄNSSTYRELSEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅRSREDOVISNING 2017

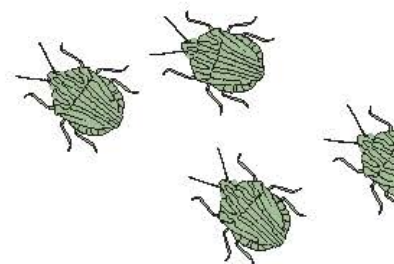
Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.48	Mottagande av ensamkommande barn och unga: kommunernas beredskap och kapacitet	2018-03-02	Länsstyrelsen i Jönköping /Arbetsmarknadsdepartementet	851-5754-2017
3.49	Mottagande av ensamkommande barn och unga: nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner	2017-12-15	Socialdepartementet	851-5382-2017
3.50	Barnets rättigheter: spridning av kunskap och metoder för att ge stöd och skydd till barn mot människohandel och exploatering (RB 2016)	2017-02-01	Socialdepartementet	801-681-2017
3.50	Barnets rättigheter: spridning av kunskap och metoder för att ge stöd och skydd till barn mot människohandel och exploatering (RB 2017)	2018-04-30	Socialdepartementet	801-681-2017
3.51	Barnets rättigheter: fördjupad studie med syfte att förbättra livsvillkoren för grupper av särskilt utsatta flickor och pojkar i Sverige.	2017-12-01	Socialdepartementet	801-681-2017
3.52	Barnets rättigheter: information till allmänheten om att sexuell exploatering av flickor och pojkar i stor utsträckning utgör brott även utomlands.	2018-04-30	Socialdepartementet	801-681-2017
3.53	Föräldrastöd: stöd till föräldrar med barn i tonåren	2017-02-15 2018-02-15	Socialdepartementet	821-919-2018
3.54	Nationella minoriteter: utvecklingen inom det minoritetspolitiska målets delområden	2018-04-06	Kulturdepartementet	811-6518-2017
3.55	Förenklingsarbete för företag*	2018-03-31	Länsstyrelsen i Kronoberg /Näringsdepartementet	100-7577-2017
3.56	Regional samordning inom det brottsförebyggande området	2018-02-15	Justitiedepartementet	800-5085-2017

* Uppdraget redovisas också helt eller delvis i årsredovisningen för år 2017.

Å R S R E D O V I S N I N G 2 0 1 7

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som vi tar hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen främjar länets utveckling. Vi utgår från länets behov och visar på möjligheter.

Helhetssyn Ansvar Respekt



LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län